

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒
(ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒)

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระยาราชานวงศ์ (เล็ก บุนนาค)
เมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๗๐

พิมพ์ที่โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ
ถนนบำรุงเมือง ในพระนคร

คำนำ

เจ้าภาพงานศพ พระยาราชานุกวงศ์ (เล็ก บุนนาค) มาแจ้งต่อ
ราชบัณฑิตยสถานขอให้จัดหนังสือสำหรับพิมพ์แจกในงานพระราชทาน
เพลิงศพพระยาราชานุกวงศ์ กรรมการตรวจหาหนังสือซึ่งควรจะมีพิมพ์
ได้หลายเรื่องในพวกหนังสือซึ่งได้เคยพิมพ์แล้วแต่หมดไปช้านาน ใน
เวลานี้ผู้ต้องการมาถามหาบ่อย ๆ ก็หาไม่ได้

หนังสือเช่นที่ถามมาตัวอย่างคือประชุมพงศาวดารภาคนี้ อันเป็น
หนังสือรวบรวมเรื่องตั้งเจ้าพระยาจักรีศรีอโศกแต่โบราณ กับ
พงศาวดารเมืองต่าง เมืองไทรบุรี เมืองตรังกานู แต่เมืองกตันตัน
ตามฉบับที่มีในศาลาตุ๊กขุน ต้วนเป็นจดหมายเหตุให้ความรู้ในทาง
พงศาวดารแต่ในทางขนบธรรมเนียมเก่า นับว่าเป็นหนังสือดีในเรื่อง
นี้ ๆ กรรมการเห็นสมควรจะมีพิมพ์ขึ้นใหม่ให้สมควรความต้องการของ
ผู้แสวงหาความรู้ จึงได้ชวนเจ้าภาพงานศพพระยาราชานุกวงศ์ ให้
พิมพ์หนังสือเล่มนี้ อันเป็นฉบับซึ่งนายกแห่งราชบัณฑิตยสถานได้
ทรงแต่งอธิบายเพิ่มเติมด้วย จึงควรนับว่าดีกว่าที่พิมพ์คราวก่อน

อนึ่งเจ้าภาพได้จัดประวัติพระยาราชานุกวงศ์ส่งมายังกรรมการจึง
ได้พิมพ์ไว้ท้ายคำนำฉบับนี้

กรรมการราชบัณฑิตยสถานขออนุโมทนาคุณคุณวราศักดิ์ทัศนินา
นุชพานิชซึ่งเจ้าภาพงานศพพระยาราชานวงศ์ ได้บำเพ็ญเป็นศรัทธาหมั่น
ขออำนาจคุณพระรัตนไตร์โปรดให้เจ้าคุณวราศักดิ์ทัศนินา
นุชพานิช ๕ ทุกรูปการ เทอญ

พินิตประไพ

อุปนายก

ราชบัณฑิตยสถาน

วันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๗๐

เจ้าพนักงานหอสมุด

พระยาราชานุกงศ์ (เล็ก บุนนาค)

พ.ศ. ๒๓๕๗ - ๒๔๖๘

ประวัติสังเขป
พระยาราชานุกวงศ์ (เด็ก บุนนาค)

พระยาราชานุกวงศ์ (เด็ก บุนนาค) เป็นบุตรเจ้าพระยาสุรวงค์
วิวัฒน์ (วอน บุนนาค) ท่านผู้หญิงอ่วมเปนมารดา เกิดในรัชกาล
ที่ ๕ เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๙ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดนศก จุ
ศักราช ๑๒๑๒ ตรงกับวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๘๗ ศึกษา
อักษรสมัยเบื้องต้นที่วัดประยุรวงศาวัด แล้วถวายตัวในรัชกาล
ที่ ๕ เปนมหาดเล็กวิเศษอยู่เวรฤทธิ แล้วได้รับพระราชทานสัญญาบัตร
เป็นทนายไชยขรรค์หุ้มแพร ต่อมาบิดาขอพระราชทานพระบรม
ราชานุญาตส่งไปศึกษาณประเทศอังกฤษ ได้ออกไปกับเจ้าพระยา
สุรวงค์วิวัฒน์ศักดิ์ (โต บุนนาค) ผู้เป็นพี่เมื่อยังเปนมหาดเล็ก คราว
กลับมาเยี่ยมบ้านครั้งที่ ๒ นายไชยขรรค์ออกไปเดำเรียนณประเทศ
อังกฤษประมาณ ๒ ปีเศษกลับมา ในเวลานั้นเจ้าพระยาสุรวงค์
(โต) เป็นที่พระอมรวิดิยสรเดช เจ้ากรมทหารปืนใหญ่ราบในรักษา
พระองค์ จึงโปรด ฯ ให้นายไชยขรรค์เป็นที่หลวงวิเศษเดชาวุธ
ตำแหน่งปลัดกรมบริวารการในกรมทหารปืนใหญ่ ภายหลังมาเมื่อ
สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ไปตั้งที่สำนักและจัดการ
อยู่ณเมืองราชบุรี กราบบังคมทูล ฯ ขอหลวงวิเศษเดชาวุธไปเป็น

ที่พระดีจจาภิรมย์ ตำแหน่งผู้ช่วยราชการเมืองราชบุรี รับราชการ
 แด่ทำงานเมืองต่างหุต่างตาของดมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
 แล้วให้ไปเป็นข้าหลวงแจกหนังสือแทนสักทองมือเดขไพร่หลวงดม
 ด้วยณเมืองนครศรีธรรมราช จนดมเด็จพระยา ถึงแก่พิราลัย

ครั้นเจ้าพระยาสุรวงศวิวัฒน์บิดาถึงแก่อดัญกรรมดง พระ
 ดีจจาภิรมย์เวदानั้นเป็นโรคเดินประดาท มีอาการหงุดหงิดไม่ปรกติ
 อยู่แล้ว เกิดเกยงแย่งกับเจ้าพระยาสุรวงศวิวัฒน์คักตมูพ จึงทงบ้าน
 เรือนออกไปอยู่เดี่ยวที่เมืองบึง (เกาะหมาก) เดชขาดจากราชการ
 ไปคราว ๑ ราว ๑๗ ปี แล้วจึงกลับเข้ามารับราชการอีก ในตอน
 หดงนเข้ารับราชการอยู่ในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็นเจ้า
 พนักงานตรวจฉันทในมณฑลราชบุรี พระดีจจาภิรมย์ (เด็ก บุนนาค)
 เป็นผู้มอุปนิสัยสุภาพและโอบอ้อมอารีเป็นที่ชอบพอของญาติมิตร
 ในเวลาเมื่อทำราชการมาแต่ก่อนก็ไม่มีความคิดร้ายอย่างไร เป็น
 ด้วยสุอำนาจเกทัษฐิทำให้ศวกตองพลตถันฐานไปอยู่ต่างประเทศเดี่ยว
 ช้านาน ถึงในเวลาเช่นนั้นเมื่อมีโอกาสจะดงของพระเดชพระคุณได้
 เช่นในเวลาดมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสถึงเมืองบึงเป็นต้น
 ก็มาดงของพระเดชพระคุณตลอดจนเวดาเจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่
 ไปถึงที่นั้น ก็ชวนชวนตอรับช่วยเหลือตามกำลัง ด้วยเหตุนี้
 เมื่อตกลังเวดาแก่ชรากลับเข้ามาบ้านเมืองเดิมของตน พระบาท
 ดมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ยกโทษ

๒๕๕๕
 ททงหน้าราชการไปโดยมิได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้น
 พระราชทาน ครั้นรับราชการต่อมาถึง พ.ศ. ๒๕๕๕ ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้เป็นที่พระยาราชานุวงศ์
 ตำแหน่งราชินิกุล แต่รับราชการอยู่ไม่ช้าก็ต้องออกจากหน้าที่ด้วย
 ความเจ็บป่วยและความชราภาพ แล้วออกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ใน
 แขวงจังหวัดราชบุรี จนถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘
 กำหนดอายุได้ ๗๓ ปีกับ ๓ เดือน ๒๖ วัน

บุตรภรรยาได้พากันยกศพไปก่อกุศลรวมไว้ที่วัดสัตตนาถบรมวิหาร
 เมืองราชบุรี จนถึงกำหนดงานปลงศพจึงมากระทำการฌาปนกิจรับ
 พระราชทานเพลิงณวัดประยูรวงศ์าวาส จังหวัดธนบุรี วันที่ ๑๕
 มกราคม พ.ศ. ๒๕๗๐

บุตรและธิดาของพระยาราชานุวงศ์ ที่ยังเหลืออยู่ในเวลานี้ คือ :-

- ๑ คุณหญิงนุ้ม สุริยานุวงศ์ประวดี
- ๒ คุณหญิงน้อย เทพหัสดิน ท.จ.
- ๓ หลวงพิทักษ์ ฯ ๑ ๑
- ๔ ขุนประดิษฐ์ทะเลียมพการ
- ๕ นางดาวเอิบ บุนนาค
- ๖ นายแถม บุนนาค
- ๗ นางดาวเปี่ยม บุนนาค
- ๘ นายเดือน บุนนาค
- ๙ นายเด็ค บุนนาค

สารบัญ

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช	หน้า ๓
อธิบายเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราชครั้ง กรุงศรีอยุธยา	” ๒
กฎตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราชครั้งกรุงศรีอยุธยา	” ๓
อธิบายเรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราชครั้งกรุงธนบุรี	” ๓๓
อธิบายเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)	” ๓๖
ตราตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)	” ๓๗
อธิบายเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย)	” ๔๘
เรื่องตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช	” ๕๗
อธิบายพงศาวดารเมืองถดาง	” ๖๔
พงศาวดารเมืองถดาง	” ๖๕
พงศาวดารเมืองไทรบุรี	” ๗๘
พงศาวดารเมืองตรังกานู	” ๓๓๓
พงศาวดารเมืองกตันตัน	” ๓๓๓

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

อธิบายเบื้องต้น

ที่เมืองนครศรีธรรมราช มีคันทันหนึ่งชื่อแต่ด้าเนาหนึ่งชื่อเก่า ๆ
เก็บรวบรวมสะสมไว้มาก เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราช
นุภาพ เสด็จมาตั้งกระทรวงมหาดไทยเสด็จไปเมืองนครศรีธรรมราช
คราวใด เจ้าพระยาสุธรรมมนตรีได้คันทันหนึ่งชื่อเก่า ๆ เหล่านี้ถวาย
มาแทบทุกคราว ในหนังสือพวกนี้แต่ด้าเนาหนึ่งชื่อเรื่องตั้งผู้สำเร็จ
ราชการเมืองนครศรีธรรมราชแต่ก่อนมา ๔ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ เมื่อปีจอจัตวาศก จุติศักราช ๑๑๐๔ ปี (พ.ศ. ๒๒๘๕)
ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศรัชกาลที่ ๑ ตั้งพระยาไชยาธิเบศร์
เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ครั้งที่ ๒ เมื่อปีวอกอัฐศก จุติศักราช ๑๑๓๘ ปี (พ.ศ. ๒๓๑๙)
พระเจ้ากรุงธนบุรี ตั้งเจ้านครเป็นพระเจ้าประเทศราช

ครั้งที่ ๓ เมื่อปีมโรงฉศก จุติศักราช ๑๑๔๖ ปี (พ.ศ. ๒๓๒๗)
ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลก ทรงตั้งเจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ครั้งที่ ๔ เมื่อปีมะแมตรีศก จุติศักราช ๑๑๗๓ ปี (พ.ศ. ๒๓๕๔)
ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงตั้งพระบริรักษ์
ภูเบศร์ (คือเจ้าพระยานครน้อย) เป็นพระยานครศรีธรรมราช

เห็นว่าหนังสือเหล่านี้เป็นตำแหน่งอันแท้จริงมิใช่ของปลอม แต่
เป็นเรื่องราวอันสมควรจะพิมพ์รักษาไว้ไม่ให้หายสูญ โดยเป็น
หนังสือที่มีประโยชน์ในทางความรู้พงศาวดาร แต่แบบแผนประเพณี
เก่า จึงได้นำมาดงพิมพ์ไว้

อธิบายเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช กรุงศรีอยุธยา

เมืองนครศรีธรรมราชนับเป็นหัวเมืองเอกเช่นเดียวกับเมือง
พิษณุโลก และเมืองนครราชสีมา ผู้สำเร็จราชการเมืองทั้งสามนี้ มี
บันดาคักดิ์เป็นเจ้าพระยา มียศรองสมุหนายกและสมุหพระกนิษฐา
ลงมา เป็นใหญ่กว่าเสนาบดีชั้นจตุสดมภ์เมืองวังครังหา ประเพณี
การตั้งผู้สำเร็จราชการเมืองเอกทั้งสามนี้ แต่โบราณมีชาวดวงเจริญ
สุพรรณบัฏและพระราชโองการออกไปตั้งคล้ายกับตั้งเจ้าประเทศราช
ประเพณีที่ชาวดวงออกไปตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช รายการ
ไม่เคยปรากฏในหนังสืออื่น พึ่งเห็นในกฎฉบับที่พิมพ์ต่อไปนี้ มีถ้อย
ชัดเจนนับว่าเป็นตำราได้

สำเนากฎ

กฎให้แก่นายเทียรฆราชอาลักษณ์ นายสวัสดิศักดิ์ชาววัง โทษา
อิสหากกรมพระคลัง นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจตุ

ดังกบาทซ้ายขวา ด้วยทรงพระกรุณาตรัสเห็นเกล้า ฯ สั่งว่าให้
 พระยาไชยวิชเบศร์เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช ชาติเดโชไชย
 มไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมหาหุ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
 แด่ให้นายเทียรฆราชอาดักษณ์ นายสวัสดิ์คัมภีร์ชาวดวัง โทชาติดีหาก
 นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจตุรงค์บาท จำทูลพระราช
 โองการแต่ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตร เสด็จไปมอบเมือง
 นครศรีธรรมราช ให้แก่พระยาไชยวิชเบศร์เป็นเจ้าพระยานครศรี
 ธรรมราชตามธรรมเนียม ครั้นพระราชโองการแต่ตราพระครุฑพ่าห์
 พระสุพรรณบัตร เสด็จโดยนายเทียรฆราช นายสวัสดิ์คัมภีร์ โทชา
 ชาติดีหาก นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจตุรงค์บาท จำทูล
 ไปถึงด่านขนอนแถบบ้านโคกเมืองโคกคำบดโคกไซ้ ก็ให้ผู้จำทูลว่าแก่ผู้
 รักษาเมืองผู้รับกรมการนายบ้านนายอำเภอ แด่นายพจนอนด่านคอย
 ณตำบลนั้นแต่งพานขันหมากเข้าดอกดอกไม้รูปเทียน มากกราบถวาย
 บังคมพระราชโองการจงทุกหัวเมือง แล้วให้ผู้จำทูลเรียกเอาคำ
 คำแห่งศักดิ์แก่ผู้มากกราบถวายบังคมจงทุกหัวเมือง ระยะทางพระ
 ราชโองการเสด็จไปนั้น แล้วให้เพียงดูข้าหลวงผู้จำทูลแต่ไพร่จงสมควร
 ถ้าแดงจะเชิญพระราชโองการเสด็จจากที่นั้นตำบลนั้นไป ก็ให้กรมการ
 นายพจนอนด่านคอยแด่นายบ้านนายอำเภอ แต่งเรือแห่แห่นบ้องกัน
 พิทักษ์รักษาตั้งสืบกันไป ตามธรรมเนียมพระราชโองการเสด็จไป
 มอบเมืองแต่ก่อนนั้นจงทุกหัวเมือง กว่าจะถึงเมืองนครศรีธรรมราช

อย่าให้เป็นเหตุการณ์ประการใดได้ แต่อย่าให้หยุดอยู่ช้าถึงสองวัน
 สามวัน แต่ให้เร่งรีบไปจนถึงบัดนี้ อนึ่งเมื่อเรือทรงพระราชโองการ
 เสด็จโดยทางชลมารคนั้น ให้ห้ามปรามผู้คนไปมาอย่าให้กักร่วม
 โปกศัรชะมาใกล้กราบ แลผ่านไปมาหน้าเรือทรงพระราชโองการแต่
 ดิ่งใดดิ่งหนึ่งได้ ถ้าแต่เรือทรงพระราชโองการจะประทับอยู่ร้อนแรม
 ณที่ใดตำบลใดนั้น ก็ให้ผู้จ้กาทูตทั้งปวงที่ฐานให้ชอบแต่สมควร
 จึ่งให้หยุดอยู่ที่นั้นตำบลนั้น แต่ให้ผู้รักษาเมืองผู้รงกรมการ
 นายด่านนายพจนอนนายบ้านนายอำเภอตำบลนั้น กระเกณฑ์ผู้คนให้
 ด้รวพด้วยเครื่องศีลตราวุธ ให้ตรวจตระเวนแต่ตั้งร้านเพลิงแดง
 เพลิง นึ่งยามพิทักษ์รักษาพระราชโองการแต่ตราพระครุฑพ่าห์ พระ
 ด้พรรณบัตร อย่าให้เป็นเหตุการณ์ประการใดณกตางทางแต่ดิ่งใด
 ดิ่งหนึ่งได้ ครั้นพระราชโองการเสด็จจากที่ร้อนแรมตำบลนั้นไป
 ก็ให้ผู้รักษาเมืองแต่กรมการนายด่านนายพจนอนนายบ้านนายอำเภอ
 แท้แท่นบ้องกนพิทักษ์รักษา ส่งเสด็จพระราชโองการสืบ ๆ กันไป
 ตามแดนตามอำเภอว่าจะถึงเมืองนคร อนึ่งถ้าจะเชิญเสด็จพระราช
 โองการ แต่ตราพระครุฑพ่าห์ พระด้พรรณบัตร เสด็จไปประทับ
 เมืองเพชรบุรีไปสถลมารคไซ้ ก็ให้ผู้รักษาเมืองผู้รงกรมการรับเสด็จ
 พระราชโองการขึ้นไว้ ณหอพระราชโองการเมืองเพชรบุรี แต่ให้
 ด้อมระเนียดแตรวไ้แตร้านเพลิงแดงตีฆ้องช้ายชวา แต่ให้กะ
 เกณฑ์ขุนหมื่นไพร่ด้รวพด้วยเครื่องศีลตราวุธ มานึ่งยามกองเพลิง

พัททษรรักษาอย่าให้เป็นเหตุการณ์ประการใดได้ ครั้นพระราชโองการ
 เสด็จไปโดยฉลตมารคไซ้ ก็ให้ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการแต่งช้าง
 พังพตายอนราบคาบคั้นนั้น ผู้กระโຈมทรงพระราชโองการแฉตรา
 พระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตร แฉข้างคั้งข้างกันแฉโคเกวียน แฉ
 กะเกณท์ขุนหมื่นแฉไพร่พลฉรรพด้วยเครื่องศีลตราดูช ให้แห่นบ้อง
 กันลึบ ๆ กันไปจงทุกหัวเมือง กว่าจะถึงเมืองนคร อย่าให้เป็นเหตุ
 การณ์ประการใดได้ ครั้นพระราชโองการเสด็จไปยังทางประมาณ
 วันหนึ่งสองวันจะถึงเมืองนครไซ้ ก็ให้ผู้จำทูลว่ากล่าวแก่ผู้รักษา
 เมืองผู้รั้งกรมการณเมืองนั้นค้ำบคั้นนั้น ให้ปลุกหอพระราชโองการ
 เปนมณฑป คั้งระเนียบคร้วไ้ร้านไฟแฉทิมค้ำบค้ำยชวาแฉแล้ว เชิญ
 พระราชโองการแฉตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตรขึ้นไว้แฉแล้ว
 ให้ฉรรพด้วยเครื่องศีลตราดูชหนึ่งยามกองเพฉฉงเปนกองชุ่มกองราย
 พัททษรรักษาทั้งกลางวันกลางคั้น อย่าให้เป็นเหตุการณ์ประการใดได้
 แฉให้ประค้อมฉ้องกตองแฉระฉฉฉตามธรรมเนียม แฉให้ตรวจฉฉ
 ฉฉฉฉห้ามปรามผู้คนอย่าให้ช้ข้างม้าได้หมวกกันร่มโพกศัระฉฉ แฉถือ
 เครื่องศีลตราดูชผ่านไปมาได้ กว่าจะพระราชโองการจะเสด็จไปเมือง
 นคร แฉให้กรมการแต่งขุนหมื่นฉฉหนึ่งฉฉเปนราชฉฉไป ถึงหฉฉ
 ศัระฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ แฉหฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 ทั้งหฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ แฉคั้งระเนียบคร้วไ้ร้าน
 ไฟแฉทิมค้ำบค้ำยชวา แฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

โองการ แด่ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัฏตามธรรมเนียม
 แล้วให้เกณฑ์พระหหลวงขุนหมื่นเมืองนคร ให้ด้รพด้วยธงเทียว
 ช้องกลองแตรดั่งธมาแห่รับพระราชโองการ แด่ตราพระครุฑพ่าห์
 พระสุพรรณบัฏ ไปประทับฉนวนชั้นบนเกย จึงเอาคานหามเข้ารับ
 พระราชโองการถึงพระมณฑปแล้ว ให้แต่งขุนหมื่นกรมการคุมไพร่
 มีเครื่องคีตราวุธดำหรับมืออยู่หนึ่งยามตามเพลิงตระเวนจงด์มควร ให้
 แต่งเปนกองชุ่มกองรายพิทักษ์รักษาอย่าให้เป็นเหตุการณ์ประการใด
 ได้ แด่ให้ระโคมช้องกลองแตรดั่งธมตามบายซ้ายขวาจงทุกเวลา
 ตามธรรมเนียม แล้วให้เจ้าพนักงานไปกวาดแผ้วพระวิหารวัดมหา
 ชาติ แด่ตั้งเบญจาด้ามชั้นหุ้มผ้าขาวมีเส้าเพดานแล้วกันม่านรอบ แด
 ม่านหน้านั้นเปนม่านสองไข แด่บุเดื่อพรมตั้งเคียงทองดำหรับรองพระ
 ราชโองการ ในเบญจาในพระวิหารวัดมหาชาติจงด์รพไว้ ครั้น
 ได้ฤกษ์จึงให้กรมการนิมนต์พระดั่งมราชาคณะ ๕ รูป อนัตบ ๑๕ รูป
 มาพร้อมกันเในพระวิหารนั้นแล้ว ให้พระหลวงขุนหมื่นกรมการ แด
 หลวงขุนหมื่นเมืองนคร แด่ผู้รงกรมการหัวเมืองชงชนแกเมือง
 นครนั้น หนึ่งด่มบักขาวห่มเดื่อขาวแต่งพานหมากถวายบังคมพร้อม
 กันแล้ว แด่ให้ตั้งแห่หน้าหลังเปนกู่แห่เรียงกันไปจนถึงพระวิหาร แล้ว
 ให้ระโคมแตรดั่งธมช้องกลองชม แด่ข้าหลวงผู้จ้าทดพระราชโอง
 การนั้นจึงเชิญพระราชโองการ แด่ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณ
 บัฏ เสด็จเข้าเในพระวิหาร หนึ่งเหนือเคียงทองดาตผ้าขาวตั้งเบญจา

นั้น แล้วชักม่านสองไขเปิดไว้ จึงให้ผู้จำทูลนั้นประนมมืออยู่
 ณที่นั้น แลหน้าเบญจานันให้บุพรมลาดผ้าแต่ตราหนึ่ง สำหรับผู้
 จะยื่นอ่านพระราชโองการ แลอ่านพระสุพรรณบัตร แล้วให้
 เจ้าพระยานครนุ่งผ้าส้มปักขาวชายกรวย ห่มเสื้อขาวได้พอกเกี้ยว
 ดอกไม้ไหว้ชนคานหาม ให้หัตถวงขุนหมื่นตามพนักงานแห่เข้ามา
 ถึงประตูพระวิหาร ให้นำหน้าเบญจาออกมาประมาณ ๔ ศอก ให้มี
 พานชั้นหมากถวายบังคม แลให้พระหัตถวงขุนหมื่นกรมการ แล
 เมืองชนท่งปวงหนึ่งโดยอันดับเป็น ๒ แถว ให้บุเซ็ดหน้าเรียงเข้าดอก
 ดอกไม้ห่มมากพดูรูปเทียน แล้วจึงให้ประโคมแตรดั่งซุ่มองถอง
 แล้วนายแวงผู้จำทูลพระราชโองการนั้นจึงชักม่าน แลชาววังกรม
 พระคลังผู้จำทูลนั้นนั่งถาดแวงออกมาตามซ้ายขวา แลให้เจ้าพระยา
 นครแลพระหัตถวงขุนหมื่นกรมการ ท่งปวงกราบถวายบังคมด้ามดา
 แลด้วยบอยู่ก่อน ครั้นลุคเด็จพระถองแตรดั่งซุ่มแล้ว จึงให้เจ้า
 พระยานครพระหัตถวงขุนหมื่นกรมการท่งปวงถวายบังคมให้พร้อมกัน
 แล้ว ผู้จำทูลพระราชโองการแลอาดักษณซึ่งนุ่งขาวนุ่งกราบถวาย
 บังคมด้ามดาแล้ว จึงให้นายแวงผู้จำทูลนั้นไชย่นพานยันเจียดถุง
 ถองออกแล้ว เจริญพระราชโองการสั่งให้อาดักษณยื่นบนผ้าแดง
 แลพรมนั้น อ่านพระราชโองการมอบเมืองนครให้แก่พระยาไชยา
 ริเบศร์เป็นเจ้าพระยานคร ครั้นจบพระราชโองการแล้ว ให้หัตถวงศรี
 ราชสงครามรามภักดีปลัด แลกรมการท่งปวงประนมมือเหนือศีรษะ

รมัด้งัศร่าพระร่าชโงงการ ว่าช่าพระพุทธเจ้าทังปวงชอรับพระร่าช
 โงงการมาทพระบัณศุรด้วยเกด้า ๗ ครันรับด้งัศร่าให้กร่าบถวายเป็น
 บังคมด่ามตา จังให้อ่านพระดุัพพระนบัตร์พระร่าชท่านช่อแก่เจ้าพระยา
 นคร ครันจบพระดุัพพระนบัตร์แล้ว ให้เจ้าพระยานครันรับด้งัศร่าว่า
 ช่าพระพุทธเจ้าชอรับพระร่าชโงงการมาทพระบัณศุรด้วยเกด้า ๗ จัง
 ด้งัศร่าพระดุัพพระนบัตร์ให้แก่พระยาไชยาชิเบศร์เป็นเจ้าพระยานครันรับ
 พระร่าชท่านช่อ จังให้เจ้าพระยานครันแต่งพานมุกค์รองเหมทของรับ
 พระดุัพพระนบัตร์ไว้ตามธรรมเนียม แล้วจังให้อาดักษณั์เชญตราพระ
 ศรุตพ่าห้ชู้ชนเห็นอศัรชะ แล้วจังให้ร้องประกาศว่าคองตราพระศรุต
 พ่าห้แล้ว ๓ ที แล้วจังให้หุดวงปลัด แดกรมการทังปวงกร่าบถวายเป็น
 บังคมแล้วรับด้งัศร่าพระศรุตพ่าห้ว่า ช่าพระพุทธเจ้าทังปวงชอรับ
 พระโงงการมาทพระบัณศุรด้วยเกด้า ๗ ช่าพระพุทธเจ้าทังปวงชอ
 โดยพระร่าชโงงการมาทพระบัณศุร ชิงทรงพระกรุณาไปรดเกด้า ๗
 มานังทุกประการ แล้วจังให้ประกอมช้องกตองแตรด้งัศร่าด่ามตา
 แล้วเชญพระร่าชโงงการ แดตราพระศรุตพ่าห้ได้ศัจจนแล้ว ให้
 เจ้าพระยานครันแดกรมการทังปวงกร่าบถวายเป็นบังคมด่ามตาอิกครั้งหนึ่ง
 เต่า แล้วให้ชกม่านไชเข้า ครันได้ร้อจแล้วจังให้ณะเคียงพระด้งัศร่า
 ราชาคณะแดพระด้งัศร่าอนันต์บั้นันด์วดถวายเป็นพระพระพุทธเจ้า จน
 ด้พัพุทธาแดกรมการคุดัพพมังกดังแดด์วดพระพุทธมนตร์ ค่อจบแล้วจัง
 ให้ประกอมช้องกตองแตรด้งัศร่า แดให้พระหุดวงชุนหมันทังปวงด้งั

แทนเห็น เชิญพระราชโองการแด่ตราพระครุฑพ่าห์ เสด็จมาณมณฑป
 นั้นตามธรรมเนียม ครั้นเสร็จการมอบเมืองแล้ว ให้นายเทียรฆราช
 นายสวัสดิ์ภักดี โภชาอิสหาก นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวูช
 แวงจตุรงค์บาท ว่าแก่เจ้าพระยานครให้แต่งหนังสือทูลเกล้า ฯ
 ถวายสนองราชโองการนั้น บิดตราเข้าพนมปากบอกด้วยกระดาด
 แด่ครั้งตามธรรมเนียม แด่หนังสือปฏิบัติ ฯ พณ ฯ โภชาธิบดี
 แล้วให้แต่งของบรรณาการสำหรับสนองพระราชโองการ แด่สิ่ง
 ของสนองหนังสือ ฯ พณ ฯ โภชาธิบดี แด่ค่าธรรมเนียมมอบเมือง
 แด่ค่าธรรมเนียมแด่ตราพระราชโองการ แด่ตราพระครุฑพ่าห์ แด่
 พระสุพรรณบัตร แด่ค่าผู้เชิญตราพระราชโองการ แด่ค่ารับตั้ง
 นายเวรชาววังมหาดไทยแก่เจ้าพระยานครแต่ตามธรรมเนียม แล้ว
 ให้เรียกเอาค่าตำแหน่งผู้กราบบังคมทูลพระราชโองการตามบรรดา
 คักคักจตุรคน ให้เจ้าพระยานครแถมการแต่งพระหัตถ์ขุ่นหมื่น
 หนึ่งคนคุมไพร่ส่งรพด้วยเครื่องคัสตราวุธสำหรับมือให้ครบ แด่
 เรือแทนเห็นบ้องกนพิทักษ์รักษาเชิญเสด็จพระราชโองการ แด่ตรา
 พระครุฑพ่าห์ แด่เครื่องบรรณาการกลับเข้าไปยังกรุง อย่าให้เปน
 เหตุการณ์ประการใดได้ อนึ่งเมื่อพระราชโองการเสด็จไปณกต่างทาง
 จนถึงเมืองนครนั้น ให้นายเทียรฆราช นายสวัสดิ์ภักดี โภชาอิสหาก
 นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวูช กำชับว่ากล่าวห้ามปรามแก่นายเรือ

พจนอนท่านคอยสืบร้อยอายุค้แดแขวงนายบ้านนายอำเภอ แดพระ
 หลวงขุนหมื่นวิเศษข้าด้วย แดด้วยช่องกองข้างทั้งปวง กราบถวาย
 บังคม เดียค่าชก่มา้นค่าบ่กตองเป้นค่าตำแหน่งค้กคิขุนชนอน ๒ บาท
 ค่าชก่มา้นหนึ่งเพอง บ่กตองหนึ่งเพอง แครหนึ่งเพอง ช่องชนอน
 ๓ บาท ชก่มา้นหนึ่งเพอง แครหนึ่งเพอง แดพระหลวงขุนหมื่น
 กรมการ แदनายระวางนายบ้านนายอำเภอ แดข้าหลวงขุนหมื่น
 วิเศษ ข้าด้วยช่องกองข้างทั้งปวง เดียค่าถวายบังคมแดค่าชก่มา้น
 ค่าบ่กตอง เป้นค่าตำแหน่งค้กคิตามบรรดาค้กคิแต่หนา ๑๐๐ ขึ้นไป เดีย
 ค่าตำแหน่งค้กคิ ๑๐๐ ตะ ๒ ดั่งถึง แดหนา ๑๐๐ ขึ้นไปถึงนา ๑๐๐๐ เดิม
 ๑๐๐ ตะ ๒ ดั่งถึง แดเดียค่าชก่มา้นเดบ่กตองแดแครเหมือนกันทุกคน

ในลักษณะพระราชโองการนั้นว่า พระราชโองการพระบาทพระ
 ศรีธรรมเพ็ชร ส้มเค็จเอกาทศรถอศักรบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธ
 เจ้าอยู่หัว ค้องค้ส้มเค็จพระนารายณ์เป้นเจ้า พระเจ้าปราดาททอง
 พระเจ้าข้างเหนียม พระเจ้าข้างเผือก ทรงทศพิชราชธรรม ราชอนันต
 สัมภาราดิเรก เอกอุคตบรมจักรพรรดิสุนทรธรรมิกราช บรมนารถ
 บรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาครัดเอาพระยาไชยา
 จิเบศร์ เป้นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช ซาคิตโตไชโยมไหสุริยาธิบดี
 อภัยพิริยปรากรมพาหุ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ครั้นพระราช
 โองการแดตราพระครุฑพ่าห์เสด็จโดยสวัสดิภักดีชาววัง แดโกษา
 อิศหากกรมคลัง นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจ้คู้ดั่งคบาท

จำทูลมานั้ใช้ ให้หุดวงศัรราชสงครามรามภักดีปัดดี หุดวงภักดีราช
 ยกรบัตร์ แดกรมการทงหลาย ตรวจจัดข้างมารพดไรรักษา
 ดำหรับเมืองมอบโดยขนาด

ในลักษณะพระสุพรรณบัทรนี้ว่า ศุภมัตตุ สุตติการยติเรก (มหา
 ศักรราช) ๑๖๖๕ ศกได้นตั้งวัจจรมฤคศิรมาศสุกรบักษั เทวติถัพุมวาร
 ศุภมหุริพระบาทพระศรีธรรมเพ็ชรสมเด็จบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว
 ทรงพระกรุณาพระราชทานนามกรพระยาไชยาธิเบศร์ เปนเจ้าพระยา
 ศัรธรรมมาโลกรราช ซาคิเดโชไชยมไหสุริยาธิบตี อภัยพิริยปราคกรม
 พาหุ เจ้าพระยานครศัรธรรมราช

ในลักษณะหนังสือซึ่งด้นองพระราชโองการนี้ว่า ข้าพระพุทธเจ้า
 เจ้าพระยาศัรธรรมมาโลกรราช ซาคิเดโชไชยมไหสุริยาธิบตี อภัย
 พิริยปราคกรมพาหุ เจ้าพระยานครศัรธรรมราช ขอกราบถวายบังคม
 ทูลพระกรุณา พระบาทสมเด็จบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ด้วย
 ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อ) แดแวงจตุตั้งคบาทซ้ายขวา จำทูลพระราช
 โองการแดตราพระครุฑพ่าห์ แดพระสุพรรณบัทรเดัดี้จไปมอบข้า
 พระพุทธเจ้าแล้ว แดข้าพระพุทธเจ้าเชิญพระราชโองการแดตราพระ
 ครุฑพ่าห์เดัดี้จกดับโดย (ชื่อ) แดนายแวงจตุตั้งคบาท เข้ามากราบ
 ถวายบังคมพระบาทสมเด็จบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ข้าพระ
 พุทธเจ้าขอกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาพระบาทพระพุทธเจ้าอยู่หัว

อธิบายเรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราช กรุงธนบุรี

ในเวลาเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ ตำแหน่ง
เจ้าพระยามนครศรีธรรมราชว่างอยู่ หลวงดีทิธินายเวรมหาดเล็ก
(สันนิษฐานว่าชื่อหนู) ซึ่งออกไปรับราชการเป็นตำแหน่งปกติ เป็น
ผู้รักษาราชการเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ รู้ว่าเสียกรุงศรีอยุธยา ไม่
มีเจ้านายครอบครองประเทศสยาม หลวงดีทิธินายเวรก็ตั้งตัวเป็น
เจ้าครองเมืองนครศรีธรรมราช เป็นอิสระอยู่สักหนึ่งในสมัยเมื่อ
ประเทศสยามเป็นจลาจล ครั้นถึง พ.ศ. ๒๓๑๒ พระเจ้ากรุงธนบุรี
ได้ตั้งยกกองทัพหลวงออกไปตีได้เมืองนครศรีธรรมราช จับตัว
เจ้านครได้ดำริได้ว่าเจ้านครมิได้เป็นชนกประทุษร้าย เป็นแต่ตั้งตัว
ในเวลาบ้านเมืองเป็นจลาจล จึงโปรดให้เข้ามารับราชการอยู่ในกรุง
ธนบุรี และให้เจ้านราสูริยวงศ์หลานเขยออกไปครองเมืองนครศรี
ธรรมราช อยู่มาเจ้านราสูริยวงศ์ถึงพิราลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๘ พระเจ้า
กรุงธนบุรีทรงพระราชดำริเห็นว่าเจ้านครได้เข้ามารับราชการมีความ
จงรักภักดีและได้ถวายธิดาทำราชการมีราชบุตร (คือพระพงศ์นรินทร์
และพระอินทร์อภัย) เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย จึงโปรดฯ ให้
เจ้านครกลับออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราช ทรงสถาปนาให้
ยศอย่างพระเจ้าประเทศราช ลักษณะการที่ทรงตั้งมีอยู่ในจดหมายเหตุ
คัดค้านโดยพิสดาร

วันอังคาร เดือน ๑๑ ขึ้น ๖ ค่ำ บัวออกอัฐศก เพดาเข้าเต็ด็จออก
 ชุมนางนพระที่นั่งท้องพระโรง หมื่นพิพัฒน์ โภษารับตั้งได้เกด้า ๗
 ตั้งว่า กำหนดจะได้ให้ขุนศักดิ์มณเฑียรกรมวัง ขุนวิเศษนุชิตกรมคลัง
 นายเทียรฆราชอาดักษณ์ นายจิตรบำเรอแวงตำรวจนอกซ้าย นาย
 บัดดังกัญชรแวงตำรวจในขวา แวงจตุคังคบาท จำทูลพระราช
 โองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตร ออกไปพระราชทาน
 มอบเมืองให้เจ้านครเป็นเจ้าชั้นชาติมา พระเจ้านครศรีธรรมราช
 ครองนี้ ได้ฤกษ์ณวันอังคาร เดือน ๑๑ แรม ๕ ค่ำ บัวออกอัฐศก เพดา
 เข้า ๕ นาฬิกา ๒ บาท เปนมงคลฤกษ์ แดให้เจ้าพนักงานพระคลัง
 มหาสมบัติเบิกทองแผ่นพระสุพรรณบัตรหนัก ๖ สติง กว้าง-
 ยาว-สำหรับจารึกพระสุพรรณบัตร แดให้ตักดองทองจำหลักสูง
 ๕ นิ้วกึ่ง ใหญ่รอบ ๖ นิ้ว ทั้งฝาทั้งตัวหนัก ๒ บาท ๓ สติงเพอง สูง-
 ใหญ่รอบ-สำหรับได้แผ่นพระสุพรรณบัตร แดให้ตักดองเงินหนัก
 ๑ ตำดิ่ง ๒ บาท ๑ สติง สูง ๖ นิ้วกึ่ง ใหญ่รอบ ๗ นิ้ว สำหรับ
 ได้กดองทองซึ่งได้พระสุพรรณบัตร แดให้ตักดองทองจำหลักทั้งฝา
 ทั้งตัวหนัก-สูง-ใหญ่รอบ-สำหรับได้พระราชโองการ แดให้ตักดอง
 เงินจำหลักทั้งฝาทั้งตัวหนัก-สูง-ใหญ่รอบ-สำหรับได้กดองทองซึ่ง
 ได้พระราชโองการ แดให้ตักดองทองจำหลักทั้งฝาทั้งตัวหนัก-สูง-
 ใหญ่รอบ-สำหรับได้ตราพระครุฑพ่าห์ แดให้ตักดองเงินจำหลัก
 ทั้งฝาทั้งตัวหนัก-สูง-ใหญ่รอบ-สำหรับได้มอบทองรองตราพระครุฑ

พ่าห์ เป็นพนักงานคลังมหาสมบัติได้ทำ อึ่งให้เจ้าพนักงานกรม
 พระคลังวิเศษเบิกงาต่อพระคลังมหาสมบัติ ไปให้ช่างกลึงกล่องดุ้ง-
 ไหญ่รอบ-สำหรับใส่พระราชโองการองค์ ๓ พระสุพรรณบัตรองค์ ๓
 แล้วให้ทำเจียดเขียนลายทองสำหรับใส่ฉอบตราพระครุฑพ่าห์องค์ ๓
 แล้วให้มีถุกแพร ดายทองสำหรับใส่กล่องพระราชโองการ พระ
 สุพรรณบัตร แลใส่เจียดรองตราพระครุฑพ่าห์ด้วยจงทุกองค์ แล้ว
 ให้จับพานรองแว่นพ่า ถ้ามิได้พานรองแว่นพ่าจะได้เป็นพานรองมุก
 ทับก็เอาเถิด ให้ได้ ๓ สำหรับ แล้วให้มีถุกย่นแพร ดายทองมีระบาย
 ปากผูกกะโจมดุ้งต่างคดุม ถ้ามิได้ผูกกะโจมดุ้งย่นถุกดำไป ก็ให้
 มีคดุมสักหลาดแดงด้วยทั้ง ๓ สำหรับ สำหรับใส่พระราชโองการ
 สำหรับ ๓ ใส่ตราพระครุฑพ่าห์สำหรับ ๓ ใส่พระสุพรรณบัตรสำหรับ ๓
 เป็นพนักงานพระคลังวิเศษ แดกล่องทอง กล่องเงิน กล่องงา
 กล่องเจียด แดพานถุกย่นทั้งนี้ เป็นพนักงานอาดักษณ์ได้เร่งรัด
 ตรวจตราว่ากล่าว แดให้กรมแสงในซ้ายเบิกขผึ้งกลึงหุ่นตราพระ
 ครุฑพ่าห์องค์ ๓ แดกำหนดจะได้จารึกพระราชโองการ พระสุพรรณ
 บัตร แดจำลองตราพระครุฑพ่าห์ แดเปิดตราพระราชโองการ ได้
 ฤกษ์วันศุกร์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๑๕ ค่ำ บัวออกอัฐศก เพลาเช้า ๕ นาฬิกา
 ๓ บาท แดให้กรมแสงในซ้ายเชิญตราพระราชโองการพระครุฑพ่าห์
 ออกมา ให้อาดักษณ์แดกรมแสงในซ้ายแต่งบายศรี ๒ สำหรับ
 ครัวษะตุกรคู่ ๑ เทียนทองคู่ ๑ เทียนเงินคู่ ๑ เข้าดอกดอกไม้ธูปเทียน

แบ่งหอมน้ำมันหอม แดให้อาดักษณ์เบิกผ้าขาวต่อพระคตังวิเศษ
 มาหุงฉิ่น ๑ ห่มฉิ่น ๑ ดำหรับหุงห่มจารึกพระราชโองการ พระ
 สุธรรณบัตร ครั้นจะโกธได้ฤกษ์จารึกให้จุฑชูปเทียบบูชา เข้าตอก
 ตอกไม้จุณเจิมแบ่งน้ำมันแล้ว จึงให้อาดักษณ์หุงห่มผ้าขาวกราบ
 ถวายบังคมดำมดาแล้วจึงให้จารึกพระราชโองการ พระสุธรรณบัตร
 แดเจ้าดวงตราพระครุฑพ่าห์^{๕๕} หุ่นซึ่งกรมแต่งในซ้ายทำไว้นั้น
 แล้วจึงเชิญพระราชโองการพระครุฑพ่าห์^{๕๕} พระสุธรรณบัตร เข้าก่ดอง
 ได้ถุ่ย่นพานแล้ว อาดักษณ์ได้ปิดตราประจำ^{๕๕} ปากถุ่ก่ดองปาก
 ถุ่ก่ดองพานความธรรมเนียมเสร็จแล้ว จึงเชิญพานพระราชโองการ
 ตราพระครุฑพ่าห์^{๕๕} พระสุธรรณบัตรขึ้นไว้บนพระที่นั่ง แดเมื่อจารึก
 พระราชโองการพระสุธรรณบัตร แดเจ้าดวงตราพระครุฑพ่าห์^{๕๕} เปน
 พนักงานจุศตุมภักแดผู้รับสั่งได้มานั่งกำกับดูแดด้วยจนสำเร็จ ครั้น
 ถึงกำหนดฤกษ์ จะได้เชิญพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์^{๕๕} พระ
 สุธรรณบัตรเสด็จไปลงเรือพระที่นั่งนั้น ให้ฉันทพลเรือนแดเข้าหลวง
 ผู้จำทูลหุงต้มบักถายได้เสื่อครุชขาวไปเชิญรับพระราชโองการ ตรา
 พระครุฑพ่าห์^{๕๕} พระสุธรรณบัตรไปส่งฉันทวอจตุรमुख แดให้พนักงาน
 ดีตำรวจเชิญพระวอจตุรमुख มีคนห้าม ๓๐ คน มากอยเตรียมรับ
 พระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์^{๕๕} พระสุธรรณบัตรณประตูพระ
 ราชวัง แดให้กรมวังจัดเครื่องสูงแห่พระราชโองการ ตราพระครุฑ
 พ่าห์^{๕๕} พระสุธรรณบัตร หน้า ๓ คู่ หลัง ๒ คู่ ดับท่น ๕ คัน แดให้

กรมกตาทโหมเกณฑ์กตองชนะ ๓ คู่ ปีคัณ ๓ แตรงอนคู่ ๓ สำหรับ
 แห่แดงระโคมพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตร
 แด่ให้มหาดไทยเกณฑ์พระหลวงขุนหมื่นฝ่ายทหารพลเรือน นุ่งส้ม
 บักลายได้เลือกครุฑขาว เดินประดานมือแห่หน้า ๒๐ แห่หลัง ๑๐ รวม
 ๓๐ คู่ แด่วให้เกณฑ์ทหารได้เลือกเอาระแดงหมวก ถือบินแดงหูหางไก่
 แห่หน้าพระหลวงขุนหมื่นซึ่งประดานมือแห่หน้า ข้างหน้า ๓๐ ข้างหลัง ๑๕
 มัชรวงชานแห่ด้วยตามธรรมเนียม ไปส่งจนถึงเรือพระที่นั่ง แด
 ข้างหลวงผู้จำกัด ๕ นาย กับดนมผู้เชิญตรา นาย ๓ นั้น ให้เคียงข้าง
 พระวอแห่ไปด้วยข้างละ ๓ คนจนถึงเรือพระที่นั่ง แด่ให้พนักงานดี
 ดำรวจไปปลุกฉนวนคอยรับพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระ
 สุพรรณบัตรณดีพานริมบ้านพระเนาโชติ แด่วให้พนักงานดีดำรวจ
 เชิญเรือพระที่นั่งศรีต้นกซึ่งแห่พระศัพเข้ามาแต่เมืองนครนั้น มาตก
 แต่งคาคดีหลังคา แดรอยเขียนเก่าซึ่งชำรุดเคว้าหมองอยู่นั้น ให้กรม
 ข้างเขียนไปวาดเขียนตกแต่งซ่อมแปลงให้งามให้ดี ให้พนักงาน
 กรมวังเอาม่านลงไปผูกทั้ง ๔ ด้านที่หลังคาคาคดี จะเชิญพระราช
 โองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตรลงอยู่นั้นแล้ว จึงให้เชิญ
 พระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตรเดีจดังเรือ
 พระที่นั่ง แด่ให้มหาดไทยกตาทโหมเกณฑ์คูเรือแห่พระหลวงขุนหมื่น
 ยาว ๗-๘-๘ วาขึ้นไป ให้แต่งตัวจงโอโถง กิณเครื่องอุปโภค
 บริโภคตามบรรดาคักดี แห่หน้าเรือพระราชโองการ ตราพระ

ครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตร ๑๕ คู่ แห่หลัง ๗ คู่ แห่ธงไปส่งจน
 ด้านปากัดตามธรรมเนียม แล้วยกขึ้น ๔ คัน กดองชนะ ๓ คู่
 ปีกัน ๑ แตรองหนู ๑ นั้นให้แห่แต่ประโคมไปด้วยสำหรับพระราช
 โองการ แต่ณกรุงออกไปตามหัวเมืองแถบบ้านรายทางออกไปจน
 ถึงเมืองนคร แล้วให้ประโคมพระราชโองการ คราพระครุฑพ่าห์
 กลับเข้ามาจนถึงกรุง แลให้ชาววังผู้อยู่เวรตั้งไปมหาดไทยกดาโหม
 ให้หมายบอกแก่เจ้าพนักงานให้ทำกิจการทั้งปวงให้ครบจงทุกพนักงาน
 อย่าให้ขาดค้างช้าเสียราชการพระเจ้าอยู่หัวไปแต่พนักงานใดพนักงาน
 หนึ่งได้ตามรับสั่ง แลเรื่องราวข้อรับสั่งทั้งนี้

	นายจำเนียรชาววัง	}
	นายแก้วนมหาดไทย	
	นายบริบาลกดาโหม	
ไต่ตั้งเวร	นายรัตนบรียงชาววัง	}
	นายแก้วนมหาดไทย	
	นายพิบูลย์ชาววัง	}
	นายแก้วนมหาดไทย	
	นายชำนาญชาววัง	}
	นายแก้วนมหาดไทย	

ในลักษณะพระราชโองการนั้นว่า พระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถ
 อิศวรบรมนารถบรมพิตรพระพุทธรเจ้าอยู่หัว ทรงทศพิชราชธรรม

อนันต์มภาราติเรกเอกอุคม บรมจักรพรรดิสุนทรธรรมิกราชบรม
 นารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 เปนเจ้าชั้นชาติมา นามชคัยราชนิคมสัมมุติมไหล์วรัย พระเจ้า
 นครศรีธรรมราช ครั้นพระราชโองการแตตราพระครุฑพ่าห์ได้ตั้งโดย
 ชุนด์กถมนเทียรกรมวัง ชุนวิเศษนุชิตกรมคลัง นายจิตรบำเรอ
 นายบัลลังก์กุญชร แวงจตุรงค์บาท จำทูตมานี้ให้พระยาราชา
 สู่ภาวดีช่วยราชการ แดพระยาพระหัตถวงเด่นาบดี ชุนหมื่นมหา
 เด็กชำเฝ้าทูลหาญ ตรวจจัดเครื่องราชบริโภคสำหรับกษัตริย์
 ประเทศราช พระราชทานมอบโดยขนาด

ในลักษณะพระสุพรรณบัฏครั้นว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้พระยานครคืนเมือง เปนเจ้าชั้นชาติมา นามชคัยราชนิคมสัมมุ
 มไหล์วรัย พระเจ้านครศรีธรรมราช เสด็จไปณวันอาทิตย์เดือน
 ๑๑ ขึ้น ๓ ค่ำ จตุศักราช ๑๖๓๘ (พ.ศ. ๒๓๑๘) บั๊วออกอัฐศก

ในลักษณะหนังสือซึ่งส่งของพระราชโองการนั้นว่า ข้าพระพุทธเจ้า
 พระเจ้านครศรีธรรมราช ขอกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาแด่พระ
 บาทสมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระอนันตคุณอัน
 มหาประเดิรัฐ ด้วยข้าพระพุทธเจ้า ชุนวิเศษนุชิตกรมคลัง ชุนด์ก
 ถมนเทียรกรมวัง นายเทียรฆราชอาดักษณ์ นายจิตรบำเรอแวงซ้าย
 นายบัลลังก์กุญชรแวงขวา แวงจตุรงค์บาท จำทูตพระราชโองการ
 แตตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัฏได้ตั้งไปพระราชทานมอบเมือง

ให้ข้าพระพุทธเจ้า ทรงพระนามขัตติยราชนิคมสัมมุติมไหศวรย์ เจ้า
 ชนชาติมาเมืองนครศรีธรรมราชเดรัจฉาแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าเชิญพระ
 ราชโองการแด่ตราพระครุฑพ่าห์เสด็จกลับโดยขุณหิเศษนุชิตกรมคลัง
 ขุนสังฆมณเฑียรกรมวัง นายเทียรฆราชอาดักษณ์ นายจิตร
 บำเรอแวงซ้าย นายบัตตั้งกักกุญชรแวงขวา แวงจตุตังคบาท เข้า
 มากราบถวายบังคมแต่พระบาทสมเด็จพระบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว
 ข้าพระพุทธเจ้า ขอกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาแต่พระบาทสมเด็จพระ
 พระพุทธเจ้าอยู่หัว

บรมศุจริตปฏิการาธิคุณ อุดมคติเรกเอกสัตยา ในขัตติยราช
 นิคมสัมมุติมไหศวรย์ พระเจ้านครศรีธรรมราช ถวายอภิวัต
 บังคมแต่พระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถธิศวรบรมนารถบรมบพิตร พระ
 พุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระอนันตคุณอนันมหาประเสริฐ ด้วยขุณหิเศษ
 นุชิตกรมพระคลัง ขุนสังฆมณเฑียรกรมวัง นายจิตรบำเรอแวงซ้าย
 นายบัตตั้งกักกุญชรแวงขวา แวงจตุตังคบาท จำทูลพระศุพรรณบัตร
 รัตนพระราชโองการ แด่ตราพระครุฑพ่าห์ เสด็จออกไปมอบพระ
 นครศรีธรรมราชเดรัจฉาแล้ว เชิญพระราชโองการแด่ตราพระครุฑพ่าห์
 เสด็จโดยแวงจตุตังคบาทกลับยังกรุงพระนครศรีอยุธยา ขอกราบ
 ถวายบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระบรมนารถบรมบพิตรพระพุท
 ธเจ้าอยู่หัว

ตำนานกฎ

เรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราชกรุงธนบุรี

กฎให้แก่พระยาราชาสุภาวดี พระศรีไกรดาศ พระไชยนาท
 เสด็จมาตั้งข้าหลวงผู้รักษาเมืองนครศรีธรรมราช แดพระยาภดา
 โหม พระยาโกษา พระอุไทยธรรม พระด้วย เสด็จมาตั้งข้าหลวงจะ
 ออกไปทำราชการครั้งหนึ่ง ด้วยทรงพระกรุณาตำรวัดเหนือเกล้าฯ ตั้งว่า
 ครั้งพระนครศรีอยุธยาเสียแก่พม่าข้าศึกแต่ก่อน ฝ่ายกรมการพด
 เมือง ๆ นครหาที่พึ่งไม่ ยกปลัดเมืองชนผ่านแผ่นดินเป็นเจ้าชั้นต
 ดิมา ก็ไต่ฟังพาอาศัยภัยทุกข์ซึ่งชั้ยชนะแขกข้าศึก ถ้าหาไม่
 ชั้นตดิมาก็จะระด่ำระด่ายเป็นไป ความชอบมีอยู่กับแผ่นดิน ฝ่าย
 ศักดิ์กฤษฏาณภาพคงชติยราชผู้หนึ่ง ครั้งนราชชิตาก็ได้ราชโอรส
 ฝ่ายพระยานครก็ได้ไปตามเสด็จพระราชดำเนิน ช่วยทำการยุทธซึ่ง
 ชั้ยหม่มพม่าข้าศึก ครั้นจะเอาไว้ให้บังคับพดช่วยการแผ่นดิน
 พระนครศรีอยุธยาก็เป็นฝ่ายเป็นควอยู่เสด็จสิ้น ประการหนึ่งก็มีทาด
 กรรมากรแต่ ๒๐ - ๓๐ หาด้องการที่อยู่ไม่ ฝ่ายเจ้านราสูร์วงศ์ด้วรรค
 ครรไถ ควรให้ไปบำรุงพระเกียรติยศสนองพระเดชพระคุณแทนเจ้า
 นราสูร์วงศ์สืบไป แต่ซึ่งจะบำรุงพระเกียรติยศนั้น ฝ่ายพระยานคร
 เคยผ่านแผ่นดินเป็นเจ้าชั้นตดิมาอยู่แล้ว ก็ให้ผ่านแผ่นดินเป็นเจ้า
 ชั้นตดิมา ฝ่ายซึ่งผู้ผ่านแผ่นดินเป็นเจ้าชั้นตดิมาสืบมาแต่ก่อนนั้น
 เหมือนกันกับพระยาประเทศราช ประเพณีดุจเดียวกัน ให้พระราช

ทานราชทรัพย์ข้างต้นมาคืน เครื่องราชูปโภค พระมาดาอย่างฝรั่งดี
 เหลือง พระเกี้ยวทองคำ พระยอดทองคำ พระยิกาทองคำ หนัก
 ทอง ๒ ตำลึง มีชนนการเวกองค์ ๑ นุดองพระองค์ทรงประพาศ
 ดีเหลือง ตั้งเวียนบังพระกรนุดองพระองค์ หนักทอง ๒ ตำลึง ๑ บาท
 ๑ เพลง นุดองพระองค์อย่างน้อย เข็มซาบกำแยงคุมผ้า ๑ นุดอง
 พระองค์ ยับนพนิโหมคดอกเครือ ๑ ด้ององค์ ภูษาลายหกคืบบัวผัน
 ๕ พนขาว ๑ ภูษาลายหกคืบช่องกระจกคอกนทขาว ๑ ด้ององค์ ภูษา
 คดุมบรรทมเทพประนมดีทศชัยแพรกรวยแดงองค์ ๑ ดันับเพลาเชิง
 งอนองค์ ๑ พานพระศรีทองคำหนัก ๑๘ ตำลึง ๓ บาท เครื่องใน
 ทองคำ คตัมภ์ทั้งร้อยหนัก ๓ บาท ๑ ดั่ง เต้าปูนหนัก ๑ ตำลึง
 ๑ บาท จอกเพื่องมีเชิงหนัก ๓ บาท ๒ ดั่ง จอกเพื่องน้อยหนัก
 ๒ บาท ๓ ดั่ง ผอบใหญ่หนัก ๑ ตำลึง ๑ ดั่ง ผอบน้อยหนัก
 ๑ ตำลึง ๑ เพลง ค้ำมมีดหมากหนัก ๑ บาท ๑ ดั่ง ๗ ดั่งหนัก
 ทอง ๒ ตำลึง ๑ เพลง พระเค้าทองคำหนัก ๑๑ ตำลึงองค์ ๑ บ้วน
 พระโอษฐ์ทองคำหนัก ๓ ตำลึงองค์ ๑ พานเงินจำหัดปากกะจับ
 ร่องพระกุษาหนัก ๒ ชั่ง ๒ ตำลึง ๓ บาทองค์ ๑ สุปรรณภาชนะเงิน
 ของควา ๓ เท้า ปากจำหัดอย่างยับหนัก ๓ ชั่ง ๕ ตำลึงหนึ่ง
 สุปรรณภาชนะเงินของเดว ๕ เท้า ปากจำหัดอย่างยับหนัก ๑ ชั่ง
 ๓ ตำลึง ๒ บาทหนึ่ง บ้วนพระโอษฐ์เงินอย่างเทศหนัก ๑ ชั่ง
 ๓ ตำลึง ๒ บาทหนึ่ง พระกุดองค์ ๑ พรหม ๕ คืบผัน ๑ เงินตรา

๓๐ ซึ่ง ๓๐ องค์ พระบาทอย่างเทศก์หักทองขวางคู่ ๓ พระเสด็จงา
 องค์ ๓ เรือพระที่นั่งครุฑตาดสีดำ ๓ พระแสงดาบยี่ปุ่นด้ามกุดบังหา
 ดั้นทองคำปลอกทองคำองค์ ๓ พระแสงหอกขัดด้ามแก้วปลอกทอง
 คำประดับพดอย ๒ องค์ พระแสงปืนสั้นคร่ำทอง ๓ พระแสงปืนยาว
 ๕ คืบคร่ำทอง ๓ ๑๐ องค์ พระแสงปืนคาบศิลายาวท้ายพระที่นั่ง ๓๐
 องค์ ออกไปผ่านชั้นทิวสนามชด็ยราชินิกมส์มมุติมให้สัตว์พระ
 เจ้านครศรีธรรมราช ซึ่งพระนามนั้นทรงพระสุพรรณบัตร สุพรรณ
 รัตนราชนามพระราชทานได้ก่่องทอง ก่่องเงิน ก่่องงา ก่่องแพร
 ได้พานแว่นฟ้ามีก่่องยื่นปีติตราประจำชฝั่งออกมาด้วยแล้ว แลซึ่ง
 เครื่องราชูปโภคตั้งใดมีครบนั้น ให้พระเจ้านครศรีธรรมราช เสดนา
 บัดทำนุบำรุงจัดแจงขจรบริบูรณ์ แลซึ่งลูกหลวง เสดนาบดเข้าเฝ้า
 มหาเด็กเมืองนครได้เข้ามาทำการณกรุงนั้น ก็ทรงพระกรุณาโปรด
 เกด้า ๆ ให้พระราชทานตามยศ ก่อบออกไปทำราชการ ด้วยพระเจ้า
 นครศรีธรรมราชแล้ว แลซึ่งลูกหลวงเข้ามาทำราชการด้วยนั้น ให้
 รับพระราชทาน ๓๐ องค์ อย่างน้อยเข้มขบกำนแย่ง พันแดงคุม
 ตาด ๓ ๓๐ ก่อกำนแย่งกระบวนเงินพันม่วงคุมผ้า ๓ ผ้าพ้วยห่มนอน
 ดายเขมราชฎี พันแดงขับไนแพร ๓ ถาดหมากคนโทกำให้ด่ทอง
 อย่างเจ้าราชินิกุตดำรับ ๓ พรหมน้อยดีคืบผืน ๓ เงินตรา ๕ ซึ่ง ปืน
 ร่องทรงยาว ๕ คืบคร่ำทองวางครึ่งท่อน ๓ ปืนร่องทรงสั้นท้ายหอย

โง่งคว่ำทอง ๓ ต่อบอก เรือรบดำ ๓ ซึ่งเสนาบดีเข้าเฝ้าเดนมหาด
เด็กได้รับพระราชทาน

พระยากตาโหม ภาคหมากคนโทเงินตำรับ ๓ เงินตรา ๓ ซึ่ง
พระยาโกษา เต๋อຍบຸນຜົນ ๓ ภาคหมากคนโทเงินตำรับ ๓ เงิน
ตรา ๓ ซึ่ง เรือรบดำ ๓

พระอุไทยธรรม เต๋อເຂັມໜາບຕີຈັນຍຸດດອກຜົນ ๓ ภาคหมากคน
โทเงินตำรับ ๓ เงินตรา ๓ ซึ่ง เรือรบดำ ๓

พระส่วย ภาคหมากคนโทเงินตำรับ ๓ เงินตรา ๓ ซึ่ง
นายกิ่งมหาดเล็ก ภาคหมากคนโทเงินตำรับ ๓ เงินตรา ๓ ซึ่ง
นายเรืองมหาดเล็ก ภาคหมากคนโทเงินตำรับ ๓ เงินตรา ๓ ซึ่ง
นายบุญนากมหาดเล็ก ภาคหมากคนโทเงินตำรับ ๓ เงินตรา ๓ ซึ่ง
นายนรสิทธิ์ นายเพ็ง นายคลัง นายศรีวิเศษ นายบุญมี
นายนาก มหาดเล็ก ๒ คน เงินคนละ ๓ ซึ่ง เป็นเงิน ๒ ซึ่ง กัดับ
คื่นออกมาทำราชการด้วยพระเจ้านครศรีธรรมราชตามรับสั่ง ให้
พระเจ้านครศรีธรรมราชบำรุงจัดตั้งไปทำราชการโดยควร ประการ
หนึ่งราชูปโภคสิ่งใดไม่ครบ ให้เสนาบดีตักเตือนเจ้าพนักงานบำรุงชั้น
จงบริบูรณ์ อีกประการหนึ่งควรให้พระเจ้าชั้นชาติมาบำรุงฝ่ายหน้า
ฝ่ายใน ให้ด้รพไปด้วยสุรางคนางปรางคปราสาทราชเรือนหอดวงน้อย
ใหญ่ในนอกพระนครขอขบชั้นชาติมา จงพิจิตรรจนากับด้วยโยธาข้า
ทหารให้เป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีในพิภพแผ่นดินเมืองนครศรี ธรรมราช

ดับไป ประการหนึ่งควรให้ตรวจตราตกแต่ง ซ่อมแปดงำแพง
 ค่ายคูประตูเมืองพ่วงรอบเชิงเทิน แลบำรุงช่องคู่มุมุโยธาทหาร
 ให้ชำนาญในกรยุทธไว้จงสรรพ มีราชการโดยเด็ดจ ๗ การ
 สังคราม ควรพระเจ้านครศรีธรรมราชติดตามโดยเด็ดจ ๗ ถ้าพระ
 เจ้านครศรีธรรมราชพฤตมิภาพชราโดยเด็ดจ ๗ มิได้ ควรให้แต่งฝ่าย
 หน้าเดนาบตีคู่มุไพรพลโยธาทหารติดตามโดยเด็ดจ ๗ ช่วยราชการ
 ถ้าแต่งฝ่ายหน้าเดนาบตีทวยหาญหมู่ใดมิได้ปลงใจลงในราชการแผ่นดิน
 ย่อต่อข้าศึกคบคิดกันหลบหลีกหนีประการใด ควรให้ตั้งพระราช
 อาญาโดยพระอัยการ อีกประการหนึ่งควรพระเจ้าชั้นพลีมา ปลงราช
 ทัณฑ์เที่ยงลงในจุฑาวิสุทธคดี บังคับบัญชากิจการราชการแผ่นดิน
 ตามบุรพประเพณีกษัตริย์สืบมา อย่าอาตัจจธรรม์ อีกประการหนึ่ง
 ควรบำรุงคณฤระวิษัณษารุระพระไตรปิฎกขึ้นไว้ให้สมณพราหมณา
 จารย์กุดบุตรเล่าเรียนจะได้เป็นบุญแห่งอาตมสืบไป อีกประการหนึ่ง
 ควรตรวจตราดูพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ
 พระวิหารการเปรียญวัดวาอารามแห่งใดชำรุดปรักหักพังเศร้าหมอง
 อยู่ นั้น ควรซ่อมแปดงทำนุบำรุงปฏิสังขรณ์ขึ้นให้รุ่งเรือง ก็
 เป็นบุญแห่งอาตมภาพสืบไป ว่ามาทั้งนี้เปนนปดาย ควรปลงราช
 ทัณฑ์ลงอยู่ในจุฑาวิสุทธคดีเปนนปดาย ให้กอบด้วยคดี ๕ คดี ๘
 คดี ๑๐ เปนนปดายมาคหมายอภิญญาอยู่ในไตรสรณาคม ก็อาจจะ

กำจัดเสียได้ซึ่งภัยอุบัตถ์ทั้งปวง ประการหนึ่ง บันเพนกระทุ์การ
 ดังคราม ถ้าจะคิดอ่านชวนชววยเอาเงินจัดชอมัทนการ กว่าจะ
 บอกรเข้ามาขอเงินกรุงออกไปท่าทางไกล ถ้าฉันทดีมาผู้ใดมีดี
 กำดั่งมั่งคั่งพอจะอาศัยได้ ให้หยิบยืมเงินทครองจัดชอมัทนตั้งเข้ามา
 จึงจะพระราชทานเงินออกไปใช้ให้ต่อภายหลัง ฝ่ายเมืองนครศรี
 ธรรมราชนั้น ก็ให้จัดแจงแก้ไขจัดชอไว้สำหรับราชการจเต็มท้อง
 ที่ แล้วให้หาราชทรัพย์ใช้หนี้หายเงิน อย่าให้เป็นหนี้ท่าน บันก็ให้
 ได้ไว้สำหรับการแผ่นดิน ประการหนึ่งควรให้จัดแจงเรือรบเรือ
 ได้ดีบุกดินประสิ้วเข้าปดาอาหารเข้าไว้ในพระนครให้ได้จมาก มี
 ราชการปดาอันตรายขัดฉนประการใดให้บอกหนังสือเข้ามา ทรง
 พระกรุณาจะให้ยกกองทัพกรุงออกไปช่วย จึงจะได้อาศัยสะดวก
 อีกประการหนึ่งถ้าฝ่ายพระนครศรีอยุธยาขัดฉนด้วยอาหารจะได้พึ่งพา
 อาศัยบ้าง ประการหนึ่งด้วยดาอากรในเมืองนครแขวงหัวเมือง
 ซึ่งฉนแก่เมืองนคร ดั่งใดซึ่งเปนพระราชทรัพย์สำหรับเข้าพระคลัง
 หตวงณกรุงค้างเกินอยู่เก่าใหม่มาฉน่อยเท่าใดนั้น ควรจะตั้งเข้ามา
 ก็ให้ตั้ง ควรมิตั้งเข้ามา ขัดฉนจะขอไว้ก็ให้บอกหนังสือเข้ามา จึง
 จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ ประการหนึ่งคตองทำ
 ขามซึ่งจะออกไปทะเลฝ่ายฉนวนคก มีตราออกไปแต่ก่อนให้ชุดชำระ
 ยังมีดำเรื่อนั้น ให้ดูท่วงที่มาคหมายไว้ในใจ จึงจะให้มีตราออกไป
 ต่อภายหลัง ประการหนึ่งเมืองไพรเมืองคานี่เปนข้าฉันทดีมาพระ

นครศรีอยุธยา มิได้มาช่วยการสงคราม เสนาพศุภามาตย์มุขตลก
 ชุบปรึกษา ให้มีตราโกษาธิบดีออกไปดองใจยืมเงินเมืองตะพานซึ่ง
 เพื่อจะค้ำน้ำใจเมืองไทยเมืองตานี้ แดตราโกษาธิบดีนั้นก็ได้ออก
 มาด้วยแล้ว ควรให้พระเจ้านครศรีธรรมราช เสนาบดีคิดอ่านอุบาย
 ถ้ายกต่างต่าง เมืองก็ให้ได้ ทั่วเงินก็ให้ได้ ราชการก็อย่าให้เสีย
 จึงจะเป็นเกียรติยศความชอบแก่พระเจ้านครศรีธรรมราชแต่เด่นั้นก็
 ดับไป ถ้าได้เงินมาหาต้องการที่จะเป็นหนี้ไพร่ฟ้าประชากรซึ่งยังไม่
 ให้เอาเงินใช้ค้ำเงิน ไว้สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชบ้าง ดังเข้ามา
 เป็นกำลังราชการพระนครศรีอยุธยาบ้าง ถ้าเห็นว่าจะแต่งเรือไป
 จดชอมนักชด้น อีกประการหนึ่งถ้าเอาตุ๊กตาก็มีดีเข้าออก เห็นหา
 ได้บนเป็นกำลังไม่ จะเห็นเข้าไป ถ้าเห็นจะเป็นประการดังนี้ ให้ตั้ง
 ราชทรัพย์นั้นเข้ามาณกรุง จดชอมนักชด้นได้จึงจะแบ่งออกไปให้ไป
 กำลังเมืองนครศรีธรรมราชบ้าง ประการหนึ่งพระยาราษฎร์ภูวดี
 พระศรีไกรลาค์ พระไชยนาท พระนออำมหาดวง แดรวพตกรซึ่ง
 ออกไปทำราชการ มีบุตรภรรยาอยู่ณเมืองนครศรีธรรมราชนี้ ถ้า
 ต้องการจะเอาไว้ช่วยราชการพลางก่อน ก็ให้บอกเข้ามาขอไว้ ถ้า
 ไม่ต้องการที่จะอยู่แล้ว ฝ่ายพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวต้อง
 พระราชประสงค์ที่จะให้เข้ามาตามแต่ดีจพระราชดำเนิน ควรให้พระ
 ยาราษฎร์ภูวดี พระศรีไกรลาค์ พระไชยนาท พระนอ อำมหาดวง
 พวงยกบุตรภรรยาพาครอบครัว เข้ามาทำราชการณกรุงให้สิ้นเดรัจฉ

ราชการแล้ว พอใจจะออกไปทำราชการเมืองนคร ก็ให้ทรงพระ
 กรุณาให้ออกไปตามสมัครที่ภายนอกนี้ เรื่องราวซึ่งว่ากล่าวทั้งนี้โดย
 ประมาณ ถ้าราชการนั้นแปรประการใด ควรให้พระเจ้านครศรี
 ธรรมราชแต่เดิณเข้าเฝ้าคิดอ่านปรึกษาหารือคำให้ประพฤติกการนั้น
 แปรโดยราชบัญญัติให้ชอบด้วยการชนบแผ่นดินจงทุกประการ อย่า
 ให้เสียราชการไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงจะเป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีในพิภพ
 แผ่นดินเมืองนครศรีธรรมราชสืบไป บัดนี้ให้เจ้าพระยาอินทวงศ์
 อรรคมหาเดชะนำดีคุมเรือรบเรือได้ถือพล ๕๐๐ แดขุนวิเศษนุชิตกรม
 คตัง ขุนสกลมณฑลเพชรกรมวัง นายเทียรฆราชอาลักษณ์ แดนาย
 จิตรบำเรอแวงซ้าย นายบัลลังก์กัญชรแวงขวา แวงจตุรงค์บาท
 จำทูลพระสุพรรณบัตรรัตนพระราชโองการ แดตราพระครุฑพ่าห์ออก
 มาพระราชทานมอบเมืองให้พระเจ้านครศรีธรรมราช รับราชการผ่าน
 แผ่นดินเมืองนครสืบไป ถ้าแต่เจ้าพระยาอินทวงศ์ออกมาถึงเมือง
 นครแล้ว เมืองนครตั้งบอยู่ หาราชการศึกมิได้ ให้ขับทราบดอด
 พังเข้ามาข้างฝ่ายกรุง ถ้าได้ข่าวว่ากรุงมีการศึกให้เร่งรีบเข้ามาช่วย
 ราชการให้ทันที่วงศ์ ถ้าฝ่ายกรุงตั้งบอยู่หาราชการศึกมิได้ ให้เจ้า
 พระยาอินทวงศ์อยู่ชำระว่ากล่าว เร่งรัดด้วยสาอากรในเมืองนคร
 แวงนแคว้นหัวเมืองชนแก่เมืองนคร แต่บรรดาซึ่งเป็นพระราชทรัพย์
 จะได้เข้ายังพระคลังหลวงกรุง ค้างเกินอยู่เก่าใหม่มากน้อยเท่าใด
 นั้น ให้เจ้าพระยาอินทวงศ์เร่งรัดได้มากน้อยเท่าใด ควรจะตั้งเข้า

มากให้ตั้งเข้ามา ควรมีตั้งเข้ามา พระเจ้านครคีรีธรรมราชขัตติยจะ
 ขอไว้ให้บอกเข้ามาขอไว้ จึงจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระ
 ราชทานให้ ประการหนึ่งขึ้นพะม่า ๓๐๐ บัญยักตรา ๒๐๐ ซึ่งให้ออก
 ไปส่งพระเจ้านครนั้น ถ้าออกไปถึงเมืองนครแล้ว ขึ้นพะม่า ๓๐๐
 นั้นให้พระราชทานไว้สำหรับเมืองนคร แต่บัญญัติตรา ๒๐๐ นั้น ถ้า
 เมืองนครตั้งบอยู่หาราชการก็มิได้ พระเจ้านครพอจะจัดบ่อน
 ดำรงไว้สำหรับเมืองได้ ให้ตั้งขึ้น ๒๐๐ นั้นกลับคืนเข้ามา ถ้า
 เมืองนครยังมีราบคาบ จะขอไว้สำหรับราชการก่อนก็ให้เอาไว้เกิด
 ประการหนึ่งถ้าพระราชโองการเด็ดจจะประทับถึงหัวเมืองใด ให้ผู้
 รักษาเมืองผู้รงกรมการปลุกหอรบเชิญพระราชโองการขึ้นประทับ
 แต่งการดมโภชกราบถวายบังคมตามธรรมเนียม แล้วให้รับตั้งต่อกัน
 ออกไปกว่าจะถึงเมืองนคร ตามอย่างพระราชโองการเด็ดจไปมอบ
 เมืองทุกครั้ง อย่าให้เดี่ยวราชการเดี่ยวพระยศพระเกียรติไปแต่ตั้งใดตั้ง
 หนึ่งได้ ถ้าแต่พระราชโองการเด็ดจถึงเมืองนครแล้ว ให้เสนาบดีพระ
 หลวงขุนหมื่นเข้าเฝ้าผู้รักษาเมืองนครแต่งการรับตั้งพระราชโองการ
 แต่งการดมโภชกราบถวายบังคม พระราชทานมอบเมืองแก่พระ
 เจ้านครตามคำรากฎหมายอย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ให้เป็นเกียรติ
 ยศศักดิ์ศรีไว้สำหรับแผ่นดินเมืองนครคีรีธรรมราชสืบไปจงทุกประการ
 ฎให้ไว้ณวันอังคาร เดือน ๑๓ แรม ๔ ค่ำ จตุศักราช ๑๓๓๘
 (พ.ศ.๒๓๑๘) บั๊วออกอัฐศก

วันจันทร์ เดือน ๑๓ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีมวอกอัฐศก เพดาเข้าเฝ้าตั้ง
 ออกขุนนางณพระที่นั่งทองพระโรง หมื่นพิพัฒน์ โภษาได้เอาร่างกฎ
 น้อ่านกราบทูลพระกรุณาถวายแต่ต้นจนจบ ทรงพระกรุณาฯ ให้คัด
 แฉกวงกาโดยพระราชดำริห์ทรงแต่งจนดำเร็จแล้ว ทรงพระกรุณาให้
 อ่านแต่ต้นจนจบอีกครั้งหนึ่งแล้ว ทรงพระกรุณาดังว่า เรื่องราวกฎ
 ซึ่งทรงแต่งนี้เสร็จอยู่แล้ว ให้ตั้งกระดาษตามร่างนี้เถิด แลทรง
 พระกรุณาดังซึ่งจะได้เชิญพระราชโองการ พระอัครมนตรี ครว
 พระครุฑพ่าห์ ออกไปพระราชทานมอบเมืองแก่พระเจ้านครศรีธรรม
 ราชครุฑน เปนกฎหมายอย่างธรรมเนียมที่เคยทำมาแต่ก่อนประการ
 ใด แลเจ้าพนักงานได้รับพระราชทานค่าธรรมเนียมประการใด ให้
 ทำเปนกฎหมายเขียนรดงไว้จงงามดีแล้วให้เอากราบทูลพระกรุณา
 ถวายแล้ว ให้เอาไว้เปนกฎหมายอย่างธรรมเนียมสำหรับแผ่นดิน
 ดับไป เมื่อทรงพระกรุณาดังนั้น

สมเด็จพระเจ้าตากสิน เจ้าฟ้ากรมขุนอินทรพิทักษ์
 พระเจ้าหลานเธอ กรมขุนอนุรักษ์สงคราม
 หม่อมเจ้าประทุมไพจิตร
 หม่อมเจ้ามณฑล
 เจ้าพระยาอนุวงศ์ราชา
 เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิราช
 เจ้าพระยามหาอำมาตย์

เจ้าพระยาอินทวงศ์

เจ้าพระยาราชนาถ

พระยาราชทูต

พระดมคบชาติ

พระศรีมโหสถ

พระยาจักรี

พระยามหาเสนา

พระยาอมราช

พระยาพิไชยไธสวรรย์

พระยาสุรเสนา

พระยาธรรมไตรโลก

พระยาพิไชยราชา

พระยาธิเบศร์บดี

พระยาพิจิตร

พระครูพิเชต

พระมหาอำมาตย์

พระราชสุภาวดี

พระวิศิษฏ์ณรงค์

พระท้าวหน้า

ขุนหลวงพระไกรดี

ขุนไชยอาญา

เฝ้าทอดลอบงูด้พระบาทอยู่ด้วย ส้มเค็ญพระด้งฆราช พระพุทช
โฆษา พระอาดักษณ์ ก็เข้ามาเฝ้าถวายพระพรอยู่ด้วย

วันอังคาร เดือน ๑๑ แรม ๕ ค่ำ บัวออกอัฐศก เพดาเข้า ได้ด้ง
กฏฉบับนี้ให้แก่พระยาโกษา พระอุไทยธรรม นครรับไปณศาลา
ตูกขุนในพระราชวังแล้ว

คิดค่าตั้ง ค่าตรา ค่าธรรมเนียม ซึ่งเจ้านครจะได้ออกไปผ่าน
เมืองนครกรงน แต่เจ้าพนักงานทั้งปวงจะได้รับพระราชทานทวชน

เท่าตัวกับเปนเจ้าพระยานคร เปนเงิน ๔๑ ชั่ง ๓ บาท ในนี้

ค่ารับตั้ง ๔ ค่ำ ๗ ละ ๒ คำตั้ง เปนเงิน ๓ ชั่ง ๔ คำตั้ง

ค่าทอดลอบ ๑๘ คำตั้ง

ค่าตั้ง ๒๐ ชั่ง

ค่าตรา ๑๐ ชั่ง

กรมแสงในซ้ายได้รักษาตราพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์
แล้วได้เชิญออกบีดพระราชโองการ แดเจ้าตองตราพระครุฑพ่าห์ ๓ ชั่ง

อาดักษณ์ได้แต่งพระราชโองการ แดได้จารึกพระราชโองการ
พระสุพรรณบัตร เงิน ๓ ชั่ง บายศรีซ้ายขวา ๒ ตำรับ ศีรษะตุกร ๓
เทียนเงินคู่ ๓ เทียนทองคู่ ๓ ด้องคู่ อาดักษณ์ได้ทำเอง ผ้าขาว
สำหรับนุ่งห่มจารึกพระราชโองการตำรับ ๓ เบิกพระคลังวิเศษ

ด้นมผู้ได้เชิญตราพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ แต่
พระที่นั่งมาชนพระมณฑปแห่งใดไปส่งจนถึงพระที่นั่ง ๑ ชั่ง

ค่ากฐินสำหรับผู้ผ่านเมือง ๓ คำตั้ง

ค่าครานำให้หัวเมืองรายทางปลุกหอรบพระราชโองการ แต่ทำ
กิจการทั้งปวง ๗ คำตั้ง ๑ บาท

คนหามพระมณฑปพระราชโองการ ๑๐ คน คนถือเครื่องสูง
แห่พระราชโองการ ๑๐ คน ถัดปลุกหอรบสำหรับพระราชโองการ ๕ คน
กตของชะนะ ๓ คู่ ๒ คน ปลุกสำหรับกตของชะนะคน ๑ แตรงอนคู่หนึ่ง ๒ คน
รวม ๓๓ คน ๆ ละ ๒ บาทเงิน ๑๖ คำตั้ง ๒ บาท

ขุนพิศณุกรรมกรมช่างเขียนได้เขียนเรือพระที่นั่งสำหรับทรงพระ
ราชโองการ บายศรีหัวท้าย ๒ คำรับ ศีรษะตุ๊กตุ๊ก ๑ เทียนเงินคู่ ๑
เทียนทองคู่ ๑ สองคู่ ผ้าขาวกาฉานุ่มห่มเขียนเรือพระที่นั่งคำรับ ๑
ขุนพิศณุกรรมได้ทำเอง เงินกำหนดหัว ๓ คำตั้ง ท้าย ๓ คำตั้ง

พันเงิน พันทองได้คำพระราชทานพระเสด็จยง ๓ คำตั้ง พระกต
๓ คำตั้ง รวม ๖ คำตั้ง

คิดศรีเข้ากันเบ็ดเดี๋ยเงิน ๕๑ ชั่ง ๓ บาท ยกค่าตั้ง ๒๐ ชั่ง
ค่าตรา ๑๐ ชั่ง รวม ๓๐ ชั่งเดี๋ยแล้ว คงจะได้เดี๋ยแต่ค่าเบ็ดเดี๋ย
นอกค่าตั้งค่าตราเป็นเงิน ๑๐ ชั่ง ๑๑ คำตั้ง ๓ บาท

ถ้าเป็นแต่เจ้าพระยานคร หักดังกิ่งหนึ่ง คงเรียกกิ่งหนึ่งทั้งค่า
 คิ่งค่าตราแต่ค่าเบ็ดเด็ร็จทั้งปวง คีรีเข้ากันเป็นเงิน ๒๐ ชั่ง ๕ คำดิ่ง
 ๓ บาท ๒ ดั่ง ยกค่าตั้ง ๑๐ ชั่ง ค่าตรา ๕ ชั่ง รวม ๑๕ ชั่งเต็ม
 แล้ว คงจะได้เต็มแต่ค่าเบ็ดเด็ร็จนอกกว่าค่าตั้งค่าตราเป็นเงิน ๕ ชั่ง
 ๕ คำดิ่ง ๓ บาท ๒ ดั่ง ขอเดชะ

วันอังคาร เดือน ๑๓ แรม ๓ ค่ำ ปีวอกอัฐศก เพลาบ่าย ๓ โมง
 เศษเสด็จออกณตำหนักแพ หมื่นพิพัฒน์ โภษากราบทูลพระกรุณาว่า
 คิดเงินค่าธรรมเนียมพระเจ้านครจะได้ออกไปผ่านเมืองนครคิ่งหนึ่งทั้งค่า
 คิ่งค่าตราค่าธรรมเนียมของเจ้าพนักงานทั้งปวง เบ็ดเด็ร็จเข้ากันเป็น
 เงิน ๕๑ ชั่ง ๓ บาท ยกค่าตั้ง ๒๐ ชั่ง ค่าตรา ๑๐ ชั่ง รวม ๓๐ ชั่ง
 เต็มแล้ว คงแต่ค่าธรรมเนียมของเจ้าพนักงานทั้งปวง ๑๑ ชั่ง ๓ บาท
 แต่คนเจ้าพนักงานทั้งปวงปรึกษาพร้อมกันเห็นว่า พระเจ้านครขัต
 ดินอยู่ รับพระราชทานค่าธรรมเนียมแต่กิ่งหนึ่งเป็นเงิน ๕ ชั่ง ๑๐
 คำดิ่ง ๓ บาท ๒ ดั่ง จึงทรงพระกรุณาฯ สั่งว่า ครั้นจะเรียกเอา
 ดดแต่กิ่งหนึ่ง กฎหมายอย่างธรรมเนียมจะพ้นเพื่อนไป อนึ่งเจ้า
 พนักงานทั้งปวงจะว่ากล่าวติเตียนว่า พระเจ้านครออกไปผ่านแผ่นดิน
 เมืองนครเป็นกษัตริย์ประเทศราช เงินค่าธรรมเนียมของเราที่
 คิดอยู่ พระเจ้านครจะเสียเกียรติยศไป อย่าให้ลด ให้เจ้าพนักงาน
 เรียกเอาค่าธรรมเนียมจงเต็ม อย่าให้เขาว่ากล่าวติเตียนได้ จึง

จะเป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีในพิภพแผ่นดินเมืองนครสืบไป แดกกฎหมาย
 ค่าธรรมเนียมทั้งนี้ให้ตั้งไว้เป็นกฎหมาย อย่างธรรมเนียม สำหรับ
 แผ่นดินสืบไป เมื่อทรงพระกรุณาตั้งนั้น ดมเด็จพระเจ้าตาก
 เจ้าฟ้ากรมขุนอินทรพิทักษ์ เจ้าพระยาจักรีธรรมาธิราช เจ้าพระยา
 มหาสมบัติ เจ้าพระยาอินทวงศ์ พระยาราชนายก พระยาจักรี
 พระยายมราช พระยารามัญวงศ์ พระท้ายน้ำ พระมหาเทพ ทั้ง
 พระเจ้านครเพี้ยทอดของชุดพระบาทอยู่ด้วย

วันอังคาร เดือน ๑๑ แรม ๔ ค่ำ ปีวอกอัฐศก ได้แจกเงินค่า
 ธรรมเนียมพระเจ้านครเพี้ยให้เจ้าพนักงานทั้งปวงเป็นส่วน

นายพิมาน	}	ชาววัง ๓ คำตั้ง
นายจำเนียร		

นายแก้วนมหาดไทย ๒ คำตั้ง

นายฤทธิชัยเวรรับกลาใหม่ ๓ คำตั้ง

นายวิสูตรมณเฑียร	}	กลาใหม่ ๓ คำตั้ง
นายบริบาล		

หุดวงราชมานู หมื่นเด่นหรัษา ชาวปี ๑ กตองชนะ ๒

รวม ๗ คน ๓ คำตั้ง ๒ บาท แตร ๒ คน ๑ คำตั้ง

คนห้ามพระวอ นายศรีนายเวร หมื่นจำ ๑๐ คน ๕ คำตั้ง

ชาวอภิมย์ถือเครื่องสูง นายเรื่องภูตาศมารีบ ๑๐ คน

๕ คำตั้ง พันเงินพนักงานพระเด้ยง ๓ คำตั้ง

พันทองพนักงานพระกตค นายเรืองภูคาษามารับ ๓ คำตั้ง
 ดนมผู้เชิญพระราชโองการ หลวงราชบำเรอ ขุนจันทรา
 ทิพย์ ๑ ชั่ง

ค่าเขียนเรือทรงพระราชโองการ ขุนพิศณุกรรม ๖ คำตั้ง
 คนถือฉัตร ๒ บาท
 ค่าตราหน้า ๗ คำตั้ง ๑ บาท
 อาตักษณ์ขุนมหาดีทึ ๓ ชั่ง
 กรมแสงใน หลวงราชโกษา ๓ ชั่ง

อธิบายเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)

เจ้านคร ๑ (หนู)^๑ ซึ่งพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงตั้งให้เป็นพระเจ้า
 ขันฑ์ดีมากกลับไปครองเมืองนครศรีธรรมราชรับราชการมาจนถึงสมัย
 กรุงรัตนโกสินทร์ มีความซราทุพดภาพไม่สามารรถปกครองบ้านเมือง
 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงโปรด ๑ ให้ออกจาก
 ตำแหน่งพระเจ้านครศรีธรรมราช แล้วให้กลับเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ
 ทรงตั้งเจ้าอุปราช (พัฒน์) อันเป็นบุตรเขยเจ้านคร ๑ ขึ้นเป็นผู้สำเร็จ
 ราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อปีมโรง พ.ศ. ๒๓๒๗ แต่ให้มียศ
 เพียงเป็นเจ้าพระยาตามประเพณี เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

๑ ซึ่งรู้ชื่อหนูเพราะเห็นในคำประกาศเทวดาภาษามคธสำหรับพิธีตรุษเมืองนคร
 ศรีธรรมราชครั้งนั้น ใช้นามว่า “มุสิกะ”

ตราตั้งเจ้าพระยาอนครศรีธรรมราช (พัฒน์)

ด้าวตรา ท่านเจ้าพระยาอรรคมหาเสนาบดี อภัยพิริยปรากรม
พาหุ ดมฺหพระกตาโหม ให้มาแก้ผู้ว่าที่พระศรีราชสงครามราม
ภักดีปลัด หดวงภักดีราชยกบัตร์ หดวงศรีสุนทรบดี หดวงเทพ
เสนาบดี หดวงไชยประชาบดี แดกรมการทั้งหลาย

ด้วยเสนาพฤตามาตย์มฺขตฺกขุทงฺทงปวง ปรีกษากราบทูลพระ
กรุณาว่า เมืองนครศรีธรรมราชชนแก่กรุงศรีอยุธยาแต่ก่อนนั้น
ถ้าเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่มีน้ำเห็นใจความชอบในราชกิจ ดมฺเด็จ
บรมบพิตรปลุกเสยงให้ออกไปรั้งเมืองครองเมือง มีแต่ปลัดยกบัตร์
กรมการรับราชการตามขนบธรรมเนียมโบราณราชประเพณี พระยา
ตากสินได้ว่าราชการแผ่นดินครั้งนั้น กอบไปด้วยโมหะโถภะ มิได้
ประพฤติกการให้ชอบโดยขนบโบราณ ตั้งให้เป็นถึงเจ้านคร มีอรรค
มหาเสนาบดีจตุสดมภ์ มหาเด็ก คองชอช้าเฝ้าเทยมพระเจ้าอยู่หัว
จะตั้งกิจราชการบัตร์หมายประการใดก็ว่ารับตั้ง ดุจตั้งอนุวงศ์ราช
วงศ์ ถึงอนุวงศ์ราชวงศ์กิด มีแต่รับตั้ง ตั้งแต่เจ้ากรมปลัดกรม
หดวงขุนหมื่นนายเวรปลัดเวร ห้ามเสนาบดีเหมือนดงนโม ซึ่งตั้ง
ให้พระปลัดเป็นเจ้านนผิตประเพณีแต่ปางก่อน ฝ่ายผู้ตั้งผู้แต่งประพฤติก
การผิดต่าง ๆ มิได้เป็นยุติธรรม น้อไพร่ฟ้าประชากร ๆ ประยอม
พร้อมกันจับประหารชีวิตเสียแล้ว พระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้ามาผ่าน
พิภพ เสนามุขตฺกขุทงฺปรีกษาให้เจ้านครถอยยศลดเสนาบดีลงเสีย

ฝ่ายเจ้านครก็ห้ามความชอบสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่อแผ่นดินไม่ แต่หากว่าทรง
 พระเมตตาเห็นว่าเป็นผู้ใหญ่ ประหนึ่งจะมีความคิดเห็นผิดแต่ชอบ
 จะตั้งใจทำราชการแผ่นดินโดยสุจริต จึงให้คงว่าราชการวังเมือง
 ครองเมืองสืบมา แล้วทรงพระกรุณาตรัสสั่งจำเพาะให้เจ้านครเกณฑ์
 เดชเข้ามาว่รอนทอง เจ้านครมิได้จัดแจงกะเกณฑ์เดชให้ครบตาม
 เกณฑ์ ให้ข้าหลวงไปสกัดเดชเมืองนคร ก็ได้เดชเล็กน้อยต่ำกว่า
 จำนวนสักแต่ก่อน แล้วมีตราบังคับให้หาเจ้านครเข้ามาคิดราชการ
 ถึงสองครั้งกับดพดวมได้เข้ามา เห็นว่าเจ้านครหาจรงรักภักดีความภักดี
 ขวนขวายทำราชการสนองพระเดชพระคุณไม่ ไม่เกรงกลัวพระราช
 อาญา เจ้านครผิด ประการหนึ่งเจ้านครก็แก่ชราพญภูมิภาพ เกดออก
 มีกการณรงค์สงครามทำมิได้จะเดี่ยวราชการไป จะให้เจ้านครคงว่า
 ราชการเมืองสืบไปมิได้ ละไว้จะเป็นเสียหนนามต่อแผ่นดิน ให้ยก
 เจ้านครออกเดี่ยวจากเจ้านครศรีธรรมราช เอาตัวเข้ามาใช้ราชการ
 ณกรุง แดเจ้าพมน์เมืองนครนั้นด้วย ซ้อมนคงจรงรักภักดีโดยสุจริต
 ได้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณมีความชอบมาแต่ก่อน ขอพระ
 ราชทานให้เจ้าพมน์ออกไปว่าราชการรักษาเมืองนครสืบไป จึงทรง
 พระกรุณาตรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ดูกขุนปรึกษาชอบด้วยราชการ
 แดชนบธรรมเนียมมบูรณราชประเพณีอยู่แล้ว ให้เอาเจ้าพมน์เป็น
 เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ว่าราชการรักษาเมืองนครสืบไปตาม
 ดูกขุนปรึกษานั้นเถิด จึงตั้งเจ้าพมน์เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช

ชาติเคโซไซยมให้สุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมหาหุ เจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช ออกมาว่าราชการบ้านเมืองสำเร็จกิจธุระทุกชั้ของ
ราษฎร ด้วยพระปลัดกรมการเมืองนครศรีธรรมราช ตามพระราช
กำหนดกฎหมายขนบธรรมเนียมสืบ ๆ มาแต่ก่อนจงพร้อมมูลกัน ให้
เปนเอกจิตต์เอกฉันทนาหนึ่งใจเดียว อย่าให้ถือเปรียบแก่งแย่งให้
เดี่ยราชการ ให้ราษฎรได้ความยากแค้นเดือดร้อนแต่ตั้งใดตั้งหนึ่ง
ได้ แดให้พระปลัดกรมการเมืองบังคับบัญชาเจ้าพัฒนาผู้เป็นเจ้าพระยา
นครศรีธรรมราชแต่ซึ่งชอบด้วยราชการพระราชกำหนดกฎหมายขนบ
ธรรมเนียม ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชมีน้ำใจโอบอ้อม เมตตา
กรุณาแก่สมณะชีพราหมณ์ไพร่บ้านพลเมืองให้อยู่เย็นเปนสุข อย่า
ให้มีความโศกโศโกเบียดเบียนข้อกระบัดอาณาประชาราษฎร ให้
ได้ความยากแค้นเดือดร้อนแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ อนึ่งถึงเทศกาด
พระราชพิธีตรุษสารท ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช พระหลวง
ขุนหมื่นกรมการชาวต่างด้วยช้องกองข้างตราภุมคุ้มห้าม พร้อม
กันกราบถวายบังคมถือน้ำพระพิพัฒน์ตั้งจจานวัตพระมหาธาตุเมืองนคร
ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมแต่ก่อนสืบ ๆ มา ถ้าผู้ใดขาดมิได้มา
ถือน้ำ ก็ให้บอกตั้งตัวเข้าไปณกรุง จะเอาตัวเป็นโทษตามบท
พระอัยการ อนึ่งถึงเทศกาดพระราชพิธีตรุษสารท ก็ให้เจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช แต่งดอกไม้เงินทองเครื่องราชบรรณาการเข้าไป
ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมสืบมา

แต่ก่อนจงทุกงวดทุกปี อย่าให้ขาดได้ อนึ่งกรมการที่ใดหาตัวมิได้
 ก็ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชปรึกษาด้วยกรมการเจ้าเมืองซึ่ง
 มีศักดิ์สูงมั่งคั่งดียศชื่อนั่นคงดนน จดตงชชไว้ให้ครบตามตำแหน่งที่
 มีราชการจะได้กะเกณฑ์เอาราชการสะดวก จดได้ผู้ใดเป็นที่ใดก็ให้
 บอกเข้าไปยังถูกขุนคณาตา เอากราบทูตพระกรุณาให้มัตราเจ้า
 พนักงานตงออกมาตามธรรมเนียม อนึ่งนอระมาต งาข้าง คีบก
 ปกนก เป็นของตอเบแทนถูกค้าต่างประเทศ ดินประดีวเป็นกะทุ
 ราชการ ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชชวนชวายจัดแจงส่งเข้าไป
 ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายจงเนื่อง ๆ จะได้ไปนความชอบแก่เจ้า
 พระยานครศรีธรรมราชสืบไป อนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
 กำชับว่ากล่าวห้ามปรามแก่เด็มนัชนาย พรรคพวกดมกำลังบ่าว
 ไพร่ด่มักัดมาอาศรัย อย่าให้คบหากันทำช่มเหงน้อกระบัดทำกรรโชก
 ราษฎร เป็นโจรผู้ร้ายปล้นสะดมฉกฉกข้างม้าโคกระบือ เครื่อง
 อัญมณีของดมณะช้พราหมณ์อาณาประชาราษฎร ซ้ำข้างเออง
 เอชนาย คัดค้นไม้หน้มีผล ทำลายพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์
 พระศรีมหาโพธิ์ พระวิหารการเปรียญ วัดวาอาราม ทำให้ผิดด้วย
 พระราชกำหนดกฎหมายห้ามปรามเก่าใหม่ มีผู้มาร้องฟ้องพิจารณา
 เป็นคดีจะเอาผู้กระทำผิดเป็นโทษ แดกกฎหมายสำหรับที่บังคับ
 บัญชาว่าราชการบ้านเมืองนั้น ได้บีบตราพระच्छดีห์ ส่งให้เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราชเอาออกมาด้วยแล้ว ครั้นตุลาการตรานี้ไซ้ ก็ให้ผู้ว่า

ที่พระศรีราชสงครามรามภักดีปลัด หาดวงภักดีราชยกกระบัตร์ หาดวง
 ศรีสุรินทรบดี หาดวงเทพเดชาดีดี หาดวงไชยประชาดีดี แดกรมการ
 เรียกเอาตราจํานำกฏหมายกิจราชการสารบัญชั้กระทรวงความเก่าใหม่
 บโทคนใช้ไว้หน้าด้วยดำอากรบรรดามีตามคํารา ๓๒ เดือน สำหรับ
 ผู้ที่ครองเมืองนครศรีธรรมราชสืบมาแต่ก่อน แด่ตั้งใดซึ่งเป้น
 ของนราดีวงศ์เจ้านครรับต่อเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี เมื่อช่วย
 ราชการเมืองนครศรีธรรมราชนั้น มอบดั่งให้แก่เจ้าพัฒนาผู้เป้นเจ้า
 พระยานครศรีธรรมราชใหม่ให้จงเดี๋ยงตั้งขึ้นเชิง แด่ให้เจ้าพระยานคร
 ศรีธรรมราชใหม่รับราชการตามพนักงาน ตามพระราชกำหนด
 กฏหมายขนบธรรมเนียมพิคคอตราสืบมาแต่ก่อน ให้ชอบด้วย
 ราชการจงทุกประการ อย่าให้เดี๋ยงราชการแผ่นดินไปแต่ตั้งใดตั้งหนึ่ง
 ได้ แด่ให้ปลัดยกกระบัตร์พระหาดวงขุนหมื่นกรมการ ทำตามท้องตรา
 รับดั่งมานี้จงทุกประการ

ดารตรามาณวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๑๓ ค่ำ จุติศักราช ๑๓๕๖
 (พ.ศ. ๒๓๒๗) บีมโรงฉคก

วันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๓ ค่ำ บีมโรงฉคก เพลาเช้า ๓ โมงเศษ
 เดี๋ยงออกขุนนางณท้องพระโรงพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน พระยาสุ
 เดี๋ยงได้เอาร่างตราซึ่งยกเมืองดงชดามากงขึ้นแก่เมืองนคร แด่ตรา
 ยกเจ้านครออกเดี๋ยงจากที่เมืองนคร เอาเจ้าพัฒนาผู้เป้นเจ้าพระยานคร

นั้น กราบทูลพระกรุณาอานถวาย ทรงตกแซกคัตแปลงบ้าง แล้ว
 อานทูลเกล้าฯ ถวายจนสิ้นข้อเหอความแล้ว ทรงพระกรุณาตั้งว่าค
 แล้ว ให้เอาตามร่างทรงตกแซกนั้นเถิด เมื่อทรงพระกรุณาตั้งนั้น
 กรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ กรมหลวงเทพหริรักษ์ กรมหลวงนรินทร์
 รัตนเรศ ๓ พระองค์ เจ้าพระยาวรคณาพิพิธ เจ้าพระยามหาเดชา พระยา
 ยมราช พระยาพดเทพ พระยาพิพัฒน์โกษา พระยาท้ายน้ำ พระยา
 อภัยรณฤทธิ พระยาราชภักดี พระยาศรีพิพัฒน์ พระยามหาอำมาตย์
 ๓๐ คนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ด้วย

ตำนานกฎ

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)

กฎให้แก่เจ้าพัฒน์ฝ่ายหน้า ผู้เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช
 ชาติเคไชโยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมหาหุ เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราช ด้วยทรงพระกรุณาครัดเห็นเกล้าฯ ตั้งว่า เจ้า
 พัฒน์ มีความชอบดีงามภักดีจงรักภักดีต่อไต่ฝ่าดของธุลีพระบาท ได้
 ทำราชการสนองพระเดชพระคุณมาแต่ก่อน แต่ครั้งนมความชอบ
 ทรงพระมหากรุณาชุบเกล้าฯ ให้เจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรม
 ราช อคมาครองเมืองรับกิจการ โดยกฎหมายอย่างธรรมเนียม
 สำหรับชนบแผ่นดินเมืองนครศรีธรรมราชสืบมาแต่ก่อน แต่ลักษณะ
 ทุกวันนี้ เมืองข้าขอบขัณฑสีมาบักษ์ไต่ฝ่ายวันตกฝ่ายวันออก

โดยปริมนทตรอบคอบไม่ตั้งบรรพคาบ กอบไปด้วยจตฺตทํการ
 ณรงค์สงครามเกิดการรบพุ่งกันทุกแห่งทุกตำบลอยู่ ถ้าเจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราชออกมาถึงเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ให้ตรวจตรา
 ดูกำแพงแต่ละค่ายประตูเมืองพ่วงรอบหอรบเชิงเทิน การตั้งใดซึ่งชำรุด
 ปักหักพังอยู่นั้น ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ว่ากล่าวตักเตือน
 เร่งรัดแก่กรมการเจ้าหมื่นพนักงาน ให้เร่งทำแตกแต่งซ่อมแปลง
 ซินไว้ให้ค้ำจุนมั่นคงจงทุกหน้าที่พนักงาน อย่าให้ชำรุดปัก
 หักพังอยู่แต่หน้าที่หนึ่งใด ประการหนึ่งให้ตรวจดูสารบัญชี่เลขคง
 ดักจำนวนบิเภาะเบญจศก บิเภาะโรงฉก เปนเลขหมวดใดกองใด
 แดเลขหัวเมืองหน้าตบรดาแวนแคว้น แขวงจังหวัด ซินแก่เมืองนคร
 ศรีธรรมราช เปนจำนวนเลขมากน้อยเท่าใดให้คคบบัญชีมาอ่านจง
 เนื้อ ๆ ให้จะเจนจำนวนเลขไว้จงมั่นคง มีราชการจะได้กะเกณฑ์
 ด้ระควก แดเลขหมวดใดกองใดซึ่งเกียจคร้าน หลบหลีกหนีละมุด
 นายเลีย ออกไปซุ่มซ่อนอยู่ณชอกห้วยธารเขามีได้เข้ามารับพระ
 ราชทานด้กรังก่อนแดกรงน ซาตมิได้จับจ่ายราชการแผ่นดิน ให้
 เจ้าพระยานครศรีธรรมราชแต่งพระหดวงขุนหมื่นซึ่งด้ตย์ ซอนมั่นคง
 นั้นออกไปว่ากล่าวชักชวนเกลี้ยกล่อมโดยเมตตาจิตต์ ให้ผู้มีชอ
 ชักชวนกันเข้ามาตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่ตามถิ่นฐานที่ภูมิถาเนาให้
 บิบูรณมังคัง ได้มากน้อยเท่าใด ให้บอกบัญชีบอกเข้ามายังกรุง
 ให้แจ้ง อนึ่งให้ตรวจดูปืนใหญ่้อยกระสุนดินประสิ่วเครื่องด้ศตรา

ดูจะให้รู้จำนวนมากแถมน้อย ว่าคืออยู่มากน้อยเท่าใด ชำรุดมากน้อย
 เท่าใด ซึ่งชำรุดนั้นให้พิจารณาเหตุ พอจะตกแต่งซ่อมแปลงชั้นเอา
 เปนราชการได้ ก็ให้ตกแต่งซ่อมแปลงชั้นให้ดีไว้สำหรับเมืองสำหรับ
 ราชการสืบไป บั้นใหญ่หนึ่งซึ่งคือยังมีได้ชำรุด แต่ดินประดีนั้นก็ให้
 ว่าแก่หมู่พนักงานให้เอาบั้นไซม่น้ำมันแถมมันเอาดิน ออกตากแดด
 จงเนือง ๆ อย่าให้ดินประดีแถมบั้นสำหรับเมื่อกงเปนดินนิมคร่ำคร่าอยู่
 แต่ถึงใดสิ่งหนึ่งได้ หนึ่งให้ตรวจดูเรือรบเรือใดในอัครานอกอัครา
 สำหรับเมือง มีจำนวนอยู่มากน้อยเท่าใด คือแต่ชำรุดประการใด
 ซึ่งชำรุดอยู่นั้นก็ให้ว่ากล่าวเร่งรัดแก่เจ้าหมู่พนักงาน ให้เร่งตกแต่ง
 ซ่อมแปลงดิมยาตาพอนชั้นไว้ให้ดีจงทุกลำทุกหมู่พนักงาน อย่าให้
 เรือรบเรือใดชำรุดซุกไซมอยู่แต่ลำหนึ่งได้ แล้วให้ทำโรงรมเงา
 เอาชนแทงคานน้ำไว้จงทุกลำ อย่าให้เรือรบเรือใดตากแดดกรำฝน
 ฝูเบ้อยเดียวราชการไปแต่ลำหนึ่งได้ ถ้าถึงเทศกาดสัตว์ศัตรูแต่ย้าย
 ญวนเหตาร้ายจะเข้ามากระทำเบียดเบียนจับกุมผู้คนถูกค้ำวานิชเข้าขอบ
 ขันฑสีมาซึ่งตั้งญวนไปมาค้าขายประการใด ก็ให้แต่งเรือรบเรือได้
 นายเรือปลัดเรือไพร่พลรบพลกรรเชียง ด้รพรไปด้วยบั้นใหญ่หนึ่ง
 กระสุนดินประดีเครื่องศัสตราวุธครบตามเกณฑ์ ออกลาดคอย
 ตระเวนจงทุกอ่าวทุ่งบรรจบถึงค่านแดนหัวเมืองต่อกันจงกวาดขันทั้ง
 กวางวันแตกต่างคั้น ถ้าได้ข่าวว่าย้ายสัตว์ศัตรู แดญวนเหตาร้ายได้
 อดเข้ามาจับกุมคนประการใด ก็ให้ออกก้าวดักติดตามรบพุ่ง แล้ว

ให้ออกกวาดล้างถึงหัวเมืองต่อกัน ให้แต่งเรือรบเรือได้ออกช่วยกัน
 ก้าวถัดคิดติดตามรบพุ่งจับกุมเอาอ้ายลัดดี แต่อ้ายญวนเหตาร้ายให้เช็ด
 ขามย่อท้อ อย่าให้อ้ายลัดดีศัตรู แลญวนเหตาร้ายเด็ดดอกเข้ามา
 จับผู้คนชาวขอบขัณฑสีมาไปแต่คนหนึ่งได้เป็นอันขาดทีเดียว ถ้าแต่
 เจ้าพระยานครศรีธรรมราช แลกรมการพนักงานประมาณละเมินเดีย
 มีได้แต่งเรือรบเรือได้ออกลาดคอยตระเวนโดยพระราชกำหนดนี้ แล
 อ้ายลัดดีศัตรูญวนเหตาร้ายเด็ดดอกเข้ามาจับผู้คนไปได้ประการใด
 เจ้าพระยานครศรีธรรมราชแลกรมการพนักงานก็จะคงมีโทษโดยพระ
 ราชกำหนด ประการหนึ่งเมืองสงขลาแลเมืองตรังเป็นหัวเมือง
 ปลายด้านแดนต่อด้วยเมืองไทร เมืองตานีแลเมืองแขกทั้งปวงก็ยังมี
 สงบราบคาบ ให้แต่งหลวงขุนหมื่นข้าทแล้วทหารโดยควร กอบ
 ไปด้วยปืนกระสุนดินประดีเครื่องคัดตราวุธครบมือ ออกไปตรวจ
 ด้านตระเวนปลายด้านแดนหัวเมืองสอดแนมเอาข่าวราชการให้รู้แจ้งได้
 ถ้าได้ข่าวว่าเมืองแขกมีไต่ตั้งอยู่ในสุจริต คบคิดกันจะยกเข้ามา
 ทำประทุษร้ายประการใด พอกำลังข้าหลวงกองตระเวนจะรบพุ่ง
 จับกุมเอาตัวได้ ก็ให้รบพุ่งจับกุมเอาตัวจงได้ ถ้าแขกเหลือกำลัง
 ให้ออกหนังสือไปยังหัวเมืองให้แต่งกอง ออกช่วยรบพุ่งเอาชัยชนะ
 จงได้ อนึ่งทุกวันนี้การณรงค์สงครามยังมีสงบ ให้เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราชกรมการคิดอ่านปรึกษาหารือจัดแจงบำรุงช่องดุ่มหมู่
 โยธาทวยหาญ ให้ชำนาญชำนาญในการยุทธไว้จงสรรพ ถ้าเห็น

พรรคพวกกำลังของผู้ใดองอาจสามารถแก้ตัวหาญ ก็ให้จับบำรุง
 ตั้งแต่งเป็นหลวงขุนหมื่นนาย กองนาย หมวกควบคุมเดชอาทมาตไว้
 เป็นหมวดเป็นเหล่าจงพร้อมมุด มีการณ์รงค์สงครามชุกคำคั้น
 ประการใดจะได้กะเกณฑ์เอาทันที่วงที่ราชการโดยสะดวก ประการ
 หนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ปรีกษาหรือด้วยกรมการทั้งปวง
 จัดแจงชำระดูพระอัยการ แดพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่
 บทใดข้อใดซึ่งต้องด้วยขนบธรรมเนียมแผ่นดิน ควรคงเคยพิจารณา
 ว่ากล่าวประการใดก็ให้คงไว้บังคับบัญชาว่ากล่าวโดยพระราชกำหนด
 สำหรับแผ่นดินสืบไป ถ้าพระอัยการแดพระราชกำหนดกฎหมาย
 บทใดข้อใดเคลือบแคลงอยู่จะเอาไว้พิจารณาชำระว่ากล่าวมิได้ ก็
 ให้จัดแจงบอกส่งเข้ามาขอตอกจำตอกออกไปใหม่ ไว้บังคับบัญชา
 สำหรับการแผ่นดินสืบไป ประการหนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
 ว่าราชการบ้านเมืองพร้อมด้วยปลัดยกกรมการ จงเป็นยุคติเป็น
 ธรรม ให้เป็นเอกจิตต์เอกฉันทน์หาหนึ่งใจเดียว อย่าให้มีความ
 ฉันทาโทษาฤษยาถือเปรียบขัดแย้งกันให้เสียราชการแผ่นดินไป
 แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ หนึ่งจะพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เนื้อความ
 ของทวยราษฎรทั้งปวงโดยมุดคดีประการใด ให้ควรตั้งอยู่ในคติ
 ทั้ง ๕ คือ ฉันทาคติ โทศาคติ ภยากติ โมหาคติ อย่าให้กอบไป
 ด้วยความอิจฉาริษยา ความโกรธความจองเวรด้วยภัยต่าง ๆ
 ให้พิจารณาจงเป็นยุคติเป็นธรรมด้วยอุเบกขาญาณอันประเสริฐ อย่า

ให้อาจารย์ธรรมเห็นแก่หน้าบุคคลเดอามิดดินจ้างดินบน เข้าด้วย
 ฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลย กัดบ่เท็จเป็นจริง กัดบ่จริงเป็นเท็จ ทำกตบ
 เกิดอนเอนความให้พินเพื่อน ให้ทวยราษฎรทั้งปวงมีความยากแค้น
 เดือดร้อน ผิดด้วยพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 ได้ ประการหนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชมีน้ำใจ โอบอ้อมแก่
 สโมสรข้าราชการอาณานิคมประหารราษฎรไพร่พลเมืองดูกล่าวนิช
 ให้ชักชวนกันทำบุญให้ทานจำเวณเมตตามาวนาลำดับรับฟังพระธรรม
 เทศนา รักษาศีลห้าเป็นนิจศีล คัดแปดแปดนิตเรกคัดจงเนื่อง ๆ
 แดควรให้ตั้งอยู่ในทศกุกศกรรรมบถ โดยพระราชกำหนดซึ่งโปรด
 พระราชทานออกไปไว้ ก็จะได้พาตัวไปสู่สุคติภูมิอันประเสริฐ
 ประการหนึ่งพึงให้บำรุงพระสงฆ์เถรเณรผู้เฒ่าเรียนฝ่ายคณฤชระวิบัติ
 ชุระจงทุกวัดวาอาราม จะได้เป็นการกุศลสืบไป อีกประการหนึ่ง
 ให้ตรวจดูพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ พระ
 วิหารการเปรียญ วัดวาอารามแห่งใดชำรุดใด ซึ่งชำรุดปรัก
 หักพังเคระ้าหมองอยู่ประการใดนั้น ให้ชักชวนพระหตวงขุนหมื่น
 กรมการ แดอาณานิคมราษฎรผู้มีศรัทธาบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระ
 ชนให้ดูก็ได้รุ่งเรืองถวายพระราชกุศลสืบไป อย่าให้วัดพระชำรุด
 ปรักหักพังเคระ้าหมองอยู่ได้ อนึ่งเข้าเป็นกะตุ้ราชการ ถัดถึงเทศกาด
 ทำนาให้คกเตือนว่ากล่าวแก่อาณานิคมราษฎร ให้ชักชวนกันทำ
 ไร่นาจงเต็มภูมิให้ได้ผลเมตต์เข้าจงมาก จะได้เป็นกำลังราชการ

แต่ทำบุญให้ทานเป็นการกุศลสืบไป อนึ่งถ้าแต่เจ้าพระยานครศรี
 ธรรมราชจะมีใจประวิพัตถยินดีในสัตว์ภาพผู้ใด อนันตตามารดา
 ญาติวงศ์พงศ์พิทักษ์รักษาปกครองอยู่โดยปรกติ ก็ให้ตกแต่งผู้คน
 ไปว่ากล่าวดูขอตตามธรรมเนียม ถ้าบิตามารดาญาติวงศ์พงศ์ายอม
 ยกให้ขึ้นโดยปรกติสุจริต จึงให้รับมาเลี้ยงดูตามประเพณีคดีโลก
 อย่าให้มาช่มเหงดูคร่ำดากเขาถูกสาวหลานสาวของอาณาประชา
 ราชฐรผู้หวงแหนโดยพดะการของอาตมาตามอิฐฐารมณั ให้ราชฐร
 มีความวิบคเคือคร้อน ผิดด้วยพระราชบัญญัติแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้
 อนึ่งด้วยสำอากรซึ่งชนนทอ้งพระคดังหลดวงณกรุง บรรดามีอยู่
 ณเมืองนครแขวงหัวเมืองชนแก่เมืองนครเปนจำนวนมากน้อยเท่าใด
 ถ้าถึงงวดถึงจำนวนจะได้ส่ง ก็ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชว่าแก่
 กรมการพนักงาน ให้ว่ากล่าวเร่งรัดแก่นายที่นายอากร ให้เร่ง
 คุมด้วยของหลดวงเข้าไปส่งยังเจ้าจำนวนณกรุงจงทุกงวดทุกจำนวน
 อย่าให้ด้วยของหลดวงค้างเกินถ่วงถ่วงจำนวนไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 ได้ แต่จำนวนเงินทอดเงินปลงชงหลดวงซึ่งค้างอยู่เก่ามากน้อยเท่าใด
 ก็ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชว่ากล่าวเร่งรัดส่งเข้ามาให้ครบจงเดรัจ
 ดันเชิง อย่าให้พระราชทรัพย์ของหลดวงค้างเกินอยู่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้
 ซึ่งว่ากล่าวมาทางนี้ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมโดยประมาณ ให้
 เจ้าพระยานครศรีธรรมราชฟังอ่านพระราชกำหนดโดยพระโอวาทนี้จง
 เเนอง ๆ ให้เเนนปากเเนนใจไว้จงทุกข้อทุกกระทงจะได้บังคับบัญชา

กิจราชการสะดวกสืบไป ถ้าแต่ราชการผันแปร โดยปรกติเหตุแต่
ปัจจุบันเหตุประการใด ก็ให้คิดอ่านผ่อนปรนผันแปร โดยข้อราชการ
ให้ชอบจงทุกประการ ดุจแต่อย่าให้เดี่ยราชการแผ่นดินพระเจ้า
อยู่หัวไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

กฏให้ไว้ณวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๓๑ ก่ำ จุฬศักราช ๓๑๕๖
(พ.ศ. ๒๓๒๗) บีมโรงฉศก

อธิบายเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย)

เจ้าพระยานคร (พัฒน์) ได้เป็นตำแหน่งเจ้าพระยานครศรีธรรม
ราชอยู่ตลอดรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธ
เลิศหล้านภาลัยทรงพระราชดำริเห็นว่าเกษราทุพสภาพแล้ว จึงทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาสุพรรณมนตรี ตำแหน่ง
เป็นกิตติมศักดิ์ แล้วทรงตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์ (น้อย) เป็นพระยา
นครศรีธรรมราช ดังปรากฏในจดหมายเหตุซึ่งพิมพ์ในสมุดเล่มนี้
ต่อมาถึงรัชกาลที่ ๓ โปรดฯ ให้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยา

อันเจ้าพระยานคร (น้อย) นี้ ตามทางราชการว่าเป็นบุตรเจ้า
พระยานคร (พัฒน์) แต่มีเรื่องราวปรากฏทางอื่นอันฟังได้เป็นหลัก
ฐาน ว่าที่จริงเป็นราชบุตรดิษของพระเจ้ากรุงธนบุรี มีเรื่องประวัติ
กล่าวกันมาดังนี้ คือ เมื่อเจ้านครถวายเป็นราชาภิเษกในครั้งกรุง

ตราตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์
เป็นพระยานครศรีธรรมราช

ตำรวจ ทานเจ้าพระยาอรรคมหาเสนาบดี อภัยพิริยปรา
กรมพาหุ สุ่มหพระกตาโหม ให้มาแก้หลวงเทพเด่นาผู้ว่าที่จำ
ขุนศรีรัตนผู้ว่าที่เทพเด่นา แดกรมการ
ด้วยเจ้าพระยานครเข้าไปเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท แจ้งขอราชการ
ณกรุง ให้กราบทูลพระกรุณาว่า เจ้าพระยานครแก่ชราหูหนวกจักษุ
มืดหลงลืม จะทำราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไปมิได้ จะขอ
พระราชทานกราบถวายบังคมลาออกจากราชการ จึงทรงพระกรุณา
ครัดเห็นอเกตุฯ ดังว่า ฝ่ายบักษ์ไต้เมืองนครเป็นเมืองเอกใหญ่
กว่าหัวเมืองทั้งปวง แลวก็เป็นที่พำนักอาศัยแก่เมืองแขก แล
ตุกค้ำวานิชนา ๆ ประเทศไปมาค้าขายมิได้ขาด เจ้าพระยานครตั้ง
อายุว่าหลงลืมจะทำราชการสืบไปมิได้ ก็ให้เจ้าพระยานครเดื่อนั้น
เป็นเจ้าพระยาสุธรรมมนตรีศรีโคกราชวงศ์ เศษฐพงษ์ภาไชย อนุ
ไทยธิบดี อภัยพิริยปรากรมพาหุ แลพระบริรักษ์ภูเบศร์นั้นเป็น
ผู้ช่วยราชการมาในเจ้าพระยานครช้านาน รัชนบธรรมเนียมดีด้วย
ซื่อมั่นคง แลวก็ไต่คุ่มกองทัพไปต่อเรือรบเรือได้ ยกไปตั้งอายพม่า
ณเมืองถดางจนเสร็จราชการ จับได้อายพม่าแลบหนึ่งเข้าไปเป็น
อันมาก พระบริรักษ์ภูเบศร์ มีความชอบสมควรที่จะชุบเลี้ยง
ให้ออกไปรั้งเมืองครองเมือง ดำรงกิจจตุรทิศของอาณาประชา

ราษฎรต่างพระเนตรพระกรรณได้ ให้เอาพระบริรักษ์ภูเบศร์ผู้ช่วย
 ราชการเปนพระยานครศรีธรรมราช ออกมาว่าราชการรักษาบ้าน
 เมืองสำเร็จกิจธุระทุกชั้ของอาณาประชาราษฎรณเมืองนครสืบไป จึง
 ตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์ผู้ช่วยราชการ เปนพระยาศรีธรรมมาโคกราช
 ชาติเดโชไชยมไหศุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากรมพาหุ พระยานครศรี
 ธรรมราช ออกว่าราชการรักษาบ้านเมือง สำเร็จกิจธุระทุกชั้
 ของราษฎร ด้วยกรมการเมืองนครตามพระราชกำหนดกฎหมาย
 พักดอตรา อย่างธรรมเนียมสืบมาแต่ก่อน แต่ให้กรมการฟัง
 บังคับบัญชาพระยานครศรีธรรมราชคนใหม่ แต่ซึ่งชอบด้วยราชการ
 อย่าให้ถือเปรียบแก่งแย่งเดี่ยราชการไปแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ แต่ให้
 พระยานครมีน้ำใจโอบอ้อมเมตตากรุณาแก่สมณะชีพราหมณ์ไพร่
 บ้านพลเมืองดุกค้ำวานิชให้อยู่เย็นเปนสุข จะกะเกณฑ์ใช้ราชการ
 ตั้งใดให้ทวนหน้าเล่มอกัน จะพิพากษาคัดสินคดีถ้อยความกิจธุระทุกชั้
 ของราษฎรประการใดให้เป็นยุติเปนธรรม อย่าให้เห็นแก่อำมิต
 ดินจ่างดินบนดำเอียงเข้าด้วยฝ่ายใจทักฝ่ายจำเดย กตบเท็จเปนจริง
 กตบจริงเปนเท็จ กตบเกดื้อนข้อความให้พ้นเพื่อน ให้ผู้มีชื่อได้
 ความยากแค้นเดือดร้อนแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ อนึ่งพระราชกำหนด
 กฎหมายแต่พระอัยการช้อใดกะทงใดเคลือบแฝงแคงดงอยู่ จะเอา
 ไว้พิจารณามีได้ก็ให้ส่งเข้ามาณกรุง แล้วให้แต่งตั้งมัยนทนาย
 เข้าไปจำดองคดีเอาพระราชกำหนดกฎหมายพระอัยการ ซึ่งชำระ

ผนกรุงออกมาไว้พิจารณาว่ากล่าวตัดสินคดีถ้อยความของราษฎรดิบ
 ไป หนึ่งเรือรบเรือได้ค่ายคูประตูเมืองพ่วงรอบหอรบ ค้าตากดาว
 จวนทำเนียบคุกตรางสำหรับใส่ผู้ร้าย โรงปืนใหญ่น้อยสำหรับ
 เมือง สิ่งใดไม่มีแต่ชำรุดปรักหักพังอยู่ ก็ให้พระยานครว่ากล่าว
 ตักเตือนกรมการเจ้าพนักงาน ให้ตกแต่งซ่อมแซมตั้งขึ้นไว้ใหม่หคง
 จงดี อย่าให้ชำรุดปรักหักพังอยู่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ หนึ่งเมือง
 ตรงเปนเมืองด่อแหลมอยู่ฝ่ายทะเลตะวันตกจะไว้ใจมิได้ ให้พระยา
 นครปรึกษาด้วยกรมการ กะเกณฑ์हतวงขุนหมื่นเดชาวด่าน คุม
 เรือรบเรือได้สรรพไปด้วยปืนใหญ่น้อยกระสุนดินประดีวเครื่อของคีตตรา
 วุฑ ออกไปอยู่พิทักษ์รักษาประจำคอด่านทั้งกลางวันกลางคืน ตาด
 ตระเวนฟังข่าวราชการหน้าด่านคอแดนจงเนื่อง ๆ อย่าให้อ้ายด้ลัก
 เหล่าร้ายแถมมาราญญืดตลอดจู่โจมเข้ามา จับเอาผู้คนไปได้ เปนอัน
 ชาติที่เดียว ถ้ามีราชการมาประการใดให้ช่วยกันรบพุ่งต้านทาน
 เอาชัยชนะไว้ให้จงได้ แล้วให้เร่งรีบบอกหนังสือเข้าไปณกรุง
 แดหัวเมืองคอกันโดยเร็ว หนึ่งปืนใหญ่น้อยกระสุนดินประดีวเปนกะ
 ทุราชการ ให้พระยานครจัดแจงหาปืนใหญ่น้อยกระสุนดินประดีว
 ขึ้นไว้สำหรับเมืองให้ได้จงมาก ชุกมีราชการมาประการใดจะได้
 เอาจ่ายราชการทันท่วงที่ไม่ขัดสน แล้วให้ว่ากล่าวตักเตือนกรมการ
 เจ้าพนักงาน ให้เอาปืนใหญ่น้อยออกซัดไสมน้ำมันเอาดินประดีว
 ออกตากแดดจงเนื่อง ๆ อย่าให้ปืนเปนสนิมคร่ำคร่าแต่ดินอับราเดี่ยไป

ได้ ฝั่งใหญ่หนึ่งให้มีรางตั้งรางเกวียนได้ แต่ฝั่งน้อยหนึ่งให้มีบันได
 แก้ววางจงทุกบ่อ หนึ่งเข้าเป็นกะตุ้ราชการช้อใหญ่ ถึงเทศกาด
 จะได้เรียกหางเข้าค่านาแล้ว ให้พระยานครว่ากล่าวตักเตื่อนกรมการ
 เจ้าพนักงานกำกับกันรังวัดนา เรียกหางเข้าค่านาขึ้นได้ยั้งนางไว้
 จงทุกปี ได้เป็นจำนวนเข้าค่านาปีละมากน้อยเท่าใด ให้บอกเข้าไป
 ให้แจ้ง หนึ่งส่งด้วยสำอากรซึ่งขึ้นของพระคลังหลวง บรรดามืออยู่
 ณเมืองนครแขวงเมืองนครมากน้อยเท่าใด ถึงงวดปีแล้วก็ให้ว่า
 กล่าวตักเตื่อนเร่งรัดนายอากรเดนายกองนายหมวดผู้คุมเดชค่าด้วย
 ให้ผู้คุมเอาสำอากรเข้าไปส่งแก่ชาวพระคลัง ณกรุงให้ครบจงทุก
 งวดทุกปี อย่าให้ด้วยสำอากรของหลวงขาดค้างดวงงวดดวงปีไป
 แต่จำนวนหนึ่งได้ หนึ่งถึงเทศกาดพระราชพิธีตรุษสารท ก็ให้
 พระยานครศรีธรรมราชพร้อมด้วยกรมการพระหลวงขุนหมื่น ด้วย
 ช้องกองข้างตราภูมิคุ้มห้ามกราบถวายบังคมรับพระราชทานถือน้ำ
 พระพิพัฒน์สัจจาทุกปีอย่าให้ขาด ถ้าผู้ใดขาดมิได้ถือน้ำ ให้บอก
 ส่งตัวผู้นั้นเข้าไปยังตึกขุนณศาตา จะเอาตัวเป็นโทษตามบทพระอัย
 การ หนึ่งเมืองนครเป็นเมืองเอก ถึงงวดปีแล้วให้จัดแจงแต่ง
 ดอกไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ ส่งเข้าไปทูลเกล้าทูลกระ
 หม่อมถวายปีละ ๒ งวด ตามโบราณราชประเพณีสืบมาแต่ก่อนจง
 ทุกปีอย่าให้ขาด หนึ่งพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระวิหาร
 การเปรียญ วัดวาอารามณเมืองนครแขวงเมืองนครแห่งใดตำบลใด

บ้านเมืองนั้น ได้เปิดตราพระच्छดีให้พระยานครใหม่ออกมาด้วย
 แล้ว ครั้นตุลาการตราให้ ก็ให้กรมการผู้ยู่ว่าราชการเมืองจัดแจง
 ตราจำหน่าย แดกกฎหมายดำรับบัญชากระทรวงความเก่าใหม่ บโทน
 คนใช้ไร่นาด่วยดำอากรบรรดามีตามตำรา ๑๒ เดือน ดำหรับผู้
 ครองเมืองนครสืบมาแต่ก่อน ดังให้แก่พระบริรักษ์ภูเบศร์ผู้เป็น
 พระยานครใหม่ตามอย่างธรรมเนียม ให้พระยานครรับราชการ
 ตามตำแหน่งพนักงาน พระราชกำหนดกฎหมายชนบธรรมเนียม
 พิภคัตราสืบมาแต่ก่อน ให้ชอบด้วยราชการจงทุกประการ อย่า
 ให้ได้ยราชการแผ่นดินไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ แต่ให้กรมการผู้ยู่
 ว่าราชการเมืองกระทำตามท้องตรารับสั่งมานั้นจงทุกประการ

ตำราตรามาณวันพุธเดือน ๘ แรม ๑๐ ค่ำ จตุศักราช ๑๑๗๓
 (พ.ศ. ๒๓๕๕) บีมแมตรีศก

วันอาทิตย์เดือน ๘ แรม ๗ ค่ำ บีมแมตรีศก เด็ดจอกถนพระ
 ซาตาพดับพทาน้อยริมท้องพระโรง พระยาเทพวรชุนกราบทูลถวาย
 ร่างตรา หมั้นเทพเด้นอันจนสิ้นข้อความแล้ว ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ๆ สั่งว่าให้เอาตามร่างนั้นเถิด เมื่อทรงพระกรุณาด้ำนั้น
 พระยามหาอำมาตย์ พระยาราชนิภูต พระยาพระราม พระยา
 ราชสงคราม เฝ้าอยู่ด้วย

ตำนานากฎ

เรื่องตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์เป็นพระยานครศรีธรรมราช
 กฎให้แก่พระบริรักษ์ภูเบศร์ ผู้เป็นพระยาศรีธรรมมาโคกราช
 ชาติเค โสไชยมให้สุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมพาหุ พระยานคร
 ศรีธรรมราช ด้วยทรงพระกรุณาตรัสเห็นเกล้า ๆ ตั้งว่า พระ
 บริรักษ์ภูเบศร์ ได้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณมาช้านานมีความ
 ชอบ ทรงพระมหากรุณาชุบเกล้า ๆ ให้เป็นพระยานครศรีธรรมราช
 ออกมาครองเมือง รับผิดชอบการโดยกฎหมายอย่างขนบธรรมเนียม
 แผ่นดินเมืองนครมาแต่ก่อน แด่ลักษณะทุกวันนี้ เมืองชำบอบฉันท
 ดีมาบักซ์ได้ฝ่ายเห็นอศวันตกศวันออก โดยปริณตพลรอบคอบไม่
 สงบราบคาบ กอบไปด้วยจรจาดทำการณรงค์สงครามเกิดการรบพุ่ง
 กันทุกแห่งทุกตำบลอยู่ ถ้าพระยานครศรีธรรมราชออกมาถึงเมืองนคร
 แล้ว ให้ตรวจตราดูกำแพงแต่ค่ายคูประตูเมือง พ่วงรอบหอรบเชิงเทิน
 การตั้งใดซึ่งชำรุดปรักหักพังอยู่นั้น ให้พระยานครศรีธรรมราชว่า
 กล่าวคักเตือนเร่งรัดแก่กรมการเจ้าพนักงาน ให้เร่งทำแตกต่ง
 ซ่อมแปดงขึ้นไว้ให้แน่นหนามั่นคงจงทุกหน้าที่พนักงาน อย่าให้ชำรุด
 ปรักหักพังอยู่แต่หน้าที่หนึ่งได้ ประการหนึ่งให้ตรวจดูสำรับบัญชีเดช
 คงตั้งจำนวนบิเถาะเบญจศก บิมะโรงฉศก เปนเลขหมวดใดกองใด
 แดเดชหัวเมืองนายที่บรรดาแคว้นแคว้นแขวงจังหวัดชนแก่เมืองนคร
 เปนจำนวนเดชมากน้อยเท่าใด ให้คักบัญชีมาอ่านจงเนื่อง ๆ ให้จะ

เจนจำนวนเดชะไว้จึงมั่นคง มีราชการจะได้กะเกณฑ์สะดวก แต่เดชะ
 หมวกโคกกองใดเกียดคร้านหุดหัดกั้นระมุดนายเดีย ออกไปชุ่ม
 ซ่อนอยู่ณซอกห้วยธารเขา มิได้เข้ามารับพระราชทานสักครั้งก่อนเด
 ครังนี้ ชาตมิได้จับจ่ายราชการแผ่นดิน ให้พระยานครศรีธรรมราช
 แต่งพระหลวงขุนหมื่นซึ่งลัดยศชื่อนั่นคงดั้น ออกไปว่ากล่าวชักชวน
 เกตยกล่อมโดยเมตตาคาจิตต์ ให้ผู้ช้อเข้ามาตั้งบ้านเรือนทำมาหากิน
 อยู่ตามถิ่นฐานที่ภูมิดำเนาให้บริบูรณ์มั่นคง ได้มากน้อยเท่าใดให้
 บอกบัญชีเข้าไปยังกรุงให้แจ้ง อนึ่งให้ตรวจดูบั้นใหญ่ย่อยกระดุน
 ดินประดีวงเคืองศ์ดีตราวุธ ให้รู้ว่าดีแต่ชำรุดมีอยู่มากน้อยเท่าใด
 ซึ่งชำรุดนั้นพอจะตกแต่งซ่อมแปลงขึ้นเป็นราชการได้ ก็ให้ตกแต่ง
 ซ่อมแปลงขึ้นให้ดีไว้สำหรับเมืองสืบไป บั้นใหญ่ย่อยซึ่งดีอยู่มิได้
 ชำรุดแต่ดินประดีนั้น ก็ให้ว่าแก่หมู่พนักงานให้เอาบั้นไซม่น้ำมัน
 แดเอาดินออกตากแดดจนแห้งเือง ๆ อย่าให้ดินอับราบเป็นดินนิมคร่ำ
 คร่ำอยู่แต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ อนึ่งให้ตรวจดูเรือรบเรือได้ในอัครานอก
 อัคราสำหรับเมือง มีจำนวนอยู่มากน้อยเท่าใด ดีแต่ชำรุดประ
 การใด ซึ่งชำรุดอยู่นั้นก็ให้ว่ากล่าวเร่งรัดแก่เจ้าหมู่พนักงาน เร่ง
 ตกแต่งซ่อมแปลงดีมยาตาพอนชนไว้ให้ดีจนทุกลำทุกหมู่พนักงาน
 อย่าให้เรือรบเรือได้ชำรุดชุกไซมอยู่แต่ลำหนึ่งได้ แล้วให้ทำร่มเงา
 เอาชนแทงคานหาไว้จงทุกลำ อย่าให้เรือรบเรือได้ตากแดดกรำฝน
 ฝุ่นเปื้อยเดียราชการไปแต่ลำหนึ่งได้ ถ้างถึงเทศกาลอ้ายลัดดัดศัตรูแด

ญวนเหต่าร้าย จะเข้ามากระทำเบียดเบียนจับกุมผู้คนดูค่าวานิช
 ข้าขอขานทูลมาซึ่งสัญญาไปมาค้าขายประการใด ก็ให้แต่งเรือรบ
 เรือไถ่นายเรือปลัดเรือไพร่พลรบพดกกรรเชียง ด้รพรไปด้วยปืนใหญ่
 น้อยกระสุนดินประสิวเครื่องศัสตราวุธครบตามเกณฑ์ ออกลาดตระ
 เวณจงทุกอ่าวทุ่ง บรรจบถึงด่านแดนหัวเมืองต่อกันจงกวัดขันทั้ง
 กตางวันกตางคืน ถ้าได้ข่าวว่าอ้ายสลัดศัตรูแดนญวนเหต่าร้ายเด็ดดอด
 เข้ามาจับผู้คนประการใด ก็ให้ออกก้าวดักติดตามรบพุ่ง แล้วให้
 บอกราวข่าวถึงหัวเมืองต่อกัน ให้แต่งเรือรบเรือไถ่ออกช่วยกัน
 ก้าวดัก ติดตามรบพุ่งจับกุมเอาอ้ายสลัดแดนญวนเหต่าร้ายให้เช็ด
 ขามย่อท้อ อย่าให้อ้ายสลัดศัตรู แดนญวนเหต่าร้ายเด็ดดอดเข้ามา
 จับผู้คนข้าขอขานทูลมาไปแต่คนหนึ่งได้เป็นอันขาดทีเดียว ถ้าแต่
 พระยานครศรีธรรมราช กรมการพนักงานประมาทละเมินเดี่ย มิได้
 แต่งเรือรบเรือไถ่ออกลาดตระเวน โดยพระราชกำหนดนี้ แด้อ้าย
 สลัดศัตรูญวนเหต่าร้ายเด็ดดอดเข้ามาจับผู้คนไปได้ประการใด พระ
 ยานครศรีธรรมราชกรมการพนักงาน ก็คงจะมีโทษโดยพระราช
 กำหนด ประการหนึ่งเมืองแขกทั้งปวงยังไม่ราบคาบ ให้แต่ง
 หดวงขุนหมื่นทแถ้วทหารโดยควร กอบไปด้วยปืนกระสุนดินประ
 สิวเครื่องศัสตราวุธครบมือ ออกไปตรวจการตระเวนด่านปลายด่าน
 แดนหัวเมือง สอดแนมเอาข่าวราชการให้รู้แจ้งได้ ถ้าได้ข่าวว่าเมือง
 แขกมิได้ตั้งอยู่ในสุจริต คบคิดกันจะยกเข้ามากระทำประทุษร้าย

ประการใด พอกำลังข้าหลวงกองตระเวนจะรบพุ่งจับกุมเอาตัวได้ ก็ให้รบพุ่งจับกุมเอาตัวจงได้ ถ้าแขกเห็ดอกกำลัง ให้บอกหนังสือ ไปยังหัวเมืองให้แต่งกองออกช่วยรบพุ่งเอาชัยชนะจงได้ อนึ่ง ทุกวันนี้การณรงค์สงครามยังไม่สงบ ให้พระยานครศรีธรรมราช กรมการศึกอ่านปรึกษาหารือจัดแจงบำรุงช่องสุ่มหมู่โยธาทวยหาญ ให้ชำนาญในกรยุทธ์ไว้จงสรรพ ถ้าเห็นพรรคพวกสมกำลัง ของผู้ใดองอาจสามารถเดื้อหาญ ก็ให้จัดบำรุงตั้งแต่งเป็นหมวด ชุมนั้นนายกองนายหมวดควบคุมเลขอาทมาตไว้เป็นหมวดเป็นเหล่า จงพร้อมมูล มีการณรงค์สงครามชุกค้ำคั้นประการใด จะได้ทะ เกณฑ์เอาทัพที่วางที่ราชการโดยสะดวก อนึ่งให้พระยานครศรี ธรรมราช ปรึกษาหารือด้วยกรมการทั้งปวงจัดแจงชำระตุพระอัยการ แดพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่บทใดข้อใดซึ่งต้องด้วยขนบธรรมเนียม แผ่นดิน ควรคงเคยพิจารณาว่ากล่าวประการใด ก็ให้คงไว้บังคับบัญชาว่ากล่าวโดยพระราชกำหนดสำหรับแผ่นดินสืบไป ถ้าพระ อัยการแดพระราชกำหนดกฎหมายบทใดข้อใดเคลือบแคลงอยู่ จะ เอาไว้พิจารณาชำระว่ากล่าวมิได้ ก็ให้จัดแจงบอกตั้งเข้ามาขอตอก ออกไปใหม่ ไว้บังคับบัญชาสำหรับการแผ่นดินสืบไป ประการ หนึ่งให้พระยานครศรีธรรมราชว่าราชการบ้านเมืองพร้อมด้วยปลัด ยกรับตรกรมการจงเป็นยุติเป็นธรรม ให้เป็นเอกจิตต์เอกฉันท์ หน้าหนึ่งใจเดียว อย่าให้มีมีความฉันทาโทษาริชยาถือเปรียบแก่งแย่ง

กันให้เดี่ยวราชการแผ่นดินไปแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ หนึ่งจะพิจารณา
 พินิจพิจารณาตักตักเนื้อความของทวยราษฎรทั้งปวง โดยมุดคดีประ
 การใด ให้ควรตั้งอยู่ในคติทั้ง ๕ คือ ฉันทาคติ โทธาคติ ภา
 คติ โมหาคติ อย่าให้กอบไปด้วยอิจฉาริชยา ความโกรธ ความ
 จองเวรด้วยภัยต่าง ๆ ความหลง ให้พิจารณาจงเปนนุกติเป็น
 ธรรมด้วยอุเบกขาญาณอันประเสริฐ อย่าให้อาตม์จอาธรรมเห็นแก่
 หน้าบุคคลแต่อาตม์ดินจ่างดินบน เข้าด้วยฝ่ายใจก็ฝ่ายจำเดยกดับ
 เต็จเปนจริง กดับจริงเปนเต็จ ทำกดับเกิดอนเนื้อความให้พนเพื่อน
 ให้ทวยราษฎรทั้งปวง มีความ ยากแค้น เดือดร้อน ผิด ด้วย พระราช
 กำหนดกฎหมายเก่าใหม่แต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ ประการหนึ่งให้พระยา
 นครศรีธรรมราช มีหน้าใจโอบอ้อมอารีแก่สมณะชีพราหมณาจารย์
 อาณาประชาราษฎรไพร่พลเมืองลูกค้ำวานิช ให้ชักชวนกันทำบุญ
 ให้ทาน จำเวณเมตตาทาภาวนา สดับตรับฟังพระธรรมเทศนา รักษา
 คีตห้าเปนนิจคีต คีตแปดเปนอกติเรกคีตจงเนื่อง ๆ แต่ควรให้ตั้ง
 อยู่ในทศกุกศดกรรรมบท โดยพระราชกำหนดซึ่งโปรดพระราชทาน
 ออกไปไว้ ก็จะได้พาตัวไปสู่สุคติภูมิอันประเสริฐ หนึ่งเมืองนคร
 เปนเมืองใหญ่ ราชการพนักงานมีเปนนันมาก ถ้ากรมการที่ใด
 ว่างอยู่ยังไม่มิด ก็ให้พระยานครศรีธรรมราช ปกษาคด้วยดวง
 ปลัดกรมการ จักแจ้งเอาผู้มช อซึ่งมดีคบบัญญาดีคยช้อมันทงคินน
 มาคังแตงชนเปนกรมการให้ครบตำแหน่ง ถ้าจัดแจ้งได้ผู้ใดเปน

กรมการที่ใด ให้บอกส่งตัวผู้นั้นเข้าไปให้รับเอาตราตั้งต่อเจ้าพนักงาน
 งานนครกรุง ประการหนึ่ง พึงให้บำรุงพระสงฆ์เถรณะผู้เฒ่าเรียน
 ฝ่ายคันถธุระวิปัสณาธุระจงทุกวัดวาอาราม จะได้เป็นการกุศลสืบไป
 อีกประการหนึ่งให้ตรวจดูพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรี
 มหาโพธิ พระวิหารการเปรียญ วัดวาอาราม แห่งใดตำบลใด
 ซึ่งชำรุดปรักหักพังเศร้าหมองอยู่นั้น ให้ชักชวนพระหลวงขุนหมื่น
 กรมการเดอานาประชาราษฎร์ผู้มีศรัทธาบุญปฏิบัติตั้งชนวนวัดพระชน
 ให้ดูกลไกรรุ่งเรือง ถวายพระราชกุศลสืบไป อย่าให้วัดพระชำรุด
 ปรักหักพังเศร้าหมองอยู่ได้ อนึ่งเข้าเป็นกะตุราชการ ถัดถึงเทศ
 กาดทำนาให้ตกเตื่อนว่ากล่าวแก่อาณาประชาราษฎร์ ให้ชักชวนกัน
 ทำไร่นาจงเต็มภูมิให้ได้ผลเมล็ดดีเข้าจงมาก จะได้เป็นกำลังราชการ
 แด่ทำบุญให้ทานเป็นการกุศลสืบไป อนึ่งถ้าแด่พระยานครศรีธรรม
 ราชจะมีใจประวิพัตถยินดีในสัตว์ภพผู้ใด อันมีบิตามารดาญาติวงศ์
 พงศ์ปกครองอยู่โดยปรกติ ก็ให้ตกแต่งผู้ไปว่ากล่าวตักเตือนตามธรรมเนียม
 ถ้าบิตามารดาญาติวงศ์พงศายอมยกให้บั้น โดยปรกตีสัจจิต
 จึ่งให้รับมาเลี้ยงดูตามประเพณีคตโลก อย่าให้ทำช่มเหงนุคคร่า
 ดากเอาดูกล่าวหาหน้าวของอาณาประชาราษฎร์ผู้หวงแหนโดยพด
 การของอาตมาตามอิฏฐารมณ ให้ราษฎรมีความวิบัติเดือดร้อน
 ผิดด้วยพระราชบัญญัติแต่สิ่งหนึ่งได้ อนึ่งด้วยสาอากรซึ่งชนใน
 ท้องพระคตังหลวงนครกรุง บรรดามีอยู่นเมืองนครแขวงหัวเมือง

ชนแก่เมืองนครเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด ถ้าถึงงวดถึงจำนวนจะ
 ได้ส่ง ก็ให้พระยานครศรีธรรมราชว่าแก่กรมการพนักงาน ให้ว่า
 ก่อวเร่งรัดแก่นายที่นายอากรให้เร่งคุมส่วยของหลวงเข้าไปส่งยัง
 เจ้าจำนวนณกรุงจตุรทิศทุกจำนวน อย่าให้ส่วยของหลวงค้าง
 เกินล่วงงวดจำนวนไปแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ แต่จำนวนเงินทอด
 เงินปลงของหลวงซึ่งค้างอยู่เก่ามากน้อยเท่าใด ก็ให้พระยานคร
 ศรีธรรมราช ว่าก่่าวเร่งรัดส่งเข้ามาให้ครบจงเสร็จสิ้นเชิง อย่า
 ให้พระราชทรัพย์ของหลวงค้างเกินอยู่แต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ ซึ่งว่า
 ก่่าวมาทาง^{๕๕}ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมโดยประมาณ ให้พระยา
 นครศรีธรรมราชฟังอ่านพระราชกำหนดโดยพระราชโองการ^{๕๕}แห่งหนึ่ง
 ให้เจนปากเจเนใจไว้จงทุกข้อทุกกระทง จะได้บังคับบัญชากิจราช
 การสะดวกสืบไป ถ้าแต่ราชการผันแปรโดยปรกติเหตุ แต่
 บัดยวบั้นเหตุประการใด ก็ให้คิดอ่านผ่อนปรนผันแปร โดยข้อราชการ
 ให้ชอบจงทุกประการ สุดแต่อย่าให้เสียราชการแผ่นดินพระเจ้า
 อยู่หัวไปแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้

กฎให้ไว้ณวันพุธเดือน ๙ แรม ๑๐ ค่ำ จุลศักราช ๓๓๗๓
 (พ.ศ. ๒๓๕๕) บีมแมตรีศก

พระยานครศรีธรรมราชน้อย^{๕๕} ได้เดือนชนเป็นเจ้าพระยาเห็น
 จะในราวกันแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงอัสญ
 กรรมเมื่อจุลศักราช ๓๒๐๓ (พ.ศ. ๒๓๘๒) บีกุนเอกศก แจ้งอยู่
 ในจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติได้พิมพ์ต่างหากจากหนังสือ^{๕๕}

อธิบายเรื่องพงศาวดารเมืองกลาง

เรื่องพงศาวดารเมืองกลางนี้ มีข้อซึ่งควรชี้แจงแต่เรื่องประวัติ
 ของเจ้าพระยาสุรินทราชา ซึ่งปรากฏนามในเรื่องพงศาวดารนี้ ด้วย
 เนื่องกับเรื่องปฐมวงศ์ และยังมีความเข้าใจผิดกันอยู่ พึ่งพบ
 จุดหมายเหตุที่เป็นหลักฐาน ทราบเรื่องตลอดกันได้ไม่ช้านัก เจ้า
 พระยาสุรินทราชานี้ นัยหนึ่งว่าชื่อจริง แต่ในหนังสือปฐมวงศ์เรียก
 ว่านายฤทธิ เป็นบุตรเจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ และเป็นหลานเขยของ
 เจ้านคร ดันนิษฐานว่า เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ เจ้าพระยา
 สุรินทราชาเห็นจะได้รับราชการเป็นที่หลวงฤทธินายเวรมหาดเล็ก ใน
 ชั้นหลังจึงเรียกกันว่านายฤทธิ ดังหนังสือปฐมวงศ์ เมื่อเสียกรุงศรี
 อยุธยาแก่ข้าศึก เจ้าพระยาสุรินทราชาจึงหนีออกไปอาศัยอยู่กับเจ้า
 นคร และเจ้านครจึงได้ตั้งให้เป็นอุปราชคนแรก ด้วยเป็นเชื้อสายผู้ดี
 และเกียดองเป็นวงศ์ญาติกัน ครั้นพระเจ้ากรุงธนบุรีออกไปได้เมือง
 นครศรีธรรมราช จับได้ทั้งเจ้านครและอุปราช เขาเข้ามาไว้ในกรุงเทพฯ
 ภายหลังโปรดฯ ให้เจ้านครกลับออกไปครองเมืองนครอย่างเดิม ส่วน
 อุปราชนั้นโปรดฯ ให้เป็นที่พระยาราชวังเมืองกรมช้าง รับราชการ
 อยู่ในกรุงธนบุรี ครั้นถึงรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระ
 พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดฯ ให้เลื่อนขึ้นเป็นพระยาสุรินทราชา
 ตำแหน่งจางวางกรมช้าง คู่กับพระยาเพชรราชา แล้วจึงโปรดฯ ให้
 ออกไปรักษาราชการเมืองกลางและได้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยา

พงศาวดารเมืองถลาง

ข้าพเจ้า นายเวก บุตรเจ้าพระยาสุรินทราชาจางวาง นายดีก
 บุตรพระยาถลาง นายเลื้อ บุตรพระยาถลาง นายศรีทอง
 เป็นปลัดเมืองถลาง หลวงเพชรศรีศรีสมุทรวิสุทธิสงคราม ปลัด
 เมืองถลาง ขอเล่าเรื่องราวตามผู้เล่ามาแต่ก่อน แต่ได้รู้
 ได้เห็นเอง ว่าเมืองถลางแต่ก่อนนั้น จอมร้างบ้านตะเคียน
 เป็นเจ้าเมือง เมียจอมร้างเป็นแขกเมืองไทร หมาเลี้ยงถูก
 มะหุ้มเถ่าแต่ก่อน ผัวตายเป็นหม้ายอยู่ มะหุ้มน้องบากมา
 เอาเงินมฤตกห้าพันเศษ หมาเลี้ยงจิตใจไม่อยู่เมืองไทร มาอยู่เมือง
 ถลาง ได้กับจอมร้างเป็นผัว มีลูกชาย ๒ หญิง ๓ รวม ๕ คน
 หญิงชื่อจันเป็นท้าวเทพกระษัตรี หญิงน้องถกมาชื่อมุกเป็นท้าวศรี
 ศุภทร ครึ่งต้นแผ่นดินพระบรมอัยกาธิราช น้องหญิงคนหนึ่ง
 ชื่อหมา น้องชายชื่อฮาด เป็นพระถลาง น้องชายคนหนึ่งชื่อเรือง
 เป็นทพต ชูนางเมืองถลางนั้นจอมเถ่าอยู่บ้านคอน จอมร้างอยู่
 บ้านตะเคียน จอมเถ่ากับจอมร้างเป็นลูกพ่อเดียวกันคนละมารดา
 ถูกหลานมะหุ้มอยู่บ้านคอนได้เป็นพระยาถลางเจียดทอง แม่ชื่อ
 เสงี่ยม พระยาปลัดแม่ชื่อดำตวชื่อเรือง เดิมแต่ก่อนบ้านคอนกับบ้าน
 ตะเคียนสามัคคีกันดี มีชื่อเลี้ยงดีปลัดกุดวงศ์เป็นเจ้าเมืองสืบมา
 ฝ่ายบ้านถพอนจอมสุรินทกิตติมิชอบ จะตั้งตัวเป็นใหญ่ มีตราออกมาให้

จับจอมสุริยมาได้ เพราะเป็นโทษกระบดต่อแผ่นดิน ^{๕ ๕ ๒๘} ดันเชอผดอง
เมืองถางว่าพระยาถางคางเซ่งชาวกรุงออกมาเป็นเจ้าของ พระ
ถางอาดเป็นเจ้าของชน ^{๒๒ ๒๒} ผู้ร้ายยังพระถางตาย เมืองก็ว่างอยู่
ไต่แขกไทรมมาเป็นเจ้าของอยู่น้อยหนึ่ง พวกถางคิดรบแขก ^๕ ตึง
ค่ายที่ไม่ชาวปากสาคร ^{๕ ๒๒ ๕} จึงตั้งตัวชน พอพระยาพิมดเป็นพระกระ
มาอยู่เมืองชุมพรได้กับท้าวเทพกระษัตรี ^๕ ๆ นั้น เมื่อหนุ่มสาวเป็น
เมียหม่อมศรีภักดิ์ ^{๕ ๒๘} ๆ เด่า ก็เป็นชาวตะกั่วทุ่งถูกคุณชื่อบุญเกิด ๆ
เดิมตะกั่วทุ่งได้จับจอมนายกอง ๆ เป็นชาวนครอยู่บ้านใหญ่ตายสาบ
ออกมาเป็นผู้สำเร็จราชการได้กับคุณชื่อบุญเกิด ^๕ นั้นมีลูกชาย ๑ หญิง ๑
ชายชื่อหม่อมศรีภักดิ์ ^{๕ ๒๘} มีเมียณเมืองถาง หญิงคนหนึ่งชื่อบุญ
คงได้กับพระยาประสิทธิ์สงคราม หม่อมศรีภักดิ์ ^{๕ ๒๘} นั้นได้กับท้าวเทพ
กระษัตรี ^๕ มีลูกสองคน หญิงชื่อแม่ปราง ชายชื่อเทียนเป็นพระยา
ถางหืด ท้าวเทพกระษัตรีเป็นหม้ายแล้วได้กับพระยาพิมด ^๕ มีลูกหญิง
ใหญ่ชื่อแม่ทองมาไปถวายเป็นมารดาเจ้าครองอุปถ ^๕ ถูกถัดมาชาย
๒ คนชื่อบุญ ^{๕ ๒๒} ชื่อนิยม ^{๕ ๒๒} ชื่อบุญเป็นพระยกรบตรี ^{๕ ๒๒} ชื่อนิยมเป็น
มหาดเล็กครั้งต้นแผ่นดิน ^{๕ ๒๒} ถูกหญิงชื่อแม่กิมแม่เมือง ^๕ ครั้นพระยา
พิมดต้องความไปอยู่เมืองพัทลุง ^{๕ ๒๒} พระยาถางเทียนถูกแดงฟ้อง
ที่ถางได้ ^๕ พระยาถางเจียดทอง ๆ ^๕ ต้องโทษเข้าไปตายณกรุง
ที่ถางได้ ^๕ พระยาถางหืดเป็นเจ้าของ ^๕ ที่ปลัดได้นายเรือเป็นพระยา
ปลัด ^๕ ที่ยกรบตรีได้พระยาถางชูเป็นพระยายกรบตรี ^{๕ ๒๒} ครั้นนั้นเมือง

ถดาง เจ้าเมืองปัตตยกรบตรกัเป็นพระยา ฝ่ายเมืองภูเก็จ หลวง
 ภูเก็จข้างคตเป็นเจ้าเมือง แล้วได้นายศรีชายนายเวรเป็นพระภูเก็จ
 แล้วได้มาบิดาหลวงปัตตอตุก เขตแดนเมืองภูเก็จกับเมืองถดาง
 เขาบางคุด ชื่อตามคลองน้ำเป็นแดน ว่าเมืองภูเก็จเดิมเป็นเมือง
 ใหญ่กัฒมาชนกับเมืองถดาง เขตแดนฝ่ายตะวันตกหินชายพตาย
 ตะโหนด ฝ่ายตะวันออกเกาะมะพร้าวอ่าวคันทันแกแหม่มหง้าแหม่ม
 มัดผ้า เป็นแขวงเมืองภูเก็จคตคอกออกไปเกาะยาว เกาะอดัง เกาะ
 กัด้วยแหม่มบามูเกาะแรตนาคา เกาะระวะเกาะนารเกาะป่าไฉยเกาะ
 ชะง้า อ่าวภารามาเกาะบาหนัดเกาะคุลาคตคตมาแหม่มคอเวน ปาก
 กัหมึกแหม่มปากพระท่าข้ามปากน้ำหมอน ปากพระคนดะฟากฝ่าย
 เมืองตะกั่วทุ่ง ฝ่ายเมืองตะกั่วทุ่งเด้า ปากพระว่าเจ้าพระยาอินทวง
 ศาคังวงปราบที่ปลุกวงชนยังไม่ดำเร็จ รู้ว่าจับแผ่นดินตาก เจ้า
 พระยาอินทวงศาคัตาย โปรคให้ข้าหลวงออกมา เจ้าพระยา
 แดะพระยาออกมาตั้งอยู่ปากพระหตายนาย เจ้าพระยาภาณุราชินิกูต
 พระยาธรรมไตรโลก พระยาพิพิชโกโคย พระยาธรรมไตรโลก
 ได้รับพม่าที่ปากพระ พระยาธรรมไตรโลกตาย พระยาพิพิชโกโคย
 หนีมาทางเมืองพังงา จึงเรียกชื่อว่าด่านพระยาพิพิช เมืองตะกั่วทุ่ง
 เขาคตคตหงเป็นแดน คตคตน้ำดำท่าคตชื่อนมาเป็นฝ่ายตะกั่วทุ่ง
 ตะกั่วป่าหากถักถวมเกี่ยวของกันไม่ เมืองตะกั่วทุ่งเดิม หลวง
 เพ็ชรเป็นเจ้าเมืองได้มาพระตะกั่วทุ่งชาหัก จอมพิทกษพระตะกั่วทุ่ง

พ่อพระปลัดแม่เมืองแม่พระวิเศษ ชื่อว่าพระตะกั่วทุ่งดี แดงเมือง
 ตะกั่วทุ่งได้มาแก่พระตะกั่วทุ่งชื่อขุนคำ มารดาชื่อนุ้ยบิดาชื่อเหล็ก
 ว่าถูกมอญชาวกรุง ครั้นพระตะกั่วทุ่งตายตกชายชื่อนเป็นบิดา
 พระตะกั่วทุ่งอ่อนไต่กินเมืองอยู่ มารดาชื่อแม่ชื่อน ยายชื่อเหี่ยว
 ชาวไร่ไม้แก่น แม่เหี่ยวไต่กับจอมนายกองมีลูกชื่อขุนนางแม่ชื่อน
 เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองถดาง คดองปากพระคนตะพากเป็นแดน
 ถ้าพระราชทรพย์บังเกิดชนเมืองถดางส่งไปเมืองตะกั่วทุ่ง ๆ ส่งไป
 เมืองตะกั่วป่า เป็นอย่างธรรมเนียมคอกันมาช้านาน เมื่อครั้ง
 เมืองถดางยังไม่เดียวกับพม่า ตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่า ไชยา ชุมพร
 เดียแก่ยายพม่า คีบูกมดผ้าปั่นขนมาค้างอยู่ที่เขาคอก หดวงเพชร
 ธนุแสงชาวนครตั้งอยู่บ้านเก่าดมโอดคองพนม ตั้งกองไปอุกชนเอา
 พระราชทรพย์ททำเขาคอก จนมีตราให้ชาหดวงออกมาชำระหดวง
 เพชรธนุแสง คนตามดำคดองทำพนมก็อพยพหนีไปดิน ก็เป็น
 ป่ากร้างชน เมื่อครั้งพระตะกั่วทุ่งบิดาพระตะกั่วทุ่งกินเป็นเจ้าของ
 นั้น มีตราโปรดออกมาให้ไปทำผ้ากระบวนเมืองเทศ จัดให้ยาป
 คำ ชาว ชาวเทศอยู่ณเมืองถดางกับนายด้เกาหน้อย พอหดวงพัทวาท
 ชึ่งไปอยู่ณเมืองตรังกับหดวงคลังเทศชาวกรุงไปทำได้มากับเครื่อง
 ถมยาราวาดิ พระตะกั่วทุ่งคุมเข้าไป ล่องตามคดองทำเขาคอก
 ถึงเขี้ยวปศุหดงหน้าพะนอง เรือพระตะกั่วทุ่งดมตงเครื่องถมยาราวา
 วดีหายหาได้เอาเข้าไปถวายไม่ เมืองตะกั่วป่าจอมภักดีเด้นาแขก

เปนเจ้าเมือง แล้วได้มาแก่พระวิชิตหนูหนวก แล้วได้มากับ
 หดวงตะกั่วป่าจีน แล้วได้มากับหวดวงตะกั่วป่าเปนบุตรท่านพระ
 ยาศรีดิถีสังครามจางวางซึ่งเปนหวดวงณรงค์ แล้วเมืองได้มา
 กับพระตะกั่วป่าเกษ พ่อพระตะกั่วป่าม่วง พระยาตะกั่วป่าเกษ
 จีนพาไปฆ่าตาย เจ้าพระยาสุรินทรราชาบอกขอพระอินทรักษาของ
 นอกเมืองไชยาเป็นที่พระยาตะกั่วป่า แล้วเมืองได้มาแก่พระตะกั่วป่า
 ม่วง ๆ ตาย เมืองได้มาแก่พระตะกั่วป่าอุ เรื่องราวฝ่ายเมืองตะกั่วป่า
 เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองถดาง เมืองภูเก็จ ได้ได้แต่เพียงนี้

จะเล่าเมื่อครั้งคัดทางแค้นม้วยปากดาวท่าพนมนี้ เจ้าพระยา
 สุรินทรราชามีตราให้หาเข้าไปณกรุงเทพฯ ๆ ว่าจะให้เป็นที่อรรคมหา
 เสดนาเมื่อครั้งเจ้าพระยาตากโหมปลัดไปเดียดพิทวาย เจ้าพระยา
 สุรินทรราชาเข้าไปถึงกรุงเทพฯ ๆ แล้วพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์
 โปรดพระราชทานเสื้อผ้าจะเอาไว้ให้อยู่ณกรุงเทพฯ ๆ เจ้าพระยาสุรินท
 ราชาคิดเห็นว่าอยู่เมืองนอกได้ความสุขมาก จึงอ้อนวอนเจ้าคุณ
 พดเทพ บิดาเจ้าพระยาบดินทรเดชา ขอให้กราบทูลพระกรุณา
 คิดจะไม่อยู่กรุงเทพฯ ๆ ว่าตัวชรา เปนเสนาบดีชนเจ้าชวิตเด็ด้จพระ
 ราชดำเนินไปถึงไหนตัวก็ตองตามไปถึงนั้น ก็จะมีความลำบาก จึง
 ทำเรื่องราวกราบทูลพระกรุณาว่า จะขอออกมาอยู่เมืองนอกตาม
 เดิม จะจัดแจงทางรับสั่งพระราชทรัพย์เมืองพงงา เมืองถดาง
 เมืองตะกั่วทุ่ง จะขนไปขึ้นเขาคอกกัถนคารเขี้ยวแก่งเปนหลายแห่ง

พระราชทรัพย์ก็สูญหายเป็นอันครายเสียหลายครั้งมาแล้ว เห็นว่า
 ทางบกระยะป่าเดินมาช้าแต่ต้องคืนไม่สู้กันดาร ถึงพนมต้องตลอด
 ดงไปถึงพุนพินตลอดออกไปถึงภูมเรียง ที่รับสั่งพระราชทรัพย์ไม่
 สู้กันดาร ขอพระราชทานช้างเกณฑ์ขึ้นทุกเมืองนคร ๓๐ ช้าง เมือง
 ไชยา ๓๐ ช้าง รวมช้าง ๒๐ ช้าง ให้หลวงพิพิชชกรกรมเป็น
 นายกองคุมช้างคอยรับสั่งพระราชทรัพย์ พระราชทานช้างแต่ที่
 ปากพนมปากดาวได้มาตามเรื่องราวเจ้าพระยาสุรินทรราชาให้กราบทูล
 พระกรุณา มีแจ้งอยู่ในท้องตราพระคชสีห์นั้นแล้ว ปากพนม
 ให้ขุนทิพ ขุนเพชร ขุนศรีสงครามดำคนตั้งอยู่ ฝ่ายมรุษปากดาว
 ตั้งให้หลวงฤทธิสงครามเป็นมิเกล แต่ที่มรุษถึงปากพนมให้กับเจ้า
 พระยาสุรินทรราชา ฝ่ายเจ้าพระยาสุรินทรราชากลับออกมาถึงบ้าน
 เมืองแล้ว จึงตั้งให้ขุนทิพเป็นหลวงรามพิไชยอยู่ที่ปากพนม ให้
 หลวงรามพิไชยคักทางตั้งแต่ปากพนมขึ้นมาถึงเมืองพังงา ให้หลวง
 ฤทธิสงครามตั้งเกิดยกล้อมผู้คนอยู่ที่มรุษปากดาวให้คอยรับสั่งพระ
 ราชทรัพย์ลงไป ให้หลวงรามพิไชยคอยรับอยู่ที่ท่าพนม แล้ว
 เจ้าพระยาสุรินทรราชาให้ตั้งด่านที่ต้นเขานางหงส์ด่านหนึ่ง ด่านปาก
 คาน ด่านทุ่งคามรุษด่านหนึ่งเป็น ๕ ด่านทั้งปากพนม แล้วทำ
 เเนียบไว้ทุกด่านตามระยะทาง แล้วให้ตั้งเกิดยกล้อมผู้คนไว้สำหรับ
 ป้องกันพระราชทรัพย์ทุกด่าน พระราชทรัพย์เมืองตะกั่วป่าเกิดขึ้น
 ก็ต้องลงมาคดองทางท่าเขาคอก พระราชทรัพย์เมืองพังงา เมือง

ถดาง เมืองตะกั่วทุ่งชนไปค้างอยู่ที่มรุษกว่าจะได้ช้างไปรับนั้นทุก
 คอยรับต้อง จักเอาหลวงนาให้เป็นพระวิเศษสงครามจางวางด้านบก
 เอาขุนเพชรขุนอินทรเป็นปลัดกองคุมไพร่ ฝ่ายรับต้องขึ้นมารับพระ
 ราชทรัพย์ทพนม แล้วเจ้าพระยาสุรินทรราชาแต่งตั้งให้ขุนศรีดม โภช
 เข้าไปเฝ้า ฯ พณ ฯ หัวเจ้าท่านผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชแต่ก่อน
 ว่าได้ตั้งนายค่านที่มรุษ ที่ปากพนม เจ้าพระยานครศรีธรรมราชมี
 ประดำตตั้งว่า อย่าให้เจ้าพระยาสุรินทรราชาแต่งตั้งหลวงขุนหมื่นนาย
 หมวดนายกองเตย ฯ พณ ฯ หัวเจ้าท่านจะแต่งตั้งออกมาแต่เมืองนคร
 เอง อย่าให้เจ้าพระยาสุรินทรราชาตั้ง นานไปภายหน้าผู้ใดจะมารั้ง
 เมืองครองเมือง จะว่าเจ้าพระยานครกับเจ้าพระยาสุรินทรราชาเป็น
 คนชอบพอรักใคร่ทำให้บ้านเมืองพินเพื่อนเกลียดถวมกันอยู่ เจ้าพระยา
 สุรินทรราชาก็บอกไปว่า อย่าให้ ฯ พณ ฯ หัวเจ้าท่านผู้ครองเมืองนคร
 ศรีธรรมราชตั้งไปเลย ท่านจะตั้งมาไว้ให้รับให้ส่งพระราชทรัพย์เอง
 ตามได้กราบทูลพระกรุณา ค่านมรุษท่าพนมก็ได้เป็นดีทมิเป็นเดิม
 มากุมเท่าบดิน ครั้นโปรดให้ท่านพระยาถดางบุญคงออกมาเป็นที่
 พระยาถดางพดาง ต้องสั่งมรวบรววมผู้คนไว้ได้ตั้งเป็นถิ่นฐานบ้าน
 เรือนลง ฝ่ายมรุษตลอดมาถึงบางเคย แต่ก่อนเป็นป่าดงไม่มีผู้คน
 จึงจัดคนให้ผ่อนไปตั้งทำไร่นาสร้างเรือนถวลง ครึ่งท่านพระยา
 ไกรโกษาออกมาชำระทางเข้าค่านา ฯ พณ ฯ หัวเจ้าท่านโปรดให้นาย
 ช่วยออกมาต่อว่าอย่าให้เรียกทางเข้าค่านาที่มรุษได้มาแต่ฝ่ายณเมือง

ถดาง ท่านพระยาถดางก็ว่าพระราชทานได้มาแก่เจ้าพระยาสุรินทรราชา
 ดับคอกันมาอยู่ณแล้ว ครั้นไม่มีตราโปรดยกออกมาท่านก็ไม่
 ดุยอมให้ ทาบครค่านาก็ได้เรียกดับกันมา ฝ่ายพนมตามคลองน้ำ
 ดำทำหนทางรับตั้งพระราชทรัพย์เป็นสำหรับเมืองพังงา เมืองถดาง
 เมืองพังงาเดิมเป็นเมืองช่องแขวงชนเมืองตะกั่วป่า เขาคลองถ้ำ
 แม่น้ำเป็นแดนคนตะพาก ฝ่ายเหนือหน้าตลอดเข้าป่าดง ไต่หน้าลงไป
 ฝ่ายดำคลองถ้ำข้างบูรพ์ ไต่กับเมืองพังงา ดำคลองตลอดออกเขา
 ดองพี่น้อง เขาเขาดองพี่น้องเป็นแดนคนตะพากตลอดออกไปถึงพระ
 อาตเถ่าเกาะยางเกาะพังกันเป็นแขวงเมืองพังงา พระตะกั่วทุ่งถิ่น
 ชึ่งเป็นพระยาตะกั่วทุ่งเป็นน้องเขยพระยาถดางบุญคง ขอเอาเขา
 ราชาบหนี่บู่เหต่าบ่าหยาเกาะนมสาวไปเป็นช่องแขวงชนเมืองตะกั่วทุ่ง
 พระยาถดางบุญคงเห็นว่าพระตะกั่วทุ่งเป็นน้องเขยก็ยอมให้ ฝ่าย
 อุดรเมืองพังงาเขาเขมาเหล็กเป็นแดน เขียงอิด้านก็ราดงดอง
 แพรกเป็นเขตต์แดนเมืองพังงา เจ้าพระยาสุรินทรราชาซึ่งเป็นใหญ่
 ดำเจ้าราชการณแปดหัวเมืองนี้ พระยาประสิทธิ์สงครามจางวาง
 เด่าก็เป็นจางวางทั้งแปดหัวเมืองเหมือนกัน ชื่อว่าแปดหัวเมืองนั้น
 เมืองถดาง เมืองภูเก็จ เมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองถ้ำ
 เมืองพังงา เมืองครุฑ เมืองครุฑ ประมวณมาเป็นเมืองแปดเมือง
 เมืองถ้ำพังงาครุฑครุฑเป็นเมืองชนกับเมืองตะกั่วป่า ภูเรือรวเด่า
 ไต่แต่เพียงนี้ แล้วแต่จะโปรด

เรื่องราวอันเขียนไว้เมื่อบัดนี้
จุดศักราช ๑๒๘๓ ปี

(พ.ศ. ๒๓๘๕)

จอมร้างบ้านตะเคียนเป็นเจ้าเมือง เมียชื่อหมาเด็ยลูกมะหุ่ม
เมืองไทร มีลูกชายชื่ออาดเป็นพระยาถาง ๑ ชายชื่อเรืองเป็น
ทัพถ ๑ หญิงชื่อจันเป็นท้าวเทพกระษัตรี ๑ หญิงชื่อนุกเป็นท้าว
ศรีสุนทร ๑ หญิงชื่อหมา ๑ รวม ๕ คน จอมร้างกับจอมแก้ว
เป็นลูกพ่อเดียวกัน คนละมารดา จอมร้างอยู่บ้านตะเคียน จอม
แก้วอยู่บ้านคอน ได้เป็นพระยาถางเจ็ดทอง แม่ชื่อเซียง พระ
ยาปลัดแม่ชื่อดำชอชื่อเรือง ฝ่ายบ้านนิพนธ์จอมไชยสุรินทรคิดชะบถ
ฆ่าเสีย พระยาถางคางเซ็งชาวกรุงออกมาเป็นเจ้าเมือง พระถาง
อาดเป็นเจ้าเมืองผู้ร้ายยิงตาย แล้วแขกเมืองไทรมาเป็นเจ้าเมือง
หน้อยหนึ่ง พระยาพิมดเดิมเป็นพระกระได้กับท้าวเทพกระษัตรี
จอมนายกองชาวนครบ้านด้ายด้ายออกมาเป็นผู้สำเร็จราชการ ได้กับ
คุณชบบุญเกิด มีลูกชายชื่อหม่อมศรีภักดี ลูกหญิงชื่อนงได้กับ
พระยาประสิทธิ์สงคราม หม่อมศรีภักดีได้กับท้าวเทพกระษัตรี มี
ลูกชายชื่อเทียนเป็นพระยาถางหัด ลูกหญิงชื่อปราง ท้าวเทพ
กระษัตรีเป็นหม้ายได้พระยาพิมด มีลูกหญิงชื่อแม่ทองคุณมารดา
เจ้าครองอุปถ ลูกชายชื่อจุย เป็นพระยกรบตรี ชื่อเนียมเป็น
มหาดเล็ก มีลูกหญิงชื่อนง ชื่อเมือง พระยาถางเทียน ลูกเลี้ยง

ฟ้องต้องความไปอยู่เมืองพัตตุง พระยาเจียดทองเป็นพระยาถลาง
ที่ปลัดนายเรือเป็นพระยาปลัด พระยาถลางชเป็นพระยาอภัย

เมืองภูเก็จ หลวงภูเก็จข้างคตเป็นเจ้าเมือง แล้วนายศรีชาย
นายเวรเป็นพระภูเก็จ แล้วบิดาหลวงปลัดอูกเป็นเจ้าเมือง

เมืองตะกั่วทุ่ง เดิมหลวงเพชรเป็นเจ้าเมือง ได้มาพระตะกั่ว
ทุ่งซาทัก ได้มานายถเป็นจอมศรีภักดีเป็นเจ้าเมือง เป็นพ่อพระปลัด
เป็นพ่อแม่เมืองแม่พระวิเศษ แล้วได้มาพระตะกั่วทุ่งซุนคำพ่อพระ
ตะกั่วทุ่งถิน แล้วได้มาพระตะกั่วทุ่งถินทุกถิน แล้วได้มาพระตะกั่ว
ทุ่งอ่อน แล้วได้มาพระตะกั่วทุ่งถลอม

เมืองตะกั่วป่า จอมภักดีเด่นาแซกเป็นเจ้าเมือง แล้วได้มา
พระวิชิตหนูหนวก ได้มาหลวงตะกั่วป่าจัน ได้มาหลวงณรงค์บุตร
พระยาประสิทธิ์สงครามจางวาง ได้มาพระตะกั่วป่าเกษพ่อพระตะกั่ว
ป่าม่วง จันทไปฆ่าเสีย แล้วพระอินทนอกไชยามาได้เป็นพระ
ตะกั่วป่า แล้วได้มาพระตะกั่วป่าม่วง แล้วได้มาพระตะกั่วป่าอุ

ตำนานสารตราพระคชสีห์

หนังสือเจ้าพระยาอรรคมหาเสนาธิบดี อภัยพิริยปรากฏ
พาหุ สุมุหพระกระดาโหม มาถึงเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคศกราช
ชาติเตโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏพาหุ เจ้าพระยานคร
ศรีธรรมราช พระยาวิชิตเด่นามหาพิไชย อภัยพิริยศรีสงคราม พระยา

พัทลุง พระยาพิไชยศรีศรีรัตนสงคราม พระยาดังขตา พระยาวิจิตร
 ภักดี ศรีพิไชยสงคราม พระยาไชยา พระเพ็ชรคำแหงสงคราม
 พระชุมพร หลวงเทพศรีศรีสงคราม หลวงปทิว ด้วยเจ้าพระยา
 สุรินทราชากราบทูลพระกรุณา ว่าจะขอตัดทางชนพระราชาทรัพย์
 แต่ปากถาวมาดงพนม หนทางใกล้กว่าทางท่าเสาถึง ๑๔ วัน ๑๕ วัน
 ท่าพนมเป็นที่ด่านกมดผ้าค้ำบุกพระราชทรัพย์ของหลวง แขวงเมือง
 นคร แต่เป็นดงป่ากว้างอยู่หามบ้านเรือนผู้คนตั้งอยู่เหมือนแต่ก่อนไม่
 เป็ดยวอยู่ จึงจัดให้ขุนทิพ ขุนเพ็ชรศรีเป็นนายกองควบคุมขุนหมื่น
 ไพร่มชอมา ให้ตั้งบ้านเรือนเป็นภูมิด้านด้านเฝ้าอยู่รักษาพระ
 ราชทรัพย์มาหลายครั้งแล้ว แต่กำลังขุนหมื่นไพร่มชอทั้งนั้นเห็นเบา
 บางน้อยตัวไม่สมควรด้วยพระราชทรัพย์ของหลวง เกิดอกผู้มชอ
 หลบหนีมุดนายเข้าอยู่ป่าดงคุ่มกันได้มากแล้ว จะมากกระทำร้ายพระ
 ราชทรัพย์ของหลวงจะเดี่ยราชการไป แลผู้มชอเป็นเดชไพร่หลวง
 พลเมือง เมืองตะกั่วป่า เมืองพังงา เมืองถดาง เมืองตะกั่วทุ่ง
 ทั้งแปดหัวเมืองบรรดาที่ห็นลงมาอยู่แขวงเมืองนคร พัทลุง ดังขตา
 ไชยา ชุมพร ปทิว หัวเมืองปากไค้นั้นเป็นอันมาก ขอรับพระ
 ราชทานให้ขุนทิพสมบัติ ขุนเพ็ชรศรีนายกองที่พนม ดับดาวชักชวน
 เกดยกด้อมเอาเดชไพร่หลวงพลเมือง เมืองถดางบางคดีทั้งแปด
 หัวเมืองมาให้ตั้งบ้านเรือนทำมาหากินให้มั่นคงบริบูรณ์ จะได้รับ
 รักษาพระราชทรัพย์ของหลวงด้วย ประการหนึ่ง ถ้ามีศึกสงคราม

มาตคตบ้านเมือง เมืองถาง ตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่า จะได้ควบคุมกัน
 ช่วยอุดหนุนรบพุ่งนี้ชอบด้วยราชการอยู่แล้ว ทรงพระกรุณา
 โปรดให้ขุนทิพสมบัติ ขุนเพชรครีนาายกองพนม ดับดาวชกชวณ
 เกิดยกด้อมเอาเดชตั้งแล้วแต่ยังมีได้ก็ เดชเมืองถาง แดเดช
 เมืองนคร พัทลุง ดงชลา ไชยา ชุมพร ซึ่งหลบหนีมุดนาย แด
 เดชตะกั่วทุ่งตะกั่วป่า ทงแปดหัวเมืองบรรดาซึ่งหลบหนีมุดนายอยู่
 ปาดัง แดแอบแฝงอยู่ด้วยผู้รักษาเมืองผู้รงกรมการณเมืองนคร
 พัทลุง ดงชลา ไชยา ชุมพร ปทิว หัวเมืองบักษ์ไต้ฝ่ายควันคก
 ทงหนึ เอามาให้ตั้งบ้านเรือนท่ามาหากินอยู่ที่พนมทลาว ให้ได้
 ๒๐๐ ครัว ๓๐๐ ครัว จะได้รับรักษาพระราชทรัพย์ของหลวง ให้เป็น
 ภูมิดถานดำเนินางมังกบริบูรณ์ ชน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
 ให้ทำตามเจ้าพระยาสุรินทราชากราบบังคมทูลพระกรุณานั้นเถิด ถ้า
 ขุนทิพสมบัติ ขุนเพชรครีดับดาวชกชวณเกิดยกด้อมได้เดชเมืองใด
 เท่าใด เปนคนชายหญิงใหญ่น้อย ให้ยื่นทางว่าวไว้แก่เจ้าพระยา
 สุรินทราชา ผู้สำเร็จราชการทั้งแปดหัวเมือง บอกเข้าไปกราบทูล
 พระกรุณาให้ทราบ ห้ามอย่าให้ผู้รักษาเมืองผู้รงกรมการนายที่
 นายอำเภอแต่เข้าหลวงผู้ไปมาเอากิจราชการ ทำช่มเหงนุดคร่าดาก
 เกาะจำ ขุนทิพสมบัติ ขุนเพชรครีนาายกอง ขุนหมื่นแต่ไพร่มีชื่อ
 บรรดาซึ่งเกิดยกด้อมได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่พนมทลาว ทงนไปใช้
 ราชการงานโยธาเบ็จเสร็จซึ่งมิได้เป็นหน้าที่พนักงาน ให้ขุนทิพสมบัติ

ขุนเพชรศรี ขุนหมื่นไพร่แตกตื่นได้ความเดือดร้อนแต่ตั้งหนึ่งตั้งใดเป็น
อนชาติทเดียว หนังสือมาถึงวันใดก็ให้ทำตามหนังสือมานทุกประการ

หนังสือมาณวัน ๕ ๖ ค่ำ ปีชวดฉศก จุดศักราช ๑๓๖๖
(พ. ศ. ๒๓๔๗) มาถึงปีเถาะนพศก ๖๓ ปี จุดศักราช ๑๒๒๙
(พ. ศ. ๒๔๑๐)

ท้องที่ปากพนม ข้างฝ่ายใต้ห่างไปต่อกับเมืองกาญจนดิฐ
เทียบคลองบางจาก ปากคลองบางจากลงไปข้างใต้ห่างไปเมือง
กาญจนดิฐอำเภอขวัญ คลองบางจากระยะเยื้องกับบ้านวังตาขุนลง
ไปหน่อยหนึ่ง ฝ่ายข้างเหนือตามลำคลองคักขึ้นไปเพียงคลองชนาย
ฤๅษี ปลายคลองชนายฤๅษีไปจรดภูเขาคัก ปลายภูเขาคักข้างหัวนอน
เป็นที่เมืองตะกั่วป่า อำเภอขุนภักดีคงคา ปากภูเขาคักข้างใต้ตั้ง
เป็นที่พนม ปากคลองชนายฤๅษีข้างเหนือเป็นที่เมืองศรีวิชัย
อำเภอขุนนราภักดี ปากคลองชนายฤๅษีฝ่ายใต้เป็นที่พนม ปาก
คลองชนายฤๅษีใต้ที่บ้านคักลงมาหน่อยหนึ่ง แลที่พนมจะไปต่อกับที่
อำเภอท่าซนดักเพียงไหน ขุนจิตรทรัพย์ ขุนทพครบ้านคลองช่อน
แดนแก่ ๆ แต่ก่อนก็หาทราบว่าจะไปต่อกันเพียงไหนไม่

ข้าพเจ้าขุนช่วยราชการ ขุนภักดีสงครามที่พนม บอกมา
ยังขุนอินทอักษร ขอให้หาชนกราบเรียนใต้เท้ากรุณาเจ้าทราบ ด้วย
โปรดให้ข้าพเจ้าสืบเขตรแดนที่พนม สืบได้ใจความว่า ข้างฝ่ายใต้
ตั้งแดนที่ตมูกกับแดนที่พนมแขวงเมืองนครเพียงคลองคัก ข้างฝ่าย

ไต้หน้าแดนเมืองกาญจนดิรัฐกับแดนที่อำเภอวังตาซุน ตรงปากคลอง
 ทำเปรี๊ยะตัดป่าตรงไปเขาไม้หัก ฝ่ายไต้หน้าเป็นที่เมืองกาญจนดิรัฐ
 ฝ่ายเหนือหน้าเป็นที่อำเภอวังตาซุน เขาไม้หักตรงไปเขาพเนิน ฝ่ายเขา
 พเนินข้างอากาศณย์เป็นที่ท่าซัน ฝ่ายเขาพเนินปดะหนึ่งเป็นที่พนม ๆ
 กับที่กระบี่เอาคลองเท้าแม่เป็นเขตรแดน คลองเท้าแม่ปดายคลองเขา
 ดอนดินแก่งน้ำไหลลงคลองอ่าว ปดะห้วนอนเป็นที่กระบี่ ปดะไต้คั่น
 คลองเท้าแม่เป็นที่พนม ฝ่ายเหนือหน้าดำคลองคักซันไปถึงคลองชนาย
 ฤกษ์ ปดายคลองชนายฤกษ์เข้าภูเขาคัก ปดะคลองชนายฤกษ์ฝ่าย
 ไต้หน้าเป็นที่พนม ฝ่ายเหนือหน้าเป็นที่เมืองศรีวิชัยคิม คลองชนายฤกษ์
 เป็นเขตรแดน น้ำไหลลงคลองคัก เมืองตะกั่วปากบัทพนมเอาภูเข
 คักเป็นเขตรแดน ฝ่ายห้วนอนเป็นที่เมืองตะกั่วปาก ฝ่ายไต้คั่นเป็นที่
 พนมภูเขาคักคักตรงไปเขาปดายคลองพนม เขาปดายพนมคักตรง
 ไปดอนดินแดง

บอกมาณวัน ๒ ๑ ๓๐ ค่ำ ประกาต์ปีคัก
 ๕

เจ้าพนักงานหอสมุด

พงศาวดารเมืองไทรบุรี
(ตามฉบับที่มีอยู่ในศาลาดูกขุน)

ได้ทราบวงศ์ตระกูลเมืองไทรบุรี ว่าพระองค์มหาวังคำ (๑) มาแต่เมืองโรม เป็นผู้ตั้งเมืองเดิมเรียกว่าเมืองเกดะคือเมืองไทรบุรี เกดะนั้นเป็นภาษาแขกอาหรับแปลว่าจวนดอกไม้ ที่ตั้งเมืองนั้นเรียกว่าดังกาซุกอยู่ที่ค้เห็นอกกวาดามูดา พระองค์มหาวังคำมีบุตรชาย ๓ ชื่อพระองค์มหาโพธิสัตว์ (๒) พระองค์มหาโพธิสัตว์นั้นพระองค์มหาวังคำผู้เป็นบิดายกให้เป็นเจ้าเมืองแทน แล้วพระองค์มหาวังคำก็กลับไปเมืองโรม พระองค์มหาโพธิสัตว์นั้นมีบุตรชาย ๓ บุตรหญิง ๑ รวมเป็น ๔ คน ชื่อปรากฏแต่บุตรชายที่ ๓ เรียกว่าพระศรีมหาวังคำ (๓) พระศรีมหาวังคำได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งเมืองอยู่ที่ดะรุคำที่ค้เห็นอกกวาดามูดา พระศรีมหาวังคำมีบุตรชายชื่อพระศรีมหาอินทรวังคำ (๔) พระศรีมหาอินทรวังคำได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งเมืองอยู่ที่กลางอมัดกวาดามูดา พระศรีมหาอินทรวังคำมีบุตรชายชื่อพระองค์มหาयाดดาหฺรา (๕) พระองค์มหาयाดดาหฺราได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งเมืองอยู่ที่โคตาโอรักกวาดามูดา พระองค์มหาयाดดาหฺรามมีบุตรชายชื่อพระองค์มหาโพธิสัตว์ (๖) พระองค์มหาโพธิสัตว์ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งเมืองอยู่ที่โคตาโอรักกวาดามูดา พระองค์มหาโพธิสัตว์มีบุตรชายชื่อพระองค์มหาวังคำ (๗) ถ้าดับ

วงศ์ตระกูลเจ้าเมืองไทรบุรีตั้งแต่ที่ ๑ มาถึงที่ ๖ นถือพระพุทธศาสนา
ที่ฝั่งคพหามี่ไม้

ลำดับวงศ์ตระกูลเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งแต่องค์ที่ ๗ ตอดตมาถือ
ลำดับนามหะมัด มีที่ฝั่งคพเรียกว่าบาระหุม

ที่ ๗ พระองค์มหาวังคำได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เปลี่ยนเป็น
ธรรมเนียมอิคตาม ถือลำดับนามหะมัด เปลี่ยนชื่อเรียกว่า สูดต่าน
มุนพานชะ ตั้งเมืองอยู่ที่ปากน้ำกวาดามูดา สูดต่านมุนพานชะมีบุตร
ชายชื่อคนกูมอิดดำชะ ๑ คนกูมหะมัดชะ ๑ คนกูสุโดยมานชะ ๑
รวม ๓ คน

ที่ ๘ คนกูมอิดดำชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกชื่อวาสูดต่าน
มอิดดำชะ น้องชายชื่อคนกูมะหะมัดชะเป็นรายนามูดา ตั้งเมืองอยู่ที่
คดองเกดะใหม่ แต่น้องที่ ๓ ชื่อคนกูสุโดยมานชะนั้นได้เป็นพระยา
อยู่ที่ปูเลดงกาวิ คือเกาะนางกาวิชนแก่เมืองไทรบุรี สูดต่านมอิด
ดำชะมีบุตรชายชื่อคนกูมหะมัดชะ

ที่ ๙ คนกูมหะมัดชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าวาสูดต่าน
มหะมัดชะ ตั้งเมืองอยู่ที่คดองเกดะใหม่ สูดต่านมหะมัดชะมีบุตร
ชายชื่อคนกูมันโดชะ

ที่ ๑๐ คนกูมันโดชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกชื่อวาสูดต่าน
มันโดชะ ตั้งเมืองอยู่ที่คดองเกดะใหม่ สูดต่านมันโดชะมีบุตร
ชายชื่อคนกูมหะมัดชะ

ที่ ๓๑ คนกุมหะมุตชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรีเรียกว่า สุตต่าน
 มหะมุตชะ ตั้งเมืองอยู่ที่คลองเกดะใหม่ สุตต่านมหะมุตชะมีบุตร
 ชายชื่อคนกูสุโดยมันชะ

ที่ ๓๒ คนกูสุโดยมันชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกชื่อว่า
 สุตต่านกูโดยมันชะ ตั้งเมืองอยู่ที่สะปะเตะ มีบุตรชายชื่อคนกูรายา
 อุดินมหะมัดชะ เจ้าเมืองอาแจยกทัพมาตีเมืองไทรบุรีแตก เจ้า
 เมืองอาแจจับสุตต่านกูโดยมันชะได้พาไปไว้เมืองอาแจ แต่คนกู
 รายาอุดินมหะมัดชะหนีได้ สุตต่านกูโดยมันชะถึงแก่กรรมที่เมือง
 อาแจ ยกชื่อศพว่าบาระหุมสะปะเตะ

ที่ ๓๓ คนกูรายาอุดินมหะมัดชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียก
 ว่าสุตต่านรายาอุดินมหะมัดชะ ตั้งเมืองอยู่ที่นาคอ สุตต่านรายาอุดิน
 มหะมัดชะมีบุตรชายชื่อคนกูมัยยิตดินมันไชร์ชะ สุตต่านรายาอุดิน
 มหะมัดชะถึงแก่กรรม ยกชื่อศพว่าบาระหุมนาคอ

ที่ ๓๔ คนกูมัยยิตดินมันไชร์ชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียก
 ว่าสุตต่านมัยยิตดินมันไชร์ชะ ตั้งเมืองอยู่บ้านนาคาแขวงเมืองปดิด
 สุตต่านมัยยิตดินมันไชร์ชะ มีบุตรชายชื่อคนกูดียาอุดินมัดรำชะ

ที่ ๓๕ คนกูดียาอุดินมัดรำชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่า
 สุตต่านดียาอุดินมัดรำชะ ตั้งอยู่เมืองเดิม สุตต่านดียาอุดินมัดรำชะ
 มีบุตรชายชื่อคนกูอะตาอินตามหะมัดชะ ๓ คนกูอะมัดตายุดินมัด

ราชา ๓ ผู้ต่อต้านดิยาอุตินมัตราชาถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุม
กาบะดี

ที่ ๓๖ คนกูอะตาอินตามหะมัดชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี
เรียกว่าผู้ต่อต้านอะตาอินตามหะมัดชะ ตั้งเมืองอยู่ปูเดาบีหนึ่ง
คือเกาะหมาก ผู้ต่อต้านอะตาอินตามหะมัดชะ มีบุตรชายชื่อคนกู
มหะมัดยิหวา ผู้ต่อต้านอะตาอินตามหะมัดชะถึงแก่กรรม ยกศพชื่อ
ว่าบาระหุมปูเดาบีหนึ่ง

ที่ ๓๗ คนกูอมัตคายูตินมัตราชา ผู้น้องผู้ต่อต้านอะตาอินตามหะ
มัดชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ต่อต้านอะมัตคายูตินมัตราชา
ตั้งเมืองอยู่ที่ปูเดาดีบง คือเกาะดีบง บุตรไม่ปรากฏ ผู้ต่อต้านอะมัต
คายูตินมัตราชาถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมดีบง

ที่ ๓๘ คนกูมหะมัดยิหวา บุตรผู้ต่อต้านอะตาอินตามหะมัดชะ
ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ต่อต้านมหะมัดยิหวากษัตริย์อาดิติ
นุอัตราชา ตั้งเมืองอยู่ที่กาบังเมืองปติศ แล้วมาตั้งอยู่ที่กอดาดดาอิก
ผู้ต่อต้านมหะมัดยิหวากษัตริย์อาดิตินุอัตราชา มีบุตรชายชื่อคนกูอัป
คตดา ๓ คนกูดิยาอุติน ๓ ผู้ต่อต้านมหะมัดยิหวากษัตริย์อาดิตินุอัต
ราชาถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมกาหยัง

ที่ ๓๙ คนกูอัปคตดาได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ต่อต้าน
อัปคตดามัตราชา ตั้งเมืองอยู่ที่ปากน้ำคลองเกดะ เรียกว่าโกดะตา
คนกูดิยาอุตินผู้น้องเปนรายนุคดา ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองปติศ ผู้ต่อต้าน

อัปคตตามัตราชะมีบุตรชายชื่อตนกยูหา ๑ ตนกยูปะเงหรับ ๑ ตนกยู
บักนุ ๑ ตนกยูปเหม ๑ ตนกยูละเดหมัน ๑ ตนกยูชู ๑ ตนกยูโคต ๑ ตนกยู
ม่อม ๑ ตนกยูอามัต ๑ ตนกยูยะโล่ ๑ รวม ๑๐ คน ผู้ดำนอัปคตตามัต
ราชะถึงแก่กรรม ยกชื่อศพว่าบาระหมุมุเกจปีนัง

ที่ ๒๐ ตนกยูติยาอุตินรายามุดา ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียก
ว่าผู้ดำนติยาอุตินมูอัตราชะ บุตรไม่ปรากฏ ผู้ดำนติยาอุตินมูอัต
ราชะถึงแก่กรรม ยกชื่อศพว่าบาระหมุปติศ

ที่ ๒๑ ตนกยูปะเงหรับ บุตรผู้ดำนอัปคตตามัตราชะ (๑๕)
ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ดำนอะหมัดตายุตินฮาเดมชะ ตั้ง
เมืองอยู่ปากน้ำเมืองเกดะ ตนกยูปเหมได้เป็นรายามุดา ตนกยูบักนุ
ได้เป็นเจ้าเมืองด้ตุน ผู้ดำนอะหมัดตายุตินฮาเดมชะมีบุตรชายชื่อ
ตนกยูอัปคตดา ๑ ตนกยูยากป ๑ ตนกยูไซนาระชิต ไทยเรียกว่าตนกยูควัว ๑
รวม ๓ คน รายามุดาป่วยถึงแก่กรรมณะเมืองไทรบุรี พระยาไทร
บุรีหนไปรดเกล้า ฯ พระราชทานเดือนยศเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี

ณบมะเริงเบญจศกศักราช ๑๑๘๕ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ตนกยูม่อมน้องเจ้าพระยาไทรบุรี มาฟ้องต่อเจ้า
พระยานครศรีธรรมราชว่า เจ้าพระยาไทรบุรีเป็นใจด้วยพม่า เจ้า
พระยาไทรบุรีทราบความแล้วแข็งเมือง ถึงกำหนดปีไม่ตั้งต้นไม้ทอง
เงินเครื่องราชบรรณาการ จึงไปรดเกล้า ฯ เถนทกกองทัพหัวเมือง
ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองไทรบุรี เจ้า

พระยาไทรบุรีแตกหนีไปอยู่เมืองมะดากา โปรตเกล้า ๆ ให้พระ
 บวรรักษุเบศร์บุตรเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ไปเป็นพระยา
 ไทรบุรี (๒๒)

นายอนุมหาดเล็กบุตรเจ้าพระยานครศรีธรรมราช เป็นพระ
 เสด้านุชิตผู้ช่วยราชการอยู่ได้ประมาณ ๒-๓ ปี ณะปีวอกอัฐศก
 คักราช ๑๑๘๘ ตนกุเคนบุตรตนกุราหยาพี่เจ้าพระยาไทรบุรีปะเงหรัน
 แต่ต่างมารดากัน มาเกิดยกด้อมพวกแขกเมืองไทรบุรีกำเรียบชนแล้ว
 เข้าตีเมืองไทรบุรี โปรตให้เกณฑ์กองทัพหัวเมืองฝ่ายใต้ ยกไปช่วย
 พระยาไทรบุรีรบตนกุเคน ๆ ตายแล้ว กองทัพแขกพวกตนกุเคนหนี
 ไปเมืองมะดากา ณะปีจอฉัฎฐศกคักราช ๑๒๐๐ ตนกุมัดดาอัด
 บุตรตนกุโตดน้องเจ้าพระยาไทรบุรีปะเงหรันแต่ต่างมารดากัน กับ
 ห้วนมาดีมาเกิดยกด้อมแขกเกาะนางกาวิ แดแขกในเมืองไทรเข้า
 ด้วยแล้ว รบชิงเอาเมืองไทรบุรีได้ พระยาไทรบุรีบอกมายัง
 เมืองนครศรีธรรมราช ๆ บอกส่งเข้ามาณะกรุงเทพ ๆ แต่เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราชช่วยไปไม่ได้ จึงให้พระวิจิตรไกรยกกองทัพ
 เมืองนครศรีธรรมราช กับกองทัพหัวเมืองไปช่วยพระยาไทรบุรี
 พระเสดานุชิตยังรบสู้กันอยู่ ณะปีกุนเอกศก ๑๒๐๑ โปรตเกล้า ๆ ให้
 เจ้าพระยายมราชกับพระยาศรีพิพัฒน์เป็นแม่ทัพยกกองทัพกรุงเทพ ๆ
 ออกไปถึงเมืองสงขลา แล้วทราบข่าวไปถึงเมืองไทรบุรีตนกุมัดดาอัด
 ห้วนมาดี ออกจากเมืองไทรบุรีหนีไป เจ้าพระยายมราช พระยา

ต้นของพระเดชพระคุณอยู่ณะเมืองไทรบุรีตามเดิม เจ้าพระยานครศรี
ธรรมราช พระยาดังขดา บอกตั้งหนังสือเจ้าพระยาไทรบุรีปะเงหรัน
เข้ามาณกรุงเทพ ฯ

ครั้นนำข้อความขกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบใตฝ่าตของชุด
พระบาทแล้ว โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช พระยา
ดังขดามีหนังสือตอบให้ตนกุดาอิ ตนกุมัดอาเก็บ ถือกดบไปให้เจ้า
พระยาไทรบุรีว่า ได้ตั้งหนังสือเจ้าพระยาไทรบุรีเข้ามาณกรุงเทพ ฯ
ท่านเสนาบดีปรึกษาเห็นว่า เจ้าพระยาไทรบุรีทำความผิดต่อแผ่นดิน
รู้ดีกโทษแล้วตั้งแต่หนังสือมาอ่อนน้อม ไม่แต่งบุตรหลานเข้ามาเฝ้า
ทูลตของชุดพระบาทรับผิดนั้น ไม่ควรนำหนังสือเจ้าพระยาไทรบุรีข
กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว แล้วเจ้าพระยา
ไทรบุรีจึงมีหนังสือแต่งให้ตนกุดาอิ ตนกุมัดอาเก็บ นายไพร่ ๑๓ คน
มาด้วยเรือจินตาคองแก้วทางเมืองสิงคโปร์ถึงกรุงเทพ ฯ จึงโปรด
เกล้า ฯ มีท้องตราตอบยกพระราชทานโทษให้เจ้าพระยาไทรบุรี
พาบุตรหลานมาอยู่เมืองไทรบุรีตามเดิม

เมื่อเจ้าพระยาไทรบุรีพาบุตรหลานมาถึงเมืองไทรบุรีแล้ว โปรด
เกล้า ฯ มีท้องตราพระคชด้ห้อออกไปถึงเจ้าพระยาไทรบุรี ยกพระ
ราชทานโทษเจ้าพระยาไทรบุรีทั้งบุตรหลาน มอบเมืองไทรบุรีให้
แก่เจ้าพระยาไทรบุรี ตั้งตนกูปัตตดาเปนรายามุดา ตั้งตนกุดาอิ
เปนพระอินทวิชัย ครองนั้นพระยากะบังปาดูถึงแก่กรรม จึงตั้งตนกู

อาหุณุมซึ่งว่าราชการเมืองไทรบุรีนั้นเป็นพระยากระบี่ป่าดู่ ตั้งคนภูมัต
บุตรพระยากระบี่ป่าดู่เป็นพระวิเศษวงศ์ผู้ช่วยราชการ อยู่ได้ ๒ ปี
เจ้าพระยาไทรบุรีก็บรรยายมาจนถึงแก่กรรม บุตรหลานศรีตวันกรมการ
เรียกชื่อศพเจ้าพระยาไทรบุรีปะเงหรันว่า บาระหุมอะโดด์ตา

ณปีมโรงฉศก (จุล) ศักราช ๑๒๐๖ (พ.ศ. ๒๓๔๗) เจ้าพระยานคร
ศรีธรรมราชจึงพาคนภูตาคือผู้เป็นพระอินทวิไชย เข้ามาเฝ้าทูลลออง
ธุลีพระบาทณกรุงเทพ ฯ ไปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งพระอินทวิไชยเป็น
พระยาไทรบุรี (๒๕)

พระราชทานเครื่องยศพานทอง ตั้งคนภูตาคือบุตรคนภูยาโกบ
เป็นรายนามดา พระราชทานเครื่องยศครอบทอง ตั้งคนภูปราเฮ่มบุตร
พระยาอภัยนุราช เป็นพระอินทวิไชย พระราชทานเครื่องยศครอบ
ทอง พระยาไทรบุรีคือมีบุตรชายชื่อคนภูอามัต ๑ คนภูเคน ๑ คนภู
ยาโกบ ๑ คนภูยูโละ ๑ รวม ๕ คน ณปีเถาะดีปีศศก จุลศักราช ๑๒๑๗
แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาไทรบุรีคือ
ถึงอัสัญกรรม บุตรหลานศรีตวันกรมการ เรียกชื่อศพพระยาไทรบุรี
คือว่า บาระหุมไซนาระชิต

แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จุลศักราช ๑๒๑๗
ปีเถาะดีปีศศก เจ้าพระยานครศรีธรรมราชพาคนภูอามัต คนภูเคน
เข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทณกรุงเทพ ฯ ไปรดเกล้า ฯ ตั้งคนภู
อามัตเป็นพระยาไทรบุรี (๒๕)

พระราชทานเครื่องยศพานทอง ตั้งคนภูเคนเปนพระเกโตด์วิรินทร์
ผู้ช่วยราชการ พระราชทานเครื่องยศครอบทอง ทำราชการสนอง
พระเดชพระคุณสืบมา บีมเมียดัมฤทธิศก พระยาไทรบุรีพาคนภู
ยาโกบเข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท โปรดเกล้า ฯ ตั้งคนภูยาโกบ
เปนพระชลสินธุสงครามไชยผู้ช่วยราชการ พระราชทานเครื่องยศ
ครอบทอง

ณบีมแมเอกศก พระยากระบี่ป่าสู่ถึงแก่กรรม พระยาไทรบุรี
เข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทณกรุงเทพ ฯ กราบบังคมทูลพระกรุณา
ขอเมืองกระบี่ป่าสู่ให้รวมเข้าอยู่ในเมืองไทรบุรีตามเดิม จึงโปรด
เกล้า ฯ ให้ยกเมืองกระบี่ป่าสู่พระราชทานพระยาไทรบุรี คั้นไม้
ทองเงินเครื่องราชบรรณาการก็เพิ่มเข้าในเมืองไทรบุรีต่อมา แต่
พระยาไทรบุรีผู้หนึ่งเป็นผู้เข้าออกในกรุงเทพ ฯ เมือง ๆ เหมือนกับผู้
ดำเริ่จราชการหัวเมืองไทย โดยด่านเรือกลไฟมาทางเมืองสิงคโปร์
บ้าง เติมนาดงเรือณเมืองสงขลาบ้าง โปรดเกล้า ฯ ให้พระยาไทร
บุรีเข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทเหมือนขุนนางไทยทุกครั้ง เปนการ
คุ้นเคยสนิทค่อไต่ฝาดอองธุลีพระบาท

ณปัจจุฉัตวาศก จตุศักราช ๑๒๒๔ (พ.ศ. ๒๔๐๕) พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์พร้อมด้วยท่าน
เสนาบดีเห็นว่า ระยะทางแต่เมืองสงขลาไปเมืองไทรบุรีควรทำให้
เปนทางหลวง ราษฎรถูกค้ำจะไต่ไปมาง่าย มีราชการตั้งใดเกิดขึ้นจะ

ได้เดินไปมาที่ราชการ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขอแรงไพร่แซกเมือง
 ไทรบุรี เมืองปลิศ เมืองสตุน ให้พระยาไทรบุรี ทำทางแต่เมือง
 ไทรบุรีมาถึงพรมแดนเมืองสงขลา พระราชทานเงินอากรวังนทเมือง
 สตุนให้พระยาไทรบุรีใช้สอยในการทำทาง ๓ ปีเป็นเงิน ๓๕๐๐๐ เหรียญ
 ฝ่ายเมืองสงขลาขอแรงไพร่เมืองสงขลา ยกตั้งแต่ปัจจุฉัตวาศก
 ไป ๓ ปี แต่ให้ขอแรงไพร่เมืองแซกซึ่งขึ้นแก่เมืองสงขลา ให้
 เจ้าพระยาสงขลา ทำทางแต่เมืองสงขลาไปถึงพรมแดนเมืองไทรบุรี
 ประจบกัน มีค่าน้ำข้ามคลองทั้งสองฝ่าย ให้ไพร่บ้านพลเมืองถูกค้ำ
 วานิชเดินไปมาสะดวก

ครั้นณวันเสาร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๒ ปีมะแมตรีศก จุลศักราช ๑๒๓๓
 (พ.ศ. ๒๔๑๔) ในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทาง
 ชดमारคด้วยเรือกลไฟชื่อบางกอกเป็นเรือพระที่นั่ง เรือรบชื่อสยาม
 มุประดัมภ์ เรือรบชื่อพิทยัมรณยุทธเป็นเรือตามเสด็จในกระบวน
 ไปประพาสเมืองสิงคโปร์ เมืองเกาะหมาก เมืองราญน เมืองกาดักตา
 แลเมืองอื่นๆ ในประเทศอินเดีย ครั้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับมา
 ได้เสด็จประพาสเมืองพังงา เมืองภูเก็ต แลเรือพระที่นั่งมาทอด
 ปากน้ำเมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรีรับเสด็จประพาสเมืองไทรบุรี
 แลพระยาไทรบุรีกับพี่น้องจิตทถวายเป็นที่ประทับ แลเวียงคู้
 ราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทวักกัน ทรงประทับแรมราตรีหนึ่ง แลเสด็จ

ทางสถลมารคซึ่งทำใหม่ด้วยกระบวนรถม้า ช้าง ซึ่งกรมพระกลาโหม
 เกณฑ์เมืองสงขลา เมืองไทรบุรี เมืองปัตตานี เมืองสตูล รับผิดชอบ
 เด็ดจันท์มาประทับร้อนแรมณพดับพดาค่ายหลวงตามระยะทาง เด็ดจัน
 มาลงเรือพระที่นั่งกลไฟชื่อไฉนซึ่งขึ้นเมืองสงขลา มารดาพระยา
 ไทรบุรี แด่พระยาไทรบุรีพี่น้องศรีศรัทธากรมการตามตั้งเด็จันถึง
 เมืองสงขลา เด็จันพระราชดำเนิยกดบเข้ามากรุงเทพ ฯ ณวันเสาร์
 ๕ ค่ำเดือน ๕ ปีวอกยังเป้นศรีศก

ณปีวอกจัตวาศก จุดศักราช ๑๒๓๕ (พ.ศ. ๒๕๑๕) โปรดเกล้า ฯ
 มีท้องตราให้พระยาไทรบุรีเข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทณกรุงเทพ ฯ
 ครั้นนั้นเมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรี ห้วนมหะมัดเมรินทร์มารดาพระยา
 ไทรบุรี คนกูบอหญิงพี่น้อง คนกูดะมะแอเด็มียหนายไพร่รวม ๕๐ คน
 เมืองปัตตานี ดิเยกนุคบุตรพระยาปัตตานี ซึ่งเป็นบุตรเชยพระยาไทรบุรี
 คนกูอัปตตดา นายไพร่รวมทั้งสิ้นเป้น ๕๕ คน

ณวันศุกร์แรม ๑๐ ค่ำเดือน ๑๐ ปีวอกจัตวาศกเด็จันออกพระที่นั่ง
 อมรินทร์วินิจฉัย โปรดเกล้า ฯ พระราชทานราชทินนามเด็จันยศ
 พระยาไทรบุรีเป้นเจ้าพระยาไทรบุรี ยกเมืองไทรบุรีออกจากเมือง
 นครศรีธรรมราชมาชนแก่กรุงเทพ ฯ

ในคำประกาศราชทินนามเจ้าพระยาไทรบุรีนั้นว่า “ ศุภมัตต
 พระพุทธศาสนกาลเป้นอดีตภาคดวงแก้ว ๒๕๑๕ พรรษา บัณฑิตนัก
 วานรสังวัจนร ภัทรบาทมาศกาพบกษัตริย์มัตตศุภวารบริเนทกาล

กำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพ
 ยมหามงกุฎ บุษยรัตนราชวรวงศ์ วรุตมพงศ์บริพัตร วรชติยราชินิก
 โรตม จาตุรนต์บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชา
 ธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์
 ว่า พระยาไทรบุรีมีความสวามิภักดิ์คืนเคยต์นิทในสมเด็จพระบรมชนก
 นารถบรมบพิตร พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เข้ามาเฝ้า
 ทูลขอองครุฑพระบาทเนื่อง ๆ จนตลอดเวลาดารชกาดนั้น ครั้นมาถึงใน
 รัชกาลปัตยุบันนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินออกไปประพาสถึง
 เมืองบึง พระยาไทรบุรีได้จัดการแต่งที่บ้านเรือนถวายให้เป็นที่ประทับ
 แลรับรองเลี้ยงดูชำทูลขอองครุฑพระบาท บรรดาที่ตามเสด็จพระราช
 ดำเนินทั้งนั้น ให้อยู่เป็นสุขสบายสมควรแก่พระบรมราชเกียรติยศ
 ครั้นหนึ่งแล้ว ครั้นเสด็จกลับจากเมืองกาดักตามาประพาสณเมือง
 ไทรบุรี พระยาไทรบุรีได้จัดที่ประทับแลรับรองสนองพระเดชพระ
 คุณโดยความจงรักภักดี แลเลี้ยงดูชำทูลขอองครุฑพระบาททั้งปวง
 ให้อยู่เย็นเป็นสุขจนตลอดเวลาเสด็จประทับอยู่ แลได้ตามส่งเสด็จ
 พระราชดำเนินกลับมาจนถึงเมืองสงขลา อนึ่งได้ทอดพระเนตรเห็น
 การบ้านเมือง ซึ่งพระยาไทรบุรีทำนุบำรุงขึ้นใหม่ เป็นคึกก่วน
 รื่นโรจน์เกษมสมบูรณ์งามดีเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อน แลได้เป็นผู้ชัก
 ชวนพระยาแลศรัทธาปกครองการเมืองใกล้เคียง รวบรวมไพร่พลชาว

เมืองแขกทำทางมาแต่เมืองไทรบุรีจนตกถึงแดนเมืองสงขลา เรียบ
 ร้อยงามดีแล้วโดยเร็ว เป็นที่ถูกค้ำวามิชได้เดินไปมาดบายเป็น
 ความชอบต่อแผ่นดินอย่างหนึ่ง แต่มีความดีความงามก็ค้ำคุณเคยสนิท
 ต่อกรุงเทพ ฯ ยิ่งกว่ามลายูประเทศราชอื่น ๆ มีความชอบเป็นอัน
 มาก ดั้นควรจะยกเป็นประเทศราชใหญ่อันหนึ่งได้ จึงมีพระบรม
 ราชโองการมานพระบัณฑูรสั่งรุดถึงหนาทดำรัสสั่งให้เดือนพระยาไทร
 ษัณเป็นเจ้าพระยามอศรียศอย่างสูงรับราชทินนามตามตำแหน่งว่า
 เจ้าพระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุุดค้ำนมหมะมัตรัตนราชมุนินทร์
 สุรินทรวิวงศ์มดุงทงุบำรุงเกดนคร อมรัตนานาเขตร ประเทศ
 ราชราไชยวริยาธิบดี วิกรมดีหะ เจ้าพระยาไทรบุรี ได้รับเครื่องราช
 อิศริยศอย่างสูงในดยาม ชื่อมหาสุรารภรณ์ไว้เป็นเกียรติยศของ
 กรุงเทพ ฯ แต่ให้ยกจากเมืองนครศรีธรรมราชมาชนกรุงเทพ ฯ
 ได้บังค้ำบัญชาญาติพี่น้องแต่ศรีรัตนกรมการทั้งปวง บรรดาอยู่
 ในเขตรแดนเมืองไทรบุรีทั้งดั้นโดยยุติธรรมแต่ชอบด้วยราชการ จง
 เว้นการควรเว้น แต่อย่าให้ประพฤติกการควรประพฤติ แดรักษา
 ความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพ ฯ ตามอย่างเจ้าเมืองแต่ก่อนจงทุก
 ประการเทอญ

แต่ให้ญาติพี่น้องศรีรัตนกรมการทั้งปวง มีความดีมคึดโมด
 ช่วยเจ้าพระยาไทรบุรีค้ำอ่านการนครแตราษฎรมลายูนาครี ให้เกษม
 ศรีดัมบูรณ์ มีความเจริญชนโดยยุติธรรม แดจงฟังบังค้ำบัญชา

การงานทั้งปวงที่ชอบด้วยราชการ ขอให้สิ่งซึ่งเป็นต้นเหตุเป็น
 ประชานในโลกจงอนุเคราะห์รักษาเจ้าพระยาไทรบุรี แดงญาตพี่น้อง
 ศรัทธาอันกรมการทั้งปวง ให้เจริญรุ่งเรืองดีพิพัฒน์มงคลทุกประการ
 พระราชทานอัคริยศตั้งมาณวันศุกร์ แรม ๓๐ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีวอก
 จัตวาศก เป็นปีที่ ๕ ในราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทร
 มหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จุลศักราช ๑๒๓๕
 (พ.ศ. ๒๔๑๕) เป็นวันที่ ๑๕๐๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้” แล้วพระราช
 ทานเจ้าพระยาไทรบุรี เครื่องอัคริยศซ่อมมหาสุรามณั พระราชทาน
 สัญญาบัตรดิเยกนุบุตรพระยาปติศเป็นที่พระสุรินทรวงศ์ ผู้ช่วย
 ราชการเมืองปติศ แต่หวันมหะมัดเมรัน คนกูบอ เข้าเฝ้าทูลตอง
 รุดีพระบาทฝ่ายในพระบรมมหาราชวัง โปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
 หวันมหะมัดเมรันพานทอง

ณวันศุกร์ชน ๒ ค่ำเดือน ๑๑ ปีวอกจัตวาศก เจ้าพระยา
 ไทรบุรี พระสุรินทรวงศ์ เฝ้าทูลตองรุดีพระบาทณพระที่นั่ง
 อมรินทร์วินิจฉัย หวันมหะมัดเมรัน คนกูบอเฝ้าทูลตองรุดีพระบาท
 ฝ่ายในกราบถวายบังคมตากดับออกไปเมืองไทรบุรี จึงมีพระบรม
 ราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระยาราชวงศ์สรรค์ จางวางกรม
 อาษาจาม เปนข้าหลวงไปด้วยเรือรบชื่อพิทยัมรณยุทธ ตั้ง
 เจ้าพระยาไทรบุรีให้ส้มเกียรตยศ ให้พระยาราชวงศ์สรรค์เชิญเครื่อง
 อัคริยศไปพระราชทาน พระยาสุคน พระยาปติศ พระเกไคส์วรินทร์

ด้วย คือ พระยาด้ตุน เครื่องอิศริยยศชั้นนิภาภรณ์ เป็นความชอบในราชการแผ่นดิน พระยาปติศ เครื่องอิศริยยศชั้นนิภาภรณ์ เป็นความชอบในราชการแผ่นดิน พระเกโตัดวรินทร์ เครื่องอิศริยยศชั้นมณฑนาภรณ์ เป็นความชอบในราชการแผ่นดิน เรือพิทยัมรณยุทธ ใช้จักรออกจากกรุงเทพ ฯ ณวันศุกร์ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๓ ปีวอก จัตวาศก

เมื่อปีจอฉก จตุศักราช ๑๒๓๖ (พ.ศ. ๒๔๓๗) พระสุนทรราชา ผู้ช่วยราชการเมืองปติศมีหนังสือมายังเมืองนครศรีธรรมราช ฯ ดังเข้ามาณกรุงเทพ ฯ ว่าพระยาปติศป่วยเป็นโรคชราถึงแก่กรรม ณวันพุธขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีจอฉก พระสุนทรราชาบุตรหลานญาติพี่น้องศรีตวันกรมการได้ฝังศพ พระยาปติศตามธรรมเนียมตามอายุแล้ว จึงโปรดเกล้า ฯ มีท้องตราถึงเมืองนครศรีธรรมราช มอบราชการบ้านเมืองให้ พระสุนทร ราชา ซึ่งเป็น บุตร ผู้ใหญ่ พระยาปติศ ปกครอง ญาติพี่น้อง บุตรหลาน ศรีตวันกรมการ บังคับบัญชา ราชการบ้านเมืองต่อไป พระยาปติศมีบุตรชายชื่อพระสุนทรราชา ๑ พระสุนทรวังศา ๑ ดิเษศอรน ๑ ดิเษศตาปา ๑ รวม ๔ คน

ณปีชวดอัฐศก ที่เมืองเประเจ้านายแซกเกิดวิวาทกัน คอเวอนแมนต์อังกฤษยกทัพมาปราบปราม กองทัพแซกเอาปืนยิงมีศเตอร์ เบิกเรดิเคนต์อังกฤษตาย เจ้านายแซกรบกับกองทัพอังกฤษสู้กองทัพอังกฤษไม่ได้ พวกนั้นหลบหนีเข้าอยู่ในป่า รាយอิศมาแ

ราชยาแต่หาดกับดัมคพรคพวก หนีมาอยู่ณตำบลเขตรแดนเมืองเประ
 แต่ไกลกับทยามแขวงเมืองรามันห์ กองทัพอังกฤษตามไปไม่ได้
 ไปรดเกล้า ฯ ให้มีท้องตราประกาศเมืองแขกประเทศราชที่ไกลเคียง
 ไม่ให้เจ้าเมืองกรมการคบแขกเประ แล้วไปรดเกล้า ฯ ให้พระ
 นราราชภักดีกรมพระกระดาโหม เปนข้าหลวงออกไปฟังราชการ
 อยู่เมืองแขก เถาณาเมืองสิงคโปร์ขอให้เจ้าพระยาไทรบุรีเกิด
 กัด่อมรายาศีมาแอกกับดัมคพรคพวกมาส่งให้แก่เถาณา เจ้าพระยา
 ไทรบุรีจึงให้คนภูคีร์วันกรมการ ไปเกิดยึดกัด่อมได้ศัวรายาศีมา
 แอกกับดัมคพรคพวกมาส่งให้แก่เถาณา ภายหลังราชยาแต่หาดกับ
 พรคพวกออกหาอังกฤษ

ณปีชวดอัฐศกศักราช ๑๒๓๘ ถึงกำหนดแขกเมืองประเทศราช
 ส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการทุกเมือง พระสุนทรราชา
 ผู้ช่วยราชการ ดิเยศอารน ดิเยศตาปาผู้้อง คุมต้นไม้ทองเงิน
 เครื่องราชบรรณาการเมืองปัตติกับเครื่องยศพระยาปัตติ เข้ามา
 ณเมืองนครคีร์ธรรมราช พระยานครคีร์ธรรมราชจึงมีใบบอกให้
 กรมการดำ้นำเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย มีพระบรมราชโองการ
 ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ว่า พระสุนทรราชาว่าราชการรักษาบ้านเมือง
 ปกครองญาติพี่น้องมาเรียบร้อย ควรเพิ่มยศขึ้นเป็นผู้ใหญ่ได้ จึง
 ไปรดเกล้า ฯ พระราชทานนามสัญญาบัตร ตั้งพระสุนทรราชาเป็น
 พระยาวิเศษสงครามรามวิจิต วิจิตมาหรา พระยาปัตติ พระราช

ทานเครื่องยศครอบทอง พระราชทานสัญญาบัตรตั้งดีเยศอารนเปน
ที่พระศกดาคุตยฤทธิ ผู้ช่วยราชการเมืองปดิด์

ฝ่ายเมืองดัญญ พระยาดัญญมีหนังสือบอกให้พระบักษาวาดะวาร
ณินทรผู้ช่วยราชการซึ่งเป็นบุตรผู้ใหญ่ คุมคั้นไม้ทองเงินเครื่อง
ราชบรรณาการเมืองดัญญเข้ามาเมืองนครศรีธรรมราช ๆ มีใบบอก
ให้กรมการด่านนำเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย พระยาดัญญมีหนังสือ
บอกมาว่า ทุกวันพระยาดัญญชราตามัด จะว่าราชการบ้านเมือง
ไปมิได้ ขอรับพระราชทานพระบักษาวาดะวารณินทรว่าราชการ
บ้านเมืองต่อไป จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า พระยาดัญญรักษาบ้านเมือง
มามิได้มีเหตุเกี่ยวข้องแก่บ้านเมืองพระราชอาณาเขตแต่สิ่งหนึ่งสิ่ง
ใด ควรจัดการให้เต็มความปรารถนาพระยาดัญญจึงจะชอบ จึงโปรด
เกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งพระบักษาวาดะวารณินทร เป็น
พระยาอภัยนุราช ชาติราชายกดี ศรีอินคาราภิยาหยา พระยาดัญญ
ให้เอาเครื่องยศ พระยาดัญญ คนเก่า พระราชทาน พระยาดัญญ คนใหม่
แล้วพระราชทานสัญญาบัตรเพิ่มยศพระยาดัญญคนเก่า ขึ้นเป็นพระยา
สมันทรวิบุรินทร์ มหินทรราชยานุวัตร ศรีดงกรวิบุรมหาปธานาธิการ
ไพศาลสุนทรจรัสยามพิชิตภักดี จางวางเมืองดัญญ พระราชทาน
เครื่องยศพานทอง โปรดเกล้า ฯ ให้มอบสัญญาบัตรเครื่องยศ
พระยาดัญญคนใหม่ออกไปพระราชทานณเมืองดัญญ

ณวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕ จุลศักราช ๑๒๓๘ (พ.ศ. ๒๕๓๘)

ปลัดอัครราชทูต จีนเมืองกุเก็จชบถฆ่าไพร่บ้านพดเมือง เอาไฟเผา
กุฎวิหารตึกเรือนโรง กรมการราษฎรแตกตื่นเป็นอันมาก

เจ้าหมื่นเด่มอใจราช ข้าหลวงรักษาราชการเมืองกุเก็จ มี
หนังสือบอกข่าวราชการชอกองทัพเมืองไทโร เมืองปดิส เมือง
ตัญ มาช่วยระงับจีนชบถเมืองกุเก็จ เจ้าพระยาไทรบุรีแต่งให้
คนกุฉะมะแอ ๑ คนกุมุชา ๑ ห้วนอาหวัง ๑ ห้วนอาหยา ๑ ห้วน
อาม่าน ๑ รวม ๕ นาย ไพร่ ๓๓๕ คนกองหนึ่ง ห้วนมัตกายิด ๑
เด็กมะหมัด ๑ รวม ๒ นาย ไพร่ ๒๒๐ กองหนึ่ง พระชดดีนชู
สงครามไชยนาย ๑ ไพร่ ๕๐๐ คนกองหนึ่ง พระยาปดิสแต่งให้
เด็กอามิต ๑ เด็กมะหมัด ๑ ผู้น้อง ๒ นาย ไพร่ ๕๐๐ กองหนึ่ง
พระยาตัญแต่งให้คนกุอามิต ๑ คนกุมะหมัด ๑ ผู้น้อง ๒ นาย
ไพร่ ๒๖๐ คนกองหนึ่ง รีบไปถึงเมืองกุเก็จทันราชการ แล้ว
เจ้าพระยาไทรบุรี ได้ไปปรึกษาราชการกับข้าหลวงเมืองกุเก็จ
เจ้าพระยาไทรบุรี พระยาปดิส พระยาตัญ นายทัพนายกอง
มีความชอบในราชการแผ่นดิน

จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดเครื่องอิศริยยศพระแสงปืน
เงินตราเสื้อผ้ามอบให้พระอมรวินิจฉัยสรเดช เจ้ากรมทหารปืนใหญ่
เป็นข้าหลวงคุมออกไปพระราชทานเจ้าพระยาไทรบุรี พระแสงปืนมี
เครื่องพร้อมหีบหนึ่ง เงินตรา ๕๐ ชั่ง พระชดดีนชูสงครามไชย

ตราข้างเผือกด้ายสามชั้นที่ ๓ ชื่อภาภรณ์ คนกุมมะแม่มงกุฏด้ายสาม
 ชั้นที่ ๕ ชื่อวิจิตรภรณ์ คนกุมขามงกุฏด้ายสามชั้นที่ ๕ ชื่อวิจิตรา
 ภรณ์ ห้วนอาหยา ๑ ห้วนอำน ๑ ห้วนมะหมัดอายุ ๑ เด็ก
 มะหมัด ๑ ห้วนอาหวัง ๑ เด็กอดัดคนตะตัว พระยาวิเศษสงคราม
 ข้างเผือกด้ายสามชั้นที่ ๕ ชื่อภูษนาภรณ์ เด็กอำมิตมงกุฏด้ายสามชั้น
 ที่ ๕ ชื่อวิจิตรภรณ์ เด็กมะหมัดมงกุฏด้ายสามชั้นที่ ๕ ชื่อวิจิตรา
 ภรณ์ พระยาอภัยนุราช พระยาดิศน ข้างเผือกด้ายสามชั้นที่ ๕ ชื่อภูษ
 นาภรณ์ คนกุมขามิตมงกุฏด้ายสามชั้นที่ ๕ ชื่อวิจิตรภรณ์ คนกุมมะหมัด
 มงกุฏด้ายสามชั้นที่ ๕ ชื่อวิจิตรภรณ์ โดยสมควรแก่ความชอบ

ณปีชาตสัมฤทธิศกจุลศักราช ๑๒๔๐ ปี เจ้าพระยาไทรบุรี
 หนังสือบอกให้พระชวลินรุดสงครามไชยผู้ช่วยราชการถือมาว่า วัน
 คมิตเดือนคณหิยะที่ ๑๓ ศักราชแซก ๑๒๕๓ ปี ตรงกับวันพุธชน
 ๑๓ ค่ำเดือนอ้ายปีชวดอัฐศก รายามุคาเมืองไทรบุรีป่วยถึงแก่
 กรรม ขอรับพระราชทานพระชวลินรุดสงครามไชย เปนที่รายา
 มุคาทำราชการสนองพระเดชพระคุณต่อไป

ณวันจันทร์แรม ๑๓ ค่ำเดือน ๒ ปีชาตสัมฤทธิศก โปรดเกล้าฯ
 พระราชทานสัญญาบัตร ตั้งพระชวลินรุดสงครามไชยเป็นที่พระเดิน
 ณรงค์ฤทธิรายามุคาเมืองไทรบุรี พระราชทานเครื่องยศครอบทอง
 ณปีเถาะเอกศกจุลศักราช ๑๒๔๑ ปี (พ.ศ. ๒๔๒๒) เจ้าพระยา
 ไทรบุรีหนังสือมาว่า ณวันศุกร์ชน ๓ ค่ำเดือน ๗ ปีเถาะเอกศก

หวันมะหมัดเมรันมารดาเจ้าพระยาไทรบุรี บ่วยเปนโรคบ่วงใหญ่
ถึงแก่อนิจกรรม มีทองคำโปรดเกล้า ๆ ให้หลวงโกษาอิศหากคุม
เงินตั้งออกไปพระราชทานเจ้าพระยาไทรบุรี ทำบุญให้ทานในการ
ศพหวันมะหมัดเมรัน ๕ ชั่ง

ณปีเถาะเอกศก พระเกโศดวรินทร์ พระเสน็ณรงค์ฤทธิรามา
มุกดา พระเกษตรไทรดลบูรินทร เมืองไทรบุรีมีหนังสือบอกมาว่า
เจ้าพระยาไทรบุรีบ่วยมาช้านาน ณวันอาทิตย์ ชน ๔ ค่ำเดือน ๘
ปีเถาะเอกศก เจ้าพระยาไทรบุรีถึงอดัญกรรม

มีทองคำโปรดเกล้า ๆ ให้พระยามนตรีสุริยวงศ์ ข้าหลวง
เมืองตรังรีบไปฟังราชการณเมืองไทรบุรี เพื่อจะได้ระงับการวิวาท
แต่ให้เป็นการรักษาปรองดองบุตรหลานญาติพี่น้องเจ้าพระยาไทรบุรี
มิให้แตกร้างกัน ให้พระเกโศดวรินทร์ พระเสน็ณรงค์ฤทธิรามา
พระเกษตรไทรดลบูรินทร ปรีกษาญาติพี่น้องผู้ที่จะได้สืบตระกูล
เจ้าพระยาไทรบุรีต่อไป

พระยามนตรีสุริยวงศ์ ข้าหลวงมีหนังสือบอกให้หลวงโกษา
อิศหากถือมาว่า ราชการเมืองไทรบุรีเรียบร้อยแล้ว พระยาดัน
พระยาปลัด พระอินทรวิไชย พระเกโศดวรินทร์ พระเสน็ณรงค์ฤทธิ
พระเกษตรไทรดลบูรินทร คนกูอาเก ดงช้อประทับตราปรีกษาเห็น
พร้อมกันว่า เจ้าพระยาไทรบุรีมีบุตรชายใหญ่ ๒ คน ๆ หนึ่งช้อ
คนกูไชนาระชิดอายุได้ ๒๒ ปี คนหนึ่งช้อคนกูยามิตอายุ ๑๖ ปี

คนกัญไชยนาระชิตเป็นพี่ควรจะรับราชการสนองพระเดชพระคุณแทนเจ้า
พระยาไทรบุรีต่อไป คนกัญฮามิดเป็นน้องควรรับราชการรองลงมา
พระเกไคส์วรินทร์ พระเสน็ณรงคฤทธิรายามุตา ขอพาคคนกัญไชยา
ระชิต คนกัญฮามิดเข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท พระยามนตรี
สุริยวงศ์ข้าหลวงส่งคำปรึกษาเข้ามาณกรุงเทพ ฯ แล้ว

จึงมีท่องตราโปรดเกล้า ฯ ให้พระอมรวิดิยสรเดชเจ้ากรม
ทหารปืนใหญ่ ซึ่งเป็นข้าหลวงไปรักษาราชการหัวเมืองทะเลตะวันตก
คุมเงินสดออกไป พระราชทานพระเกไคส์วรินทร์ พระเสน็
ณรงคฤทธิรายามุตา พระเกษตรไทรสถบุนินทร์ ทำบุญให้ทาน
ในการศพเจ้าพระยาไทรบุรีเงิน ๑๐ ชั่ง ให้หลวงด้กษมาณาเจ้ากรม
อาษาจาม คุมเรือมูระชาวะดีทิสต์ออกไปรับพระเกไคส์วรินทร์
พระเสน็ณรงคฤทธิรายามุตา คนกัญไชยนาระชิต คนกัญฮามิดกับ
หัวหน้อห์ดีศรีทวัน กรมการ คุมทัพไม้ทองเงิน เครื่องราชบรรณาการ
เมืองไทรบุรีนท่าเมืองสงขลา เข้ามาณกรุงเทพ ฯ ให้พระเกษตร
ไทรสถบุนินทร์รักษาราชการเมืองไทรบุรี เรือมูระชาวะดีทิสต์
รับพระเกไคส์วรินทร์ พระเสน็ณรงคฤทธิรายามุตา พาคคนกัญไชยา
ระชิต คนกัญฮามิด คนกุกาเซม น้องคนกัญไชยนาระชิตอีกนาย ๑
แขกเมืองแลทัพไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ เข้ามาถึง
กรุงเทพ ฯ ณวันอังคารขึ้น ๑๐ ค่ำเดือน ๑๐ ปีเถาะเอกศก

ณวันจันทร์แรม ๑๒ ค่ำเดือน ๑๒ ปีเถาะเอกศก เป็นวัน

เสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ประชุมตราพระจุลจอมเกล้าเด
 ถวายบังคมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน บนพระที่นั่ง
 สุทโธสวรรย์ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน นำแขกเมืองไทรบุรี
 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระราชทานสัญญาบัตร แด่เครื่องยศ
 พระยาเกตุไฉนวิมล เป็นที่พระยาพุทธการโกศล พหุพิทักษ์
 อรรควรเดช พิเศษสิทธิรามาญ บริหารบรมนารถราชโยธินทร์
 ผู้กำกับทำนุบำรุงราชการเมืองไทรบุรี พระราชทานพานทอง

พระเสด็จนิรงคฤทธิรามาญดาเป็นที่พระยาศุภพิพิช ด้รพ
 ประดิษฐานพิจารณา ปรีชาญาณยุติธรรมพิทักษ์อรรคมนครศรี ผู้
 กำกับทำนุบำรุงราชการเมืองไทรบุรี พระราชทานพานทอง

คนกู่ไฉนระชิต เป็นที่พระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุตตัน
 มะหมัตร์คณราชมุขินทร์ สุรินทรวิวงค์า พระยาไทรบุรี (๒๖) พระ
 ราชทานพานทอง

คนกู่ชามิต เป็นที่พระเสด็จนิรงคฤทธิรามาญดา พระราชทาน
 ครอบทอง

คนกู่กาเซม เป็นพระชลธีนรสงครามไชย ผู้ช่วยราชการ พระ
 ราชทานครอบทอง

ณวันอาทิตย์ ชน ๒ ค่าเดือน ๒ ปีเกาะเอกศก แขกเมืองไทร
 เมืองปัตติ เมืองสุทนต์ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบถวายบังคมดา

ณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย โปรดเกล้าฯ ให้เรือรบชื่อพิทยัม
รณยุทธออกไปตั้งถึงเมืองไทรบุรี

ลุ (จุล) ศักราช ๑๒๔๓ (พ.ศ. ๒๔๒๔) บีมเด็จพระศรีศก พระยาไทรบุรี
ไซนาระชิตป่วยถึงอดสูกรรม พระเสด็จณรงค์ฤทธิ (คนกษามิต) ราชยา
มุกดาเข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทณกรุงเทพฯฯ ทรงพระราชดำริเห็น
ว่าพระเสด็จณรงค์ฤทธิราชยามุกดา มีอายุเจริญวัยนับได้ ๑๘ ปีแล้ว ควร
ตั้งพระเสด็จณรงค์ฤทธิราชยามุกดา ซึ่งญาติพี่น้องได้พร้อมกันยกย่อง
ว่าเป็น บุตรผู้ใหญ่ของ เจ้าพระยาไทรบุรี แต่ก่อน นั้น ให้เป็นเจ้าเมือง
จะได้สืบวงศ์ตระกูลเจ้าพระยาไทรบุรี ให้ปรากฏยืนยาวไปภายหน้า

ครั้นวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ค่ำ เดือน ๒ ปีมเด็จพระศรีศกศักราช ๑๒๔๓
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่อยู่เดด็จออกณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระ
บรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท
โดยลำดับ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตร
ตั้งพระเสด็จณรงค์ฤทธิราชยามุกดา เป็นพระยาฤทธิสงครามรามภักดี
ศรีสุตตันมหารัตนราชมุนินทร์ สุรินทรวังศา พระยาไทรบุรี (๒๗)
พระราชทานพานทองเป็นเครื่องยศ ออกไปดำริ้จราชการรักษา
บ้านเมืองปกครองบุตรหลานญาติพี่น้องศรีตวันกรมการสืบไป

อนึ่งตำแหน่งผู้กำกับทำนุบำรุงราชการเมืองไทรบุรี แต่ก่อนนั้น
โปรดเกล้าฯ ให้ยกเดี่ยทั้ง ๒ ตำแหน่ง ให้มอบราชการบ้านเมืองให้พระ
ยาฤทธิสงครามรามภักดี พระยาไทรบุรีบังคับบัญชาเด็ดขาดแต่ผู้เดียว

ครั้นณปีรกาต์ปีตศก จุศศักราช ๑๒๔๗ พระยาฤทธิสงคราม
 รามภักดี พระยาไทรบุรีแต่งให้คนกู้อับดลตาดำผู้นองกับศรีตวัน
 กรมการ ๓ นาย คุ่มต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามา
 ทูลเกล้าฯ ถวายณกรุงเทพฯฯ แลมีใบบอกลงวันอารบาอา เดือน
 ดนหิยะที่ ๑๓ ศักราชมตายุ ๑๓๐๒ ปี ตรงกับวันศุกร์ขึ้น ๑๐ ค่ำปี
 ด้ปีตศก เข้ามาให้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ตำแหน่งที่พระ
 เสด็จณรงค์ฤทธิรามาคุมดาเมืองไทรบุรีว่างอยู่ ยังห้ามตัวรับราชการ
 ด้นองพระเดชพระคุณไม้ พระยาฤทธิสงครามรามภักดีพระยาไทรบุรี
 ได้ปรึกษาพระยาดุรพพิชแดบรรดาญาติพี่น้องซึ่งเป็นผู้ใหญ่กับศรี
 ตวันกรมการเห็นพร้อมกันว่า คนกู้อับดลตาดำผู้นองพระยาฤทธิ
 ด้สงครามรามภักดีพระยาไทรบุรี มีอายุสมควรทั้งสติปัญญาที่หนัก
 แน่น ควรเป็นที่รามคุมดาได้ พระยาฤทธิสงครามรามภักดี พระยา
 ไทรบุรี ขอรับพระราชทานคนกู้อับดลตาดำเป็นที่พระเสด็จณรงค์ฤทธิ
 รามาคุมดาเมืองไทรบุรี จะได้ช่วยพระยาฤทธิสงครามรามภักดี
 พระยาไทรบุรีทำราชการด้นองพระเดชพระคุณสืบไป จึงทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งคนกู้อับดลตาดำเป็น
 ที่พระเสด็จณรงค์ฤทธิรามาคุมดาเมืองไทรบุรี พระราชทานครอบครัว
 เป็นเครื่องยศ ออกไปรับราชการด้นองพระเดชพระคุณตามตำแหน่ง
 ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ร.ศ. ๑๑๔ พระยาฤทธิสงคราม
 รามภักดี พระยาไทรบุรี กับศรีตวันกรมการเข้ามาเฝ้าทูลเดออง

ชุดพระบาทนกรุงเทพ ฯ ทรงพระราชดำริว่าพระยาไทรบุรีได้บังคับบัญชาการบ้านเมืองต่างพระเนตรพระกรรณมาช้านาน มีความชอบความดีมากสมควรจะเลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาได้

ครั้นวันที่ ๒๕ สิงหาคม ร.ศ. ๒๑๕ โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานจัดการประชุมพระบรมวงศานุวงศ์เข้าทูลต่อของชุดพระบาท บรรดาที่ใ้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับตระกูลจตุจอมเกล้า แด่ราชองครักษ์มหาดเล็กตำรวจ กับเจ้าพนักงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวในกรณี เพื่อได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศพระราชทานสัญญาบัตรเพิ่มอิสริยยศพระยาไทรบุรีขึ้นเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี แด่ให้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้าด้วย เจ้าพนักงานได้จัดการที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทมุขกระดานเบื้องบูรพทิศ ตั้งพระราชบัลลังก์ตรงผนังทิศตะวันออก ภายในเด้าหน้าพระราชบัลลังก์เป็นที่เจ้าพนักงานกระทรวงวัง แด่กรมพระตำรวจเข้าทูลต่อของชุดพระบาท เบื้องซ้ายแห่งที่นั่ง ตั้งแต่หน้าพระราชบัลลังก์มาเป็นที่เฝ้าแห่งพระบรมวงศานุวงศ์ ต่อหน้าแห่งที่นั่งออกไปภายในเด้า เป็นที่เฝ้าแห่งข้าทูลต่อของชุดพระบาทฝ่ายทหารพลเรือน ทั้งสองฟากระหว่างเด้าหน้าพระราชบัลลังก์เบื้องขวาเป็นที่เฝ้าแห่งคณาธิบดีของตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ แด่เจ้าพนักงานกระทรวงมุรธาธร หตั้งพระราชบัลลังก์เป็นที่แห่งราชองครักษ์

มหาดเล็กแดงาวที่ มัทหารยีนแถวที่หน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
ด้วย

เวตาบ่าย ๕ โมงเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก
ประทับเหนือพระราชบัลลังก์ เจ้าพนักงานชาวประโคนฯ มหรัทิก
แฉแฉรทหารทำเพลงสรรเสริญพระบารมีแถวคายค้ำบัป พอสุดเสียง
ประโคนแล้วพระเจ้าน้อยยาเชอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสด็จบตี
กระทรวงมหาดไทยพร้อมด้วยเจ้าพนักงานกระทรวงวัง แฉพระยา
มนตรีตรีวงค์ด้าม นำพระยาฤทธิสงครามรามภักดีพระยาไทรบุรี
เฝ้าทูลต่อของชุดพระบาท หดวงประดิธิอักษรศาสตร์ เจ้าพนักงาน
กระทรวงมุรธาธรอ่านประกาศดำเนิน พระบรมราชโองการ เสร็จแล้ว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรอันเขียนด้วย
ใบกำกับสุพรรณบัตรแก่พระยาฤทธิสงครามรามภักดี ให้รับตำแหน่ง
ที่เจ้าพระยามีนามตั้งจะได้แจ้งในประกาศที่จะกล่าวต่อไป แล้ว
พระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า แก่เจ้าพระยา
ไทรบุรีนั้น ครั้นพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้วมีพระราช
ดำรัสทรงแสดงพระราชปฏิสันถาร ในการที่ได้ทรงเลื่อนอิสริยยศ
เจ้าพระยาไทรบุรีครั้งนี้ แฉพระราชทานพระบรมราชกระแสดพระราช
ดำริห์ ในการที่ได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาไทรบุรีเข้าในพวก
ดมาชิกแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า แฉพระราช

ทานพระบรมราโชวาทพระราชทานพรตามสมควร ในประกาศเดือน
ยศพระยาไทรบุรีเป็นเจ้าพระยาไทรบุรีนั้นมีความว่า “ศุภมัตตฺตฺพระพุทฺธ
ธาตฺนภาตเป็นอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๕๓๘ พรรษา บัณฑิตยฺนภาตจันท
คตินิยม เอภะสังวัจฉระภัทธมมาศ ชุณหัททษ ทธมิตถิศรฺวาร
สุริยคคิกาด รัตนโกสินทรศก ๑๓๕ สิงหาคมมาศ เอกุณติงตฺติมมาศ
หะคุณประเมทปริเนทภาตกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาจุฬาลงกรณ ๑ ๓ ๑ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่

ทรงพระราชดำริเห็นว่าพระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุตต่าน
มหารัตนราชมุนินทร์ สุรินทรวิวงศ์ พระยาไทรบุรี เป็นผู้ซึ่งได้
ทรงคุณเคย แดทรงพระกรุณาโดยฉะเพาะมาแต่ยังเยาว์ เพราะ
ได้ทรงตั้งเกิดเห็นอชยาศัย ความมั่นคงหนักแน่น คด้ายคดิ่ง
กับเจ้าพระยาไทรบุรีผู้เป็นบิดามาก เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๑
ตั้งให้เป็นพระยาไทรบุรีก็หวังพระราชหฤทัยอยู่ว่า พระยาไทรบุรี
คงจะปกครองไพร่บ้านพลเมืองให้มีความผาสุก แดทำนุบำรุงบ้าน
เมืองให้เจริญยิ่งขึ้น โดยความอุสาหะ อย่างเจ้าพระยาไทรบุรีได้ทำมา
แต่ก่อน

ตั้งแต่พระยาไทรบุรีได้บังคับบัญชาราชการบ้านเมืองต่างพระเนตร
พระกรรณมาจนบัดนี้ได้ถึง ๑๕ ปี การที่พระยาไทรบุรีได้ปกครอง
แดทำนุบำรุงบ้านเมืองก็มีผลเป็นความเจริญขึ้นโดยลำดับดังที่เดิม
พระราชหฤทัยหวังนั้นทุกประการ

อีกประการหนึ่ง พระยาไทรบุรีได้มีความจงรักภักดีต่อใฝ่
 ถอดของชุดพระบาท ประจักษ์แก่พระราชหฤทัยมาแต่ก่อนนั้นได้
 พระยาไทรบุรีได้คงรักษาความจงรักภักดี ต่อใฝ่ถอดของชุดพระบาท
 อยู่มิได้เกิดอนคตาด แดหม่นเข้ามาเฝ้าทอดของชุดพระบาทเนื่อง ๆ

อนึ่งเมื่อเสด็จพระราชดำเนิน ประพาส หัวเมืองบักซ์ ได้ฝ้ายควน
 ตกได้เสด็จไปถึงเมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรีได้จัดการรับเสด็จ
 โดยความเอื้อเฟื้อเต็มกำลัง ที่จะให้เป็นพระเกียรติยศแด่เป็นสุข
 ดำรงแก่บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ แดเข้าทอดของชุดพระบาท
 ซึ่งได้ โดยเสด็จพระราชดำเนินในครั้งนั้นทุกอัน มิได้คิดแก่ความ
 ลำบากเห็นจเห็น้อยประการใด

อนึ่งสรรพราชการที่มีเกี่ยวข้องกับเมืองไทรบุรี ทั้งการภายนอก
 แดภายใน พระยาไทรบุรีได้ปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
 แดมีอริยาศัย โอบอ้อมอารี เป็นที่รักใคร่สรรเสริญของพลเมือง
 แดบรรดาข้าราชการแดนชนทั้งปวงเป็นอันมาก ทรงพระราชดำริห์
 เห็นว่าความชอบความดีของพระยาไทรบุรีตามที่กล่าวมานี้ สัมควร
 จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ เพิ่มอิสริยยศพระราชทานพระยา
 ไทรบุรีให้ยิ่งซหนักว่าแต่ก่อน ให้เป็นแบบอย่างแก่หัวเมืองประเทศ
 ราชทั้งปวง แดให้เป็นความยินดีแก่คร้ตัวนกรมการไพร่บ้านพลเมือง
 เมืองไทรบุรีทุกอัน

จึงมีพระบรมราชโองการมานพระบัณฑูรสูงถึงหน้าท ค้ำไว้
 ตั้งให้เดือนพระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุดค่านมะหมัดรัตนราช
 มุนินทร์ สุรินทรวิวงศ์ พระยาไทรบุรี ขึ้นเป็นเจ้าพระยา มี
 อิศริยยศอย่างสูงรับราชทินนามตามตำแหน่งว่า เจ้าพระยาฤทธิ
 สงครามรามภักดี ศรีสุดค่านมะหมัด รัตนราชมุนินทร์ สุรินทรวิวงศ์
 ผดุง ทนุบำรุงเกดะนคร อมรรัตนาณาเขตร ประเทศราช
 ราชไสถวิยาธิบดี วิกรมดีหะ เจ้าพระยาไทรบุรี ได้รับเครื่องราช
 อิศริยาภรณ์สำหรับตระกูลเป็นวิสาหมัญส์มาชิกตำแหน่งที่ ๑ ชื่อปฐม
 จุดจอมเกล้า เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์อย่างสูงสุดสำหรับข้าราชการ
 ในกรุงสยาม ให้เป็นเกียรติยศของกรุงเทพมหานคร ได้บังคับ
 บัญชาญาติพี่น้องแดน ศรีตวันกรมการ ทั้งปวง บรรดาอยู่ใน เขตแดน
 เมืองไทรบุรีทั้งสิ้น ตามที่เจ้าพระยาไทรบุรีแต่ก่อนได้บังคับบัญชา
 มานี้ โดยยุติธรรมแต่ชอบด้วยราชการ จงเว้นจากการควรเว้น
 อุดาหะประพฤติกการควรประพฤติ แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริต
 ต่อกรุงเทพมหานคร ตามอย่างตามธรรมเนียมเจ้าพระยาไทรบุรีแต่
 ก่อนจงทุกประการ

แต่ให้ญาติพี่น้องศรีตวันกรมการทั้งปวง มีความสมัครโมตร
 ช่วยเจ้าพระยาไทรบุรีคิดอ่านการนคร แลราษฎรมดาขุนาครีให้
 เกษมศรีตมบูรณ์ มีความเจริญขึ้น โดยความพร้อมปรักสามัคคี
 ธรรมสุจริตทุกประการ

ขอให้ตั้งซึ่งเปนเหตุเปนประธานในสถกโลก จงอนุเคราะห์
รักษาเจ้าพระยาไทรบุรีแดญาติพี่น้องศรีตวันกรมการทั้งปวง ให้
เจริญสุขสวัสดิ์พัฒมมงคลทุกประการเทอญ”

ครั้นรัตนโกสินทรศก ๑๑๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้
รวมเมืองไทรบุรี ๓ เมืองปัตตานี ๓ เมืองสตูน ๓ รวม ๓ เมืองเปน
มณฑลเทศาภิบาลเรียกว่ามณฑลไทรบุรี โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้า
พระยาฤทธิสงครามรามภักดีเจ้าพระยาไทรบุรี เปนข้าหลวงเทศา
ภิบาลมณฑลไทรบุรี มีข้อความตามกระแสพระราชดำริห์ในการ
ตั้งมณฑลไทรบุรีแจ้งในประกาศที่นำมาลงไว้ต่อไปนี้

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้
ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

๑ ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า หัวเมืองมลายูฝ่ายตะวันตกมี
อยู่ ๓ เมืองคือ เมืองไทรบุรี ๓ เมืองปัตตานี ๓ เมืองสตูน ๓
แต่หัวเมืองทั้ง ๓ นั้นควรจะจัดใหม่แบบแผนบังคับบัญชาการเป็นอย่าง
เดียวกัน ให้ราชการบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน

๒ ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า เจ้าพระยาไทรบุรี (อับดุลฮามิด)
มีความจงรักภักดีต่อใต้ฝ่าฝืนของธุด์พระบาท แดกรุงเทพมหานคร

เป็นอันมากมาเนื่องนิตย์ แดมีดีคิบัญญัติอุสาหะจัดการเมืองไทรบุรี
เจริญเรียบร้อยยิ่งซึ้นกว่าแต่ก่อนมาก

๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม คึงให้เจ้าพระยา
ไทรบุรี เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการเมืองปดิส ๓ เมือง
ดัตน ๓ รวมทังเมืองไทรบุรีด้วยเป็น ๓ เมือง

๔ ให้เจ้าพระยาไทรบุรี มีอำนาจที่จะตรวจตราบังคับบัญชา
ผู้ว่าราชการเมืองปดิสเมืองดัตน แดมีคำสั่งให้จัดการบ้านเมือง
ตามท้ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตทุกอย่าง เพื่อให้ราชการ
บ้านเมืองเหตานั้นเรียบร้อยแดเจริญซึ้น แดให้ผู้ว่าราชการเมืองปดิส
เมืองดัตน คีร์ตวันกรมการหัวเมืองทัง ๒ นั้น พังบังคับบัญชา
เจ้าพระยาไทรบุรี ในที่ซอบด้วยราชการทุกประการ

๕ ผู้ว่าราชการเมืองปดิสแดเมืองดัตน คึงมีอำนาจที่จะ
บังคับบัญชาว่ากล่าวคีร์ตวันกรมการไพร่บ้านพลเมืองนั้น ๆ แดรับ
ผิดซอบในราชการบ้านเมืองทุกอย่าง แต่ต้องกระทำตามบังคับ แด
คำสั่งของเจ้าพระยาไทรบุรี ตามบรรดาท้ได้รับพระราชทานพระบรม
ราชานุญาตนั้น

๖ คั้นไม้เงินทองเมืองปดิสเมืองดัตน ซึ้นข้าหลวงเทศา
ภิบาลมณฑลหัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตก เคยบอกตั้งเข้ามากรุงเทพ ฯ
นั้น แดนไปเมื่อถึงกำหนด ให้เจ้าพระยาไทรบุรีบอกนำตั้งเข้ามา
กรุงเทพ ฯ

๗ ข้าราชการบ้านเมือง ซึ่งผู้ว่าราชการเมืองปดิด เมืองสตุน เคยมีใบบอกต่อข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลฝ่ายทะเลตะวันตก เพื่อแจ้ง ข้าราชการหรือหาหรือราชการใด หรือเพื่อให้บอกเข้ามากรุงเทพ ฯ กิด แต่ไปให้ผู้ว่าราชการเมืองปดิด เมืองสตุน มีใบบอกไป ยังเจ้าพระยาไทรบุรี เพื่อแจ้งข้าราชการหรือหาหรือราชการ หรือ เพื่อให้บอกเข้ามากรุงเทพ ฯ เหมือนเช่นนั้น แต่ในราชการบางอย่าง ซึ่งเปนแบบแผนเคยมีทองตราจากกรุงเทพ ฯ ตรงไปตามหัวเมืองกิด ทหัวเมืองเคยบอกตรงเข้ามากรุงเทพ ฯ กิด ก็ให้คงเปนไปตามแบบ แผนเดิมนั้น แต่ต้องแจ้งความให้เจ้าพระยาไทรบุรีทราบด้วย

แต่การที่เข้ามาในข้อนี้ ไม่เกี่ยวข้องถึงฎีกาทูลเกล้า ฯ ถวาย ร้องทุกข์ หรือเพื่อจะกราบบังคมทูลพระกรุณาต่อใต้ฝ่าละอองธุลี พระบาทโดยฉะเพาะ การเช่นนี้ยอมเปนราชประเพณี ซึ่งทรงพระ กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาต ไว้แก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาท แต่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั่วไปมิได้เดือก หน้า ใครจะถวายก็ได้ไม่ห้ามปราม

๘ ผลประโยชน์ผู้ว่าราชการเมืองปดิดเมืองสตุน เคยได้ใน ตำแหน่งเท่าใดให้คงได้้อย่างแต่ก่อน ส่วนผลประโยชน์ซึ่งผู้ว่าราช การเมืองเหล่านั้น ได้เคยให้ประจำตำแหน่งศรัตวันกรมการใด ถ้า ศรัตวันกรมการเหล่านั้น ยังรับราชการบ้านเมืองตามสมควรแก่หน้าที่ ก็ให้คงได้รับผลประโยชน์ไปอย่างเดิม แต่เงินผลประโยชน์เงินภาษี

อากรที่ได้ในเมืองปดิดเมืองสดุนมากน้อยเท่าใด เงินเมืองใด
ให้จัดจ่ายใช้ราชการทำนุบำรุงในเมืองนั้น แดให้มับญชทั้งรายรับ
แตรรายจ่ายแยกออกเปนเมือง ๆ อย่าให้ปะปนกัน

๙ ตำแหน่งแต่เกียรติยศบรรดาศักดิ์ ผู้ว่าราชการเมืองปดิด
เมืองสดุน แดศรัทวันกรมการเมืองทั้งสองเมืองนั้นเคยมีมาประการ
ใดก็ให้คงอยู่อย่างนั้น การที่จะเดออกสรรตงแต่่งศรัทวันกรมการเมือง
ในเมืองปดิด แดเมืองสดุนนั้น ตำแหน่งใดว่างตงให้เจ้าพระยาไทรบุรี
ปรึกษาหารือด้วยผู้ว่าราชการเมืองนั้นเดออกสรรตงผู้ซึ่งสมควร แดว่ามีใ
บอกเข้ามากราบบังคมทูล เมื่อทรงพระราชดำริเห็นชอบเดวกก็จะได้
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานสัญญาบัตรตามธรรมเนียม
ส่วนการตงแต่่งกรมการเมืองน้อยให้ผู้ว่าราชการเมืองปดิดเมืองสดุนหารือ
ต่อเจ้าพระยาไทรบุรี เมื่อเจ้าพระยาไทรบุรีเห็นชอบด้วยเดวกก็ตงได้

๑๐ เจ้าพระยาไทรบุรีตงมีใบบอกรายงานการที่ได้จัดเดเหตุ
การณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตร์แขวงเมืองปดิดเดเมืองสดุนเข้ามา
กราบบังคมทูลเนื่อง ๆ แดบรรดาการที่เจ้าพระยาไทรบุรี จะจัด
การแก้ไขเบ็ดเตล็ดในเมืองปดิดเมืองสดุนประการใด ก็ให้
มีใบบอกเข้ามาขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน ตาม
แบบแผนขนบธรรมเนียมในราชการ

ประกาศมาแต่กระทรวงมหาดไทย วันที่ ๗ เมษายน รัตนโกสินทร

พงศาวดารเมืองตรังگان
(ตามฉบับที่มีอยู่ในศาลาถุกซุน)

ได้ทราบว่าเดิมเมืองยะโฮเมืองตานี เมื่อยังเป็นปรกคิอยู่
เจ้าเมืองยะโฮมีน้องสาว ๒ คน ชื่อตงกุกุหลิน ๓ ตงกุกุหลิน ๓
เมืองตรังگانยังเป็นบ้านเด็กเมืองน้อย มีบ้านเรือนเรียวยาวคำบด
ละ ๒ - ๓ เรือน หากเป็นภูมิบ้านเรือนไม่ เจ้าเมืองยะโฮจึงตั้งให้
มะหมัดเป็นเจ้าเมืองตรังگان เกิดยกด้อมจันแขกต่างเมืองมาตั้ง
บ้านเรือนทำมาหากินอยู่เมืองตรังگانช้านาน

แต่ครั้งชาเอ็ดอาดี่ประดำผู้พี่ คู่วันมาโซผู้น้องร่วมมารดาเดียวกัน
แต่ต่างบิดา เป็นเชอผู้พี่ บุตรหลานเจ้าเมืองตานีไปอยู่ที่เมือง
ยะโฮช้านาน คู่วันมาโซรับอาสาเจ้าเมืองยะโฮไปตีเมืองตงาได้
คู่วันมาโซจึงเอาปืนบาเรียมทอง ๔ บอก สำหรับเมืองตงาให้เจ้าเมือง
ยะโฮ ๆ มีความรักใคร่คู่วันชาเอ็ดอาดี่ประดำคู่วันมาโซเป็นอันมาก
เจ้าเมืองยะโฮจึงยกตงกุกุหลินให้เป็นภรรยาตงกุกุชาเอ็ดอาดี่ประดำ
ตงกุกุหลินให้เป็นภรรยาคู่วันมาโซอยู่ณเมืองยะโฮ

ครั้นอยู่มามะหมัดเจ้าเมืองตรังگانถึงแก่กรรม วงศ์ตระกูล
มะหมัดนั้นก็ดับสูญไป หาได้ปรากฏออกชื่อเลี้ยงต่อมาไม่

ครั้งนั้นเจ้าเมืองยะโฮเห็นว่า คู่วันมาโซเป็นคนมีสติปัญญาดีกว่า
คู่วันชาเอ็ดอาดี่ประดำผู้พี่ เจ้าเมืองยะโฮให้บั้นแก่คู่วันมาโซ ๖ บอก

แล้วตั้งให้คู่วันมาโซมาเปนเจ้าเมืองศรีลังกา คู่วันซาเอ็ดอาดี่ประดา
ก็พาบุตรภรรยาไปอยู่กับพระยาศรีลังกา มาโซด้วย พระยาศรีลังกา
มาโซคู่วันซาเอ็ดอาดี่ประดาพากันยกกองทัพไปตีเมืองกถันตันได้ จึง
ยกเมืองกถันตันขึ้นแก่เมืองศรีลังกา ครั้นนั้นลูกข้าวมืองศรี
ลังกาเมืองกถันตันได้เข้ามาค้าขายณกรุงเทพฯ ดินค้าขาเข้ามีพิมเสน,
หมาก, หวายตะค้า, ดินค้าขาออกมีเกลือเป็นต้น

เมื่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก กรมพระ
ราชวังบวรสถานมงคล เสด็จพระราชดำเนินยกกองทัพออกไปประทับ
อยู่ที่เมืองสงขลา โปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพไปตีเมืองตานี

พระยาศรีลังกาตกใจกลัวพระเดชานุภาพพระบาทสมเด็จพระพุทธ
เจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ พระยาศรีลังกา มาโซ คู่วันซาเอ็ดอาดี่
ประดา จึงจัดทำต้นไม้เงินทองเครื่องราชบรรณาการ กับของกำนัน
ท่านเสนาบดีผู้ใหญ่ผู้น้อย ให้ศรีตวันกรมการคุมเข้ามาทูลเกล้าฯ
ถวาย ขอเป็นเมืองประเทศราชข้าขอบขัณฑสีมากรุงเทพฯ พระยา
ศรีลังกา มาโซมีบุตรชายชื่อ ตนกยูเยนา ๑ ตนกยูมะหมัด ๑ ตนกยู
บาระเฮ่ม ๑ ตนกยูอิคำ ๑ ตนกยูกาเด ๑ ตนกยูครมาน ๑ รวม ๖
หญิงชื่อตนกยูตะเมาะปลู ๑ รวม ๗ คน

ครั้นพระยาศรีลังกา มาโซถึงแก่กรรมแล้ว บุตรหลานศรีตวัน
กรมการปรึกษาพร้อมกัน ให้เรียกชื่อศัพทพระยาศรีลังกา มาโซว่า
บาระหมยางตะ เพราะไว้หนวด

แล้วบุตรหลานศิรตัวนกรมการ มีไปบอกมายังเมืองดังขดว่า
 พระยาตรังกานถึงแก่กรรมแล้ว จะขอรับพระราชทานคนกษัตริย์
 ที่ ๑ ของบาระหุมยางตะ เปนที่พระยาตรังกานทำราชการฉลอง
 พระเดชพระคุณต่อไป พระยาดังขดบอกดังคั้นหนึ่งคือเข้ามายัง
 กรุงเทพฯ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งคนกษัตริย์ให้เป็นที่พระยาตรังกานสืบไป
 พระยาตรังกานแย่นามบุตรชายชื่อ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑
 คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑
 ประดา ๑ คนกษัตริย์ ๑ รวม ๓ คน การบ้านเมืองครั้งคนกษัตริย์
 แย่นามเป็นเจ้าเมืองอยู่นั้นมั่งคั่งบริบูรณ์ ด้วยเมืองตั้งคไปรัยยังเป็น
 เมืองเด็กน้อย เรือตูกค้ามาค้าขายที่เมืองตรังกานมาก พระยาตรัง
 กานแย่นามว่าราชการเมืองอยู่ได้ ๑๖ ปีถึงแก่กรรม คนกษัตริย์ ๑
 คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ รวม
 ๕ คนผู้ของพระยาตรังกาน คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑
 คนกษัตริย์ ๑ คนกษัตริย์ ๑ ตั้งคนกษัตริย์พระยาตรังกาน กับศิรตัว
 นกรมการปรึกษาพร้อมกัน ให้เรียกชื่อศพระยาตรังกานแย่นามว่า
 บาระหุมตาแดง

แล้วปรึกษากันว่า ควรจะยกคนกษัตริย์บุตรที่ ๑ ของบาระหุม
 ตาแดงให้ว่าราชการเมืองต่อไป จึงมีไปบอกมายังเมืองดังขดตาม
 ธรรมเนียมเหมือนพระยาตรังกานคนก่อน พระยาดังขดบอกดังคั้น

หนังสือเข้ามาณกรุงเทพ ฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ทราบได้ฝ่าฝืนของขลุ้พระบาททุกประการแล้ว จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ ตั้งคนภูอามัดเป็นพระยาตรังกานู ตั้งคนภูกระมานผู้น้อง
พระยาตรังกานูอามัดเป็นทรายามุดา ได้มอบเครื่องยศให้ศรีรัตน
กรมการคุมออกไปพระราชทานพระยาตรังกานู แด่รายามุดาณเมือง
ตรังกานูโดยสมควร

พระยาตรังกานูรักษาบ้านเมืองเป็นปกติ ไม่ได้มีทัพศึกดัด
ศัตรูตั้งใด บ้านเมืองใกล้เคียงก็ไปมาค้าขายโดยสะดวก เมืองสระวะ
หนเป็นเมืองเกาะ เดิมเจ้าเมืองเป็นมธายู ดินค้ำพมเด่น ล้าค
ถูกค้าบรรทุกมาค้าขายณเมืองตรังกานูมิได้ขาด

ครั้นเซอเยมชบรุกไปตีเมืองได้แล้ว เซอเยมชบรุกก็ว่าราชการ
เมืองกชนกับองกฤษมาจนทุกวันนี้ ระยะทางที่จะไปมาที่เมืองตรัง
กานูประมาณ ๓๔ - ๓๕ วัน เมืองกุนเตียน เมืองส้มบก เมืองเกาะ
ชาวเมืองเป็นมธายู เมืองหนชนแก่ชาติวิถันดา ไม่มีดินค้ำตั้งใด
ต้องมาซื้อดินค้ำที่เมืองตรังกานู ระยะทางที่จะไปมาเมืองตรังกานู
ประมาณ ๒๐ วัน

ครั้งนั้นหลวงโกชาอิศหากหดี เป็นข้าหลวงออกไปจัดซื้อปืน
บาเรียม หยุตพักณเมืองตรังกานู หลวงโกชาอิศหากก็ไปเมือง
กะหลาปากถบมาแวะที่เมืองตรังกานู พงราชการอีกครั้งหนึ่ง ชาวเมือง
ตรังกานูซึ่งเข้ามาในกรุงเทพ ฯ มีแต่ศรีรัตนกรมการที่คุมค้นไม้

เงินทองกับพวกลูกค้า แต่คนกบฏทรหันเจ้าเมืองนั้นไม่มีผู้ใดได้
เข้ามาณกรุงเทพ ฯ

พระยาตรังกานูอามัตมีบุตรชายชื่อ คนกูเดาโหด ๑ คนกูอมา ๑
คนกูมะมุด ๑ ดำคน บุตรหญิงชื่อ คนกูดีปอ ๑ รวม ๕ คน คนกู
ดีปอเป็นภรรยาเจ้าเมืองสิงคา มีบุตรคือ ดู่ต่านมะหะมุด ๑ คนกู
ละเปี้ย ๑ พระยาตรังกานูอามัตว่าราชการเมืองอยู่ ๑๘ ปีถึงแก่กรรม
รายนุกาอับตุตมาน ๑ คนกูละมะแอ ๑ คนกูมังโซ ๑ ดำคนผู้ของ
พระยาตรังกานูอามัตกับบุตรหลานศรีตวันกรมการปรึกษาพร้อมกัน
ให้เรียกชื่อศพระยาตรังกานูอามัตว่า บาระหุมริสัน

แล้วบุตรหลานศรีตวันกรมการ พร้อมกันเห็นควรยกรายนุกา
อับตุตมานขึ้นว่าราชการบ้านเมืองต่อไป จึงมีใบบอกเข้ามายังเมือง
สงขลา ฯ บอกเข้ามาณกรุงเทพ ฯ ขอรับพระราชทานรายนุกา
อับตุตมานบุตรพระยาตรังกานูบาระหุมตาแดง เป็นที่พระยาตรังกานู
ทำราชการณของพระเดชพระคุณต่อไป ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งรายนุกา
อับตุตมานเป็นที่พระยาตรังกานู พระราชทานเครื่องยศบาระหุมริสัน
ให้แก่พระยาตรังกานูอับตุตมานต่อไป

การบ้านเมืองก็เป็นปกติเหมือนแต่ก่อน พระยาตรังกานูอับ
ตุตมานมีบุตรชายชื่อคนกูอับตะละ พระยาตรังกานูอับตุตมานว่า
ราชการเมืองได้ ๕ ปีถึงแก่กรรม คนกูละมะแอ คนกูมังโซ ผู้

ห้องกับบุตรหลานพระยาตรังกานูอับดุลมาน แด่ศรีตวันกรมการ
พร้อมกันเรียกชื่อศัพพะยาตรังกานูอับดุลมานว่า บาระหุมอับดุลมาน
แด่ศรีตวันกรมการปรึกษาพร้อมกัน ให้คนกูเดาโหดบุตรพระยาตรัง
กานูบาระหุมริฝั้น ว่าราชการเมืองต่อไป คนกูเดาโหดได้ว่าราชการ
เมืองอยู่เดือน ๑ ก็ถึงแก่กรรม คนกูมังไซบุตรพระยาตรังกานูบาระ
หุมตาแดง กับคนกูอูมาบุตรพระยาตรังกานูบาระหุมริฝั้นซึ่งที่เป็น
เจ้าเมืองสู้รบกันอยู่ ๓ วัน คนกูอูมาสู้ไม่ได้ พาสมัครพรรคพวกหนี
ไปอาศัยอยู่เมืองสังคา แล้วออกเที่ยวเป็นสัตว์ติดเรืออยู่ตามทะเล

คนกูอูมาไปที่เมืองสงขลาครั้ง ๑ ได้พบปะพุดจากับพระยา
สงขลา (เซ่ง) ๆ ว่าจะพาคนกูอูมาเข้ามายังกรุงเทพ ฯ คนกูอูมา
ก็หาเข้ามาไม่

คนกูมังไซได้ว่าราชการเมือง แล้วมีใบบอกมายังเมืองสงขลา ๆ
กับอภินำเข้ามาณกรุงเทพ ฯ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
เจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งคนกูมังไซเป็นพระยา
ตรังกานู แต่เครื่องยศนั้นเมื่อรบกับคนกูอูมาหายไป จึงไม่ได้มอบ
เครื่องยศกับคนกูมังไซซึ่งเป็นพระยาตรังกานู ครั้นเมื่อสมเด็จพระเจ้า
พระยาองค์ ใหญ่ยกกองทัพไปตีเมืองตานี ครอบครวัเมืองตานีแตก
หนีไปอาศัยอยู่เมืองตรังกานู พระยาตรังกานูหาพามาตั้งกองทัพไม่
ล้มเด็จพระเจ้าองค์ใหญ่จึงให้พระราชวังสระบุรี หลวงโกษา
อัครมหาเสนาบดีคุมเรือรบ ๘ ลำไปเมืองตรังกานูต่อว่าแก่พระยาตรังกานูว่า

พระยาตรังกานูเป็นข้าขอบขัณฑสีมากรุงเทพ ฯ พระยาตรังกานู
 คบครอบครัวหัวเมืองตานีพวกขบถไว้ไม่ตั้งกองทัพนั้น พระยาตรัง
 กานูมีความผิดข้อ ๑ แต่พระยาตรังกานูแต่งให้บังดีมาไปช่วยพระยา
 ตานีรบต่อกองทัพกรุงเทพ ฯ ก็มีความผิดอีกข้อ ๑ ให้พระยาตรัง
 กานูตั้งตัวบังดีตามิด บังดีมาเมมุด บังดีมาแปะ บังดีมาอามัด
 ชาวเมืองตานีกับสมัครพรรคพวกครอบครัวมาให้สิ้น ถ้าพระยาตรัง
 กานูไม่ตั้งจะจับพระยาตรังกานูทำโทษเด่มอบถ พระยาตรังกานู
 ดังกตัวกตผิด จึงให้อูร์กายอคุมพวกครัวเมืองตานีกับบับนาเวียน
 ทองของพระยาตรังกานู ๑ ตามพระราชวังสระเกล้าตั้งดมเด็จพระเจ้า
 พระยาองค์ใหญ่ที่เมืองสงขลา ดมเด็จพระเจ้าพระยาองค์ใหญ่จึงยก
 โทษให้พระยาตรังกานูครั้ง ๑ พระยาตรังกานูมังโซมีบุตรชาย ๒ คน
 ชื่อคนกุ่มะหมัด ๑ คนกุ่มะอะ ๑ พระยาตรังกานูมังโซว่าราชการ
 เมืองอยู่ได้ ๖ ปีถึงแก่กรรม แล้วบุตรหลานครีตวันกรมการพร้อม
 กันให้เรียกชื่อศัพพะพระยาตรังกานูมังโซว่า บาระหุมมังโซ

คนกุ่มะหมัดบุตรว่าราชการเมือง ให้ครีตวันกรมการคุมค้นไม้
 เงินทองเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย ไม่ทันมรดุ้ม เรือค้ำดมว่าวอยู่ที่
 เมืองชุมพร ต่อเดือน ๓ เดือน ๕ จึงได้เข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย จึง
 โปรดเกล้า ฯ ตั้งคนกุ่มะหมัดเป็นที่พระยาตรังกานู ว่าราชการเมือง
 อยู่ได้ ๓ ปีเศษ ฌบักุนเอกศกจุลศักราช ๑๒๐๑ ปี คนกุ่มมาบุตร
 พระยาตรังกานูบาระหุมริเสนพาดสมัครพรรคพวกมาเรือ ๒๐ ลำ คนชาย

หญิงประมาณ ๒๐๐ คน ยกเข้ามาเมืองศรีลังกาพร้อมกับพระยาศรีลังกา^๑ ๆ
 ด้ไม่ได้ หนีไปอาศัยอยู่เมืองกัณคัณ พระยาศรีลังกา^๑ มะหมัดถึง
 แก่กรรมที่เมืองกัณคัณ

ศรีศวันกรมการพร้อมใจกันให้คนญูมาว่าราชการเมืองแล้ว
 ฌบชวดโทศก คนญูมาบอกตั้งคนไม้เงินทองแดงเครื่องราชบรรณา
 การ ให้ผู้ร่างกายอเดวาหวัณธิษา เจมะหมัด นักกุดาชาโมะ คุม
 เข้ามาณเมืองสังขดา พระยาดังขดานำบอกเข้ามา แต่คนญูมา^๑
 ไบบอกเข้ามาทุดเกล้า ๆ ถวายอีกฉบับหนึ่งว่า คนญูมาขอเป็นที่
 เจ้าเมืองศรีลังกา คนญูมะมุคผู้หนึ่งเป็นที่รายนมุดา พระบาทสมเด็จพระ
 พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้า ๆ ตั้งให้คนญูมาเป็นที่พระยาศรี
 ลังกา ให้คนญูมะมุคเป็นที่รายนมุดา โปรดเกล้า ๆ ให้จัดเครื่องยศ
 พระยาศรีลังกาพานทองเครื่องในพร้อม คนโททองคำ กระโถน
 ทองคำ ดัปทน มอบให้ผู้ร่างกายอคุมออกไปพระราชทานณเมือง
 ศรีลังกา

ฌบมะแมเอกศกจุลศักราช ๑๒๒๓ ปี พระบาทสมเด็จพระจอม
 เกด้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินด้วยกระบวนเรือพระที่นั่งกลไฟ
 ทอดพระเนตรหัวเมืองบักซ์ ได้ชายทะเลไปถึงเมืองตานี เมื่อเสด็จ
 ประทับณพดด้พดาแหลมสนเมืองสังขดา พระยาศรีลังกา^๑ แต่งให้
 คนญูโนะ ซึ่งเปณญาติพี่น้องมาแทนตัว เผ่าทุดดของชุดพระบาท
 ถวายตั้งของตามธรรมเนียม โปรดเกล้า ๆ ให้เจ้าพนักงานถามวงศ์

ตระกุดคนกูโนะว่าเป็นพี่น้องอย่างไรกับพระยาตรังกาฬ คนกูโนะแจ้ง
 ว่าคนกูโนะเป็นบุตรพระยาตรังกาฬมาไซด้วย แต่ต่างมารดากับ
 พระยาตรังกาฬบารุหุมตาแดง คนกูโนะมีบุตรชายชื่อ คนกูสหาก ๑
 คนกูจิ ๑ สองคน แลสุดค่านมหมะมุคบิดาเป็นเจ้าของสิงคา มารดา
 ชื่อคนกูริบอบบุตรพระยาตรังกาฬอะมดซึ่งเรียกบารุหุมริฝั้นนั้น เมื่อ
 บิดาถึงแก่กรรมสุดค่านมหมะมุคได้เป็นเจ้าของสิงคา ไม่ประพฤติการ
 ทำนุบำรุงบ้านเมือง วิธันดาไม่ชอบจึงได้ออกจากเมืองสิงคา สุดค่าน
 มหมะมุคจึงมาอาศัยอยู่ที่เมืองสิงคโปร ครั้นภายหลังสุดค่านมหมะมุค
 มาอยู่เมืองปาหัง ได้มาเยี่ยมพระยาตรังกาฬเนื่อง ๆ ฌบ๊วอกโทศก
 แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สุดค่านมหมะมุคให้
 แจงแดงมะหมัดถือหนังสือมาทางสิงคโปรเข้ามากรุงเทพฯ ว่าจะ
 ขอเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ฌบ๊วระกาตรีศก สุดค่านมหมะมุคให้
 แจงแดงมะหมัดถือหนังสือเข้ามาอีกฉบับหนึ่งความเหมือนกัน จึง
 โปรดเกล้า ฯ ให้นายเกิดหลวงโกชาธิศหากออกไปลงเรือที่เมือง
 สงขลาไปสืบสวนจนถึงเมืองปาหัง ครั้นนายเกิดหลวงโกชาธิศหาก
 กับดำมกรมการเมืองสงขลาไปถึงเมืองตรังกาฬพบสุดค่านมหมะมุคอยู่
 ที่เมืองตรังกาฬ พระยาตรังกาฬให้สุดค่านมหมะมุคเข้ามากับหลวง
 โกชาธิศหาก ด้วยเรือเมืองสงขลาถึงกรุงเทพฯ ๑ เดือน ๗ บ๊วระกา
 ตรีศก สุดค่านมหมะมุคพักอยู่ที่คฤมพระราชวังเดิม

เมื่อสุดค่านมหมะมุดเข้าเฝ้าทูตของสุดพระบาทครั้งนั้น เด็ดจ
ออกแขกเมืองอย่างใหญ่ณพระที่นั่งอนันตสมาคม สุดค่านมหมะมุด
พักอยู่ณกรุงเทพ ฯ ปีหนึ่ง คนกูดะเบียได้ถวายตัวทำราชการอยู่ใน
พระบรมมหาราชวัง ณเดือน ๗ ปีจอจัตวาศก สุดค่านมหมะมุดกราบ
ถวายบังคมดาออกไปเมืองศรีลังกา ไปรดเกล้า ฯ ให้เรือกลไฟชื่อ
มหาพิไชยเทพออกไปส่งณเมืองศรีลังกา ครั้งนั้นบรรดาพระเจ้าเมือง
ปาหังกับหัวนอหมัดเกิดวิวาทรบกันอยู่ณเมืองปาหัง การซึ่งวิวาทรบ
กันที่เมืองปาหังนั้น หัวนอหมัดแพ้หนีมาอยู่ในแขวงเมืองศรีลังกา
ครั้นรวบรวมไพร่พลได้แล้วกลับออกไปรบกับบรรดาหัวนอหมัด บรรดา
หัวนอหมัดจึงตั้งว่าพระยาศรีลังกาสุดค่านมหมะมุดให้กำลัง บรรดา
หัวนอหมัดจึงมีหนังสือไปยังเจ้าเมืองสิงคโปร์ ฯ มีหนังสือถึงกงสุลให้ค่อ
ว่ากับท่านเสนาบดีให้เร่งจัดเรือไปรับสุดค่านมหมะมุดกลับมาเถย ท่าน
เสนาบดีตอบว่าสุดค่านมหมะมุดมิใช่คนในบังคับไทย แลเทศกาดัน
คดีใหญ่เรือเข้าปากน้ำเมืองศรีลังกาไม่ได้ กงสุลอังกฤษไม่ยอม
ว่าเมืองปาหังเกิดรบกันเพราะไทยให้กำลังแลเรือรบไปส่งสุดค่านมหมะ
มุดณเมืองศรีลังกา ถูกค้าเมืองสิงคโปร์ขาดประโยชน์มาก ให้
ท่านเสนาบดีไทยไปรับสุดค่านมหมะมุดมาให้ได้ จึงโปรดเกล้า ฯ
ให้พระอนุรักษ โยธาเปนข้าหลวง มีศเคอร์เอมเปนกับันไปด้วย
เรือกลไฟชื่อศรีอยุธยาเดช ไปรับสุดค่านมหมะมุดเมืองศรีลังกา
เมื่อเดือน ๑๒ ปีจอจัตวาศก

แต่ก่อนเรือศรีอยุธยาเคยยังไม่ถึงเมืองศรีลังกา^๕ เจ้าเมือง
 ดังกโปร์ ให้เรือรบชื่อโกเกษมารับผู้ต๋านมหะมุดมาตั้งณกรุงเท^๖พ ฯ
 เรือรบมาถึงเมืองศรีลังกา วันอังคารเดือน ๑๒ แรม ๕ ค่ำปีจอ
 จัตวาศก ผู้ต๋านมหะมุดไม่ยอมมา พระยาศรีลังกาจะจัดเรือเมือง
 ศรีลังกาเข้ามาตั้งผู้ต๋านมหะมุดณกรุงเท^๖พ ฯ นายเรือรบไม่ยอม
 แล้วนายเรือรบออกไปณเรือรบ จึงได้ยิงบ้อมเมืองศรีลังกาด้วยปืน
 อัมตครอง ตั้งแต่บ่ายโมงหนึ่งจนกลางคืน ๓๖ นาที รุ่งขึ้นวันพุธ
 เดือน ๑๒ แรม ๖ ค่ำปีจอจัตวาศก เรือรบแอบฝังเข้าไปยิงอีก ๖ นาที
 แล้วเรือรบกลับไปเมืองดังกโปร์

เรือศรีอยุธยาเคยไปถึงเมืองศรีลังกาวันอังคารเดือน ๑ ขึ้น ๕ ค่ำ
 ปีจอจัตวาศก ผู้ต๋านมหะมุดหนีไปอยู่ที่ปะดู่ เรือศรีอยุธยาเคย
 ตามไปที่ปะดู่ก็พบ ผู้ต๋านมหะมุดก็ยอมจะเข้ามากรุงเท^๖พ ฯ แต่
 เวลานั้นคืนใหญ่ เรือผู้ต๋านมหะมุดแตกรอบครีผู้ต๋านมหะมุด
 ออกมาหาเรือศรีอยุธยาเคยไม่ได้ พระอนุรักษ โยธาจึงตั้งให้ผู้ต๋าน
 มหะมุดเดินบกมาณเมืองสงขลา เรือศรีอยุธยาเคยมาถึงกรุงเท^๖พ ฯ
 ณวันอังคารขึ้น ๓ ค่ำเดือน ๒ ปีจอจัตวาศก ผู้ต๋านมหะมุดก็ไม่มา
 ณเมืองสงขลา โปรดให้หลวงศรีมหาราชาเป็นนายเรือกดไฟชื่อ
 สงครามครรชิตลงไปสืบ ตามพบผู้ต๋านมหะมุดที่ปะดู่รับเข้ามาถึง
 กรุงเท^๖พ ฯ เดือน ๕ ปีกุนเบญจศก ท่านเสนาบดีได้มีหนังสือพ้อง

เรือรบที่มายังเมืองศรีลังกาต่อเสนาบดีผู้ว่าราชการต่างประเทศนครกรุง
ลอนดอน

ที่เมืองปาหังนั้น โศกบรรดาหราชอาณาจักร หวันอาทิตย์ได้เมืองปาหัง
หวันอาทิตย์ โศกบรรดาหราชอาณาจักร พาครอบครัวมาอยู่ที่เกาะมา
หมันแขวงเมืองศรีลังกา แล้วมาอยู่เมืองกัตตันแตงเรือแล้วกลับ
ไปเมืองสิงคโปร์

ผู้คัดค้านหม่อมหลวงอยู่กรุงเทพฯ รู้ว่าหวันอาทิตย์ได้เมืองปาหัง
แล้ว ผู้คัดค้านหม่อมหลวงขอตาออกไปเมืองสิงคโปร์ ท่านเสนาบดีจึงได้
มีหนังสือปรึกษาบัณฑุกองสุตอังกฤษกงสุตวิดิ้นตา ๆ ตอบมาว่า ความ
เมืองศรีลังกายังไม่แล้วจะให้ผู้คัดค้านหม่อมหลวงไปไม่ได้ ณวันอาทิตย์
เดือน ๑๒ ขึ้น ๕ ค่ำปีชวดฉศก เวลากลางคืนผู้คัดค้านหม่อมหลวงหายไป
ณวันเสาร์เดือน ๕ แรม ๘ ค่ำปีชวดฉศก ผู้คัดค้านหม่อมหลวงมีหนังสือ
ฝากเรือเจ้าพระยาเข้ามาฉบับหนึ่งว่า ผู้คัดค้านหม่อมหลวงไปอยู่เมือง
ปาหังแล้ว ขอให้ส่งบุตรภรรยาออกไป ท่านเสนาบดีตอบว่าให้เรือ
เข้ามาฉบับจึงจะส่งออกไป

ณวันเสาร์เดือน ๘ แรม ๑๐ ค่ำปีชวดฉศก อรุณกายอเดหวา
ผู้คุมค้นไม้ทองเงินเมืองศรีลังกาให้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า พระ
ยาศรีลังกามีหนังสือมาว่า ผู้คัดค้านหม่อมหลวงไปถึงแก่กรรมที่เมือง
ปาหัง เมื่อณวันอาทิตย์เดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำปีชวดฉศก แล้วให้อรุณ
กายอเดหวารับคนภูตะเงาะผู้บุตรแลภรรยาผู้คัดค้านหม่อมหลวงออกไปเมือง

ตรังกานู จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีท้องตราตั้งบุตรภรรยาผู้สุดท้าวมหะมุด
ออกไปเมืองตรังกานู นายไพร่ชายหญิงใหญ่น้อยรวม ๓๒ คน

ความซึ่งฟ้องด้วยเรื่องยิงเมืองตรังกานูนั้น เสด็จมาตั้งกรุงรัตนโกสินทร์
คดีเห็นว่า เจ้าเมืองตั้งคโปรบั้งค้ำให้เรือรบไปยิงเมืองตรังกานูนั้นผิด
ควรคอเวอนแมนต์ไทย คิดเอาเงินค่าไปรับผู้สุดท้าวมหะมุดแต่เบี้ย
เลี้ยงผู้สุดท้าวมหะมุดกับบ่าวไพร่ทั้งหมด ความจบอยู่แต่เพียงนี้ ครั้น
นั้นคอเวอนแมนต์อังกฤษเรียกเจ้าเมืองตั้งคโปรบั้งค้ำแล้ว เป็ดียน
เจ้าเมืองมาเป็นใหม่

ครั้นณปีฉลูสุดับศก จุลศักราช ๑๒๒๗ ปี แผ่นดินพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาตรังกานูมีใบบอกมาว่า รายนาม
มุกดาถึงแก่กรรม พระยาตรังกานูขอรับพระราชทานตัญญูประดับบุคร
รายามุกดาเป็นรายามุกดา จึงโปรดเกล้าฯ ตั้งให้ตัญญูประดับบุครรายา
มุกดามะมุด เป็นพระไชยเชนทร์ฤทธิรงค์รายามุกดาตามพระยาตรังกานู
ขอเข้ามา พระราชทานเสื้อเข็มขาว ๑ ผ้าโพกขดียบทอง ๑ ผ้าปุม
เขมร ๑ แต่เครื่องยศครอบครัวทอง คนโททอง กะโถงทอง ดั้งประทน
กันหนึ่ง ให้เรียกเอากับพระยาตรังกานู ด้วยรายามุกดาถึงแก่กรรมแล้ว
เครื่องยศนั้นอยู่กับพระยาตรังกานู ตั้งจนแตกหลังพระองค์วิบุณ
เพียงเป็นหลวงอภัยพงศ์ภักดีผู้ช่วยราชการ เมื่อตั้งนั้นโปรดเกล้าฯ
ให้พระยาราชวงศ์จางวางอาษาจาม หลวงโกษาอิศหาก เขิญนาม
ตั้งญานบัตรแต่เสื้อผ้า ออกไปด้วยเรือกลไฟรบชื่อยศอโยชฌิยา

พระราชทานให้พระไชยเชษฐาธิราชเจ้ากรุงเวียงจันทน์
ผู้ช่วยราชการเมืองศรีนคร

ครั้นณบั้นรุ่งเอกศกจุลศักราช ๑๒๓๑ พระยาตรังทรานุแต่งให้
คนกุมหมัดอารีพิน เปนทูตคุมเครื่องราชบรรณาการออกไปกรุง
ลอนดอน คนกุมหมัดอารีพินหาได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้ากวินิวิก
คอรีย์ไม่ คนกุมหมัดอารีพินได้เข้าปรีนส์ออฟเวลด เครื่องราช
บรรณาการสั่งให้หอดอกดาเรนดอน คนกุมหมัดอารีพินกลับมาถึง
ศรีนครวันอังคารเดือน ๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำมะเด่งเอกศก แต่การนั้นคอรีย์
เวอนแมนคอรีย์ไม่รับ หอดอกดาเรนดอนตอบหนังสือถึงวัน
พฤหัสบดีเดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำฉบับ ๑ ลงวันศุกร์เดือน ๑๒ ขึ้น
๘ ค่ำมะเด่งเอกศกฉบับ ๑ หนังสือมีคอรีย์ฮามันถึงคนกุมหมัด
อารีพิน ลงวันพฤหัสบดีเดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำมะเม็ยโทศกฉบับ ๑
หนังสือ ๓ ฉบับนี้ส่งมาถึงกงสุลเยเนอราลอังกฤษณกรุงเทพฯ ให้
ส่งมายังคอรีย์เวอนแมนคอรีย์ยาม จะได้สั่งให้พระยาตรังทรานุ คนกุมห
มัดอารีพิน ท่านเสนาบดีได้รับแปลความไว้แล้วส่งถึงพระยาตรัง
ทรานุ คนกุมหมัดอารีพิน

ณบั้นชวดอัฐศกจุลศักราช ๑๒๓๘ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาอภัยภูงคตทิวศรัทธาผู้ว่าการกงสุลฝ่าย
สยามณเมืองสิงคโปร์ มีหนังสือบอกมาว่า พระยาตรังทรานุถึงแก่
อนิจกรรมณวันเสาร์เดือน ๖ แรม ๒ ค่ำชวดอัฐศก ความทราบ

ผ้าดองชุดพระบาทแล้ว มีทองคำโปรดเกล้า ๆ ให้หัตถวงศรีมหา
 ราชาข้าหลวง หมื่นจ้านงภาษาดำม พระยาดมบคภิรมย์เมืองสงขลา
 เชิญไปด้วยเรือรบชื่อสยามมกุฎไชยชิตเยี่ยมศัพพะยาตรังگانู พระ
 ราชทานเงิน ทำบุญใน การ ศพตาม ธรรมเนียม เจ้าเมือง ประเทศราช
 ๓๒๐๐ ดั่งเงิน ๓๐ ชั่ง มอบราชการบ้านเมืองให้พระไชยเณทร์
 ฤทธิรงค์รายามุตาบังคับบัญชาปกครองบุตรหลานต่อไป เรือรบใช้
 จักรออกจากกรุงเทพ ฯ ๖ วันพฤหัสบดีเดือน ๘ ขึ้น ๑๕ ค่ำปีชวด
 อัฐิศกแล้วพ้นไปเปิดย่นเรือพิทยัมรณยุทธอยู่รักษาเมืองภูเก็ต หลวง
 ศรีมหาราชาข้าหลวงกับดำมกลับแต่เมืองตรังگانู มาด้วยเรือพิทยัม
 รณยุทธถึงกรุงเทพ ฯ ๖ วันอังคารเดือน ๘ แรม ๓๐ ค่ำปีชวดอัฐิศก
 ราชการบ้านเมืองเรียบร้อยห้ามเหตุตั้งใดไม่ พระยาตรังگانูมา
 ว่าราชการเมืองมาได้ ๓๗ ปีไม่มีบุตร บุตรหลานศรีตวันกรมการ
 เรียกชื่อศัพพะยาตรังگانูมา ว่าบาระหุมมมา พระไชยเณทร์ฤทธิ
 รงค์รายามุตาพร้อมด้วย บุตรหลานพี่น้องทำต้นไม้ทองเงิน เครื่องราช
 บรรณาการ แต่งให้อุรงกายศรีตวันกรมการคุมเข้ามาทูลเกล้า ฯ
 ถวายตามกำหนดปี ถึงกรุงเทพ ฯ ๖ วันอังคารเดือน ๘ ขึ้น ๔ ค่ำ
 ปีชวดอัฐิศก พระไชยเณทร์ฤทธิรงค์รายามุตาจึงมีหนังสือบอกข่าว
 พระยาตรังگانูถึงแก่อนิจกรรม

มีศเคอร์นอกเอเยนต์แดงดุดเยเนอราดอังกฤษ มีหนังสือลง
 วันพุธเดือน ๘ แรม ๑๓ ค่ำปีชวดอัฐิศกมายัง ฯ พณ ฯ ที่สมุหพระ

กระดาโหมฉบับหนึ่งมีความว่า คอเวอนเนอร์เมืองสิงคโปร์มีหนังสือ
มายังกงสุลว่า สุลต่านเมืองตรังگانูถึงแก่อนิจกรรมแล้ว ให้กงสุล
ถามคอเวอนแมนต์สยามว่า คอเวอนแมนต์สยามจะตั้งเชอวงศ์ของ
สุลต่านเปนสุลต่านต่อไป หรือคอเวอนแมนต์สยามจะตั้งเชอวงศ์
ใหม่เปนสุลต่านเมืองตรังگانู ๆ พณ ๆ ที่สมุหพระกระดาโหมมี
หนังสือตอบลงวันเสาร์เดือน ๙ ขึ้นค่ำหนึ่งปีชวดอัฐศก ไปยังท่าน
เอเยนต์แดงสุลเตอรอาดอังกฤษว่า พระยาตรังگانูถึงแก่อนิจกรรม
แล้วบ้านเมืองว่างอยู่ ท่านเห็นว่าปรีक्षाพร้อมกันเห็นว่า พระยา
ตรังگانูไม่มีบุตร มีแต่พระไชยเชนทร์ฤทธิรงค์รายนามผู้หลานก็เป็น
ผู้ใหญ่ในวงศ์ตระกูล จะได้ปกครองญาติพี่น้องศรีรัตนกรมการไพร่
บ้านพดเมืองต่อไป จึงให้หัตถ์ริมหาราชาเจ้ากรมอาษาจามเปน
ข้าหลวงไปด้วยเรือรบชื่อสยามมกุฎไชยชิต มอบราชการบ้านเมือง
เมืองตรังگانูให้พระไชยเชนทร์ฤทธิรงค์รายนาม บังคับบัญชาให้ถูก
ค้องตามธรรมเนียมเมืองประเทศราชสืบมาแต่ก่อนแล้ว

ณปีชวดอัฐศกศักราช ๑๒๓๘ โปรดเกล้า ๆ ให้มีท้องตราถึงพระ
ไชยเชนทร์ฤทธิรงค์รายนามฉบับหนึ่งว่า พระไชยเชนทร์ฤทธิรงค์รายา
มุดาเปนผู้ใหญ่ในวงศ์ตระกูล จะโปรดเกล้า ๆ ตั้งให้พระไชยเชนทร์
ฤทธิรงค์รายนามเป็นที่พระยาตรังگانู แต่เมืองประเทศราชต้องมี
รายนาม ให้พระไชยเชนทร์ฤทธิรงค์รายนามปรีक्षाบุตรหลานญาติ
พี่น้องจะเห็นผู้ใดควรเปนรายนามได้ ก็ให้พระไชยเชนทร์ฤทธิรงค์

รายนามผู้หนึ่งได้ออกเข้ามา จะได้ตั้งให้เป็นรายนามผู้ช่วยรักษา
บ้านเมืองทูลบารุงญาติพี่น้องศรีตวันกรมการไพร่บ้านพลเมืองให้อยู่
เย็นเป็นสุข พระไชยเชษฐาธิราชจึงมีหนังสือบอกมาขอ
ตัญญูประดาบุตรอายุ ๑๒ ปีเป็นที่รายนาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระอมร
วิสัยธรเทศเจ้ากรมทหารปืนใหญ่ บุตรท่านอัครมหาเสนาธิบดีซึ่ง
มีตระกูลใหญ่ กับพระยาราชวงศ์จางวางกรมอาษาจาม พระยา
ดนมบศกรมย์ที่ ๒ เมืองสงขลา เป็นข้าหลวงไปด้วยเรือรบชื่อพิทยัม
รณยุทธ เสด็จบัญชาบัตรตั้งพระไชยเชษฐาธิราช รายนาม เป็นที่
พระยาตรังกานูคนับหนึ่ง ได้ถูกเข้ามาพบมวงระบายแพรดีเขียว
ตั้งตัญญูประดาบุตรเป็นที่พระไชยเชษฐาธิราช รายนาม นับหนึ่ง ได้
ถูกเข้ามาพบแดงระบายแพรดีเขียว แต่เครื่องยศนั้นให้ข้าหลวง
เรียกเอาพานทองคำคนโททองคำ กระโถนทองคำ เครื่องยศพระยา
ตรังกานูคนเก่า มาพระราชทานพระยาตรังกานูคนใหม่ ให้เอา
เครื่องยศพระไชยเชษฐาธิราช รายนามครอบทองคำ มาพระราชทาน
พระไชยเชษฐาธิราช รายนามคนใหม่ ข้าหลวงใช้จักรเรือพิทยัม
รณยุทธออกจากกรุงเทพ ฯ ณวันอาทิตย์เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำปีชวด
อัฐศก ศักราช ๑๒๓๘

หนึ่งฉบับชื่อผู้ศกักราช ๑๒๓๘ คนกุดะเบีย้องดุดค่านมหะ
 มุก ซึ่งกราบถวาย บังคม ดาออกไป อยู่ด้วยพระยา ครังกานู อมา ผู้ตั้ง
 ตั้งแต่มีมะเมีย โทศกนั้น มีหนังสือมาทูลเกล้า ฯ ถวายฉบับหนึ่งว่า
 คนกุดะเบียได้เป็นภรรยาคนกุดะบุตรคนกุดะเคน ฯ เป็นบุตรพระยา
 ครังกานูกา โหดอยู่ ณเมืองครังกานูแล้ว คนกุดะเบีย ขอเงินทำค่าดา
 ไปรดเกล้า ฯ พระราชทาน ๒๐๐ เหรียญ ฯ พณ ฯ ที่ดมุหพระกระดา
 โหมให้ ๕๐ เหรียญ รวม ๒๕๐ เหรียญ

ครั้นวันพฤหัสบดีเดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำปีฉลูนพศก พระอมร
 วิดิษฐ์เสกกับพระยาราชวงศ์รศ ซึ่งเชิญสัญญาบัตรทูลเกล้า ฯ ถวาย
 ออกไปพระราชทานพระยาครังกานู พระไชยเนตรฤทธิรงค์รามูดา
 ณเมืองครังกานูนั่น กัดบเข้ามาถึงกรุงเทพ ฯ พระยาครังกานู พระ
 ไชยเนตรฤทธิรงค์รามูดา มีหนังสือตอบเข้ามาว่า ได้รับสัญญาบัตร
 ทูลเกล้า ฯ ถวายเสร็จแล้ว ราชการบ้านเมืองเรียบร้อยอยู่

พงศาวดารเมืองกถันตัน
(ตามฉบับที่มีอยู่ในศาลาดูกขุน)

ได้ทราบว่า เดิมเมืองกถันตันเป็นบ้านเล็กเมืองน้อยอยู่แต่พรรคพวกของตัว เมื่อคุณมาไซเป็นเจ้าเมืองศรีลังกาตั้งบ้านเมืองเป็นปากพุมชนแล้ว ยกทัพมาตีเมืองกถันตันไปเป็นหัวเมืองขึ้นเมืองศรีลังกา วงศ์ตระกูลเจ้าเมืองกถันตันครั้งนั้นจะดาบสูญไปอย่างไรไม่ทราบ แต่ที่เมืองกถันตันมีท่งศ์พอยู่ตำบลหนึ่ง ทำไว้มั่นคงงดงามดูจะเป็นท่งศ์พอยู่ แต่ทุกวันนี้ห้ามผู้ใดไปค้ำนับใหม่ตามธรรมเนียมแขกไม่ ที่ตำบลนั้นกับท่งศ์พวงศ์ตระกูลพระยาถันตันทุกวันนี้ไกลกันประมาณ ๕ เส้น วงศ์ตระกูลพระยาถันตันก็ไม่ได้ไปค้ำนับ

วงศ์ตระกูลพระยาถันตันตั้งนิปากแดงทุกวันนี้ เดิมรายาทอเป็นพระยาถันตัน ก็ยังเป็นหัวเมืองขึ้นเมืองศรีลังกาอยู่ พระยาถันตันรายาทอเป็นเจ้าเมืองมาช้านาน มีบุตรชายชื่อคุณวันหงดมะหมัด ๑ ชื่อคุณวันคำมะโหงง ๑ ชื่อคุณวันบาโหงย ๑ ชื่อคุณวันหงดชาดอ ๑ แต่ต่างมารดากัน ครั้นพระยาถันตันรายาทอถึงแก่กรรมแล้ว บุตรหลานศรีตวันกรมการปรึกษาพร้อมกันให้เรียกชื่อศพพระยาถันตันรายาทอว่า บาระหุมหงดยูนู

บุตรหลานศรีตวันกรมการ พร้อมกันยกคุณวันหงดมะหมัดบุตรผู้ใหญ่ของบาระหุมหงดยูนูขึ้นเป็นพระยาถันตัน ยกคุณวันหงดชาดอขึ้นเป็นรายามุดาเรียกพระยาบ้านทะเล ยกคุณวันคำมะโหงงเป็น

คุณนิกากับคุณนิตินปากแดง คุณนิติน ไปเลี้ยงรักษาไว้ พระยา
กตินันท์มีความรักคุณนิตินปากแดงมากกว่าพี่น้องทั้งปวง รายนมุดา
พระยาบ้านทะเลถึงแก่กรรมก่อนพระยา กตินันท์ ครั้นณปีจอฉิมฤทธิ
ศกแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยา กตินันท์ถึง
แก่กรรมอายุได้ ๕๓ ปี ได้เป็นเจ้าเมืองว่าราชการอยู่ ๕๓ ปี ญาติ
พี่น้องศรีตวัน กรมการปรึกษาพร้อมกันให้เรียกชื่อศพพระยา กตินันท์
หลงมะหมัดว่า บาระหมุดหลงมะหมัด พระราชทานเงินตั้งทำบุญ
ในการศพ ๓๕๐๐ ตำลึง เป็นเงิน ๓๐ ชั่ง

ณปีจอฉิมฤทธิศก แต่บรรดาหลานแต่ญาติพี่น้องศรีตวันกรม
การปรึกษาเห็นพร้อมกันว่า คุณนิตินปากแดงเป็นคนมีสติปัญญา
บาระหมุดหลงมะหมัดกรักใคร่มาก ควรยกขึ้นเป็นพระยา กตินันท์ว่า
ราชการบ้านเมืองต่อไป คุณนิตินปากแดงจึงจัดทำต้นไม้ทองเงิน
เครื่องราชบรรณาการแล้ว แต่งให้พระยาบาโหยง คุณนิติน้อง
คุณนิตินปากแดง คุณนิตินประดาบุตรรายนมุดาพระยาบ้านทะเล กับ
ศรีตวัน กรมการถือใบบอกส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ
มาณเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพระยา นครศรีธรรมราช นำเข้ามา
เผ่าทอดของชุดพระบาทถวายต้นไม้ทองเงิน ณ กรุงเทพฯ ฯ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบฝ่าฝืนของชุด
พระบาทว่า ญาติพี่น้องศรีตวัน กรมการปรึกษาพร้อมกันให้คุณนิติน
ปากแดงเป็นพระยา กตินันท์ ก็โปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งคุณนิตินปากแดง

เป็นพระยากดันทันตามที่ได้ปรึกษาพร้อมกันนั้น แล้วตั้งให้คู่วินกอลตา
 พี่พระยากดันทันเป็นพระยาสุนทรวิภัติศรีสุทธานเดหความหารายา พระ
 ยาจางวาง ตั้งให้คู่วินกอลกับพี่พระยากดันทันเป็นตงกูศรีอินทรา
 ประคามหามนตรี ตั้งให้คู่วินมุน้องพระยากดันทันเป็นรายามุตา
 แต่บรรดาบุตรหลาน บารุหุม หลงมะหมัด นั้นให้เรียกเป็น ตงกูทงสัน
 แต่พระยาบาโหยย ตงกูปะดำนัน หาได้โปรดตั้งให้มัยศบรตาคักัด
 ออกไปไม่ พระยาบาโหยย รាយามุตา ตงกูปะดาเชิญท้องตราตั้ง
 พระยากดันทัน พระยาจางวาง รាយามุตา ตงกูศรีอินทรา ออก
 ไปถึงเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพระยานครศรีธรรมราชให้หลวง
 ไชยพลภักดีกำกับไปถึงเมืองกดันทัน พระยาบาโหยยไม่ขึ้นเมือง
 กดันทันเคยไปอยู่เมืองปาหัง แต่รាយามุตา ตงกูปะดา ขึ้นเมือง
 กดันทัน พระยากดันทันรับแห่ท้องตราแล้ว ตงกูปะดาไปฟังท้องตรา
 วันหนึ่งแล้วไม่ไปหาพระยากดันทันอีก เพราะตงกูปะดามีความ
 โทมนัสว่า เข้ามาเฝ้าทอดอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลยกย่อง
 พระยากดันทันจนได้เป็นเจ้าเมืองแล้ว ตัวไม่ได้เป็นทมิยศบ้างก็อาย
 แก่พรรคพวกบ้างไพร่ ประการหนึ่งรាយามุตา ตงกูศรีอินทรา
 เก็บบริบเอาที่ไร่นาดวนป่าไม้ ของตงกูปะดากับพวกตงกูปะดาไป
 ตงกูปะดาไปว่าแก่พระยากดันทัน ๆ ให้รាយามุตาตงกูศรีอินทราคืน
 ให้ก็ได้ ประการหนึ่งเข้าสำรวจออกไปแต่กรุงเทพ ฯ จะจำ
 หน่ายก็ไม่ได้ ด้วยพระยากดันทันรាយามุตาบ้างร้องห้ามไพร่บ้าน

พลเมืองตูก้าไม่ให้นำมาซื้อเข้าตำร คนกูปะล่า ๆ ก็ยังมีความโทมนัส
มากจน

ณวันศุกร์เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำปีจอฉิมฤทธิศก คนกูปะล่ามีหนังสือ
ไปชักชวนพระยาบาโงย คนกูเงาะ คนกูหลงฮามัดมาคิดพร้อม
กันกับพวกบุตรคนกูศรีบริศรามหารายาทั้งปวง ตั้งค่ายรอบบ้านคนกู
ปะล่าแต่ตามด้านหน้าใหญ่ถึงตลาด ๑๐ ค่าย ฝ่ายใต้ตั้งค่ายถึงดู่หยบหนึ่ง
กับทำค่ายล้อมบ้านพระยาถันตัน ๓ พวก ๆ คนกูปะล่าพวกหนึ่ง พวก
คนกูหลงฮามัดพวกหนึ่ง คนกูศรีบริศรามหารายาพวกหนึ่ง ฝ่าย
พระยาถันตัน พระยาจางวาง รายามูดา คนกูศรีอินตารา ก็ตั้งค่าย
ล้อมถึงยังบ้นใหญ่เด็กยังไม่แพ้ชนะกัน

พระยาถันตันมีใบบอกมายังเมืองนครศรีธรรมราช ณวันอาทิตย์
เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำปีกุนเอกศก แต่ครั้งนั้นพระยาศรีพิพัฒน์เป็นแม่ทัพ
ยกทัพกรุงเทพ ฯ ออกไปช่วยเมืองไทรบุรีรบคนกูมคัสอาดัดหาดานเจ้า
พระยาไทรบุรีเป็นขบถ พระยาศรีพิพัฒน์พักกองทัพอยู่เมืองสงขลา
เมืองนครศรีธรรมราช จึงได้นำใบบอกไปปรึกษาพระยาศรีพิพัฒน์
แม่ทัพณเมืองสงขลา พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพแต่งให้หลวงศรีเด้นนาย
ไพร่ ถือนหนังสือไปช่วยเรือแกล้วกต่างสมุท ห้ามปรามพระยา
ถันตันคนกูปะล่ามิให้วิวาทกัน หลวงศรีเด้นไปถึงเมืองถันตัน
ณวันพุธเดือน ๖ แรม ๑๐ ค่ำ ปีกุนเอกศก

ฝ่ายพระยาบาโงยรู้ว่า หลวงศรีเด้นพาเรือแกล้วกต่างสมุท

ไปถึงเมืองกถันตันก็กลัวเพราะความผิดอยู่ จึงชักชวนคนก
ตะเงาะ คนกหลงฮ่ามกับส้มค้ พรอคพวกนายไพร่หนีไปอยู่ที่บ้านดง
แขวงเมืองตรังกานู หลวงศรีเด้นหาได้พบตัวพุดจาไม้

หลวงศรีเด้นว่ากล่าวห้ามปราม พระยากถันตัน คนกประดา
ก็หยุดรบกันแล้ว หลวงศรีเด้นพาตัวคนกประดาขึ้นมาหาพระยาศรี
พิพัฒน์แม่ทัพณเมืองสงขลา พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพว่ากล่าวสั่งสอน
คนกประดาก็มีความอ่อนน้อมให้ท่านบ่นว่าไม่วิวาทกับพระยากถันตัน

พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพจึงให้หลวงศรีเด้นถือใบบอกพาคนกประดา
กับส้มค้พรอคพวกมาด้วยเรือแกล้วกต่างส้มท เข้ามาเฝ้าทอดของ
ชุดพระบาทณกรุงเทพ ฯ คนกประดาธิบดีรภาพผิดไม่คิดวิวาทกับ
พระยากถันตันต่อไป ขอกลับออกไปทำราชการอยู่ด้วยพระยากถัน
ตันตามเดิม

เจ้าพนักงานนำคำให้การท่านบ่นคนกประดา ขึ้นกราบบังคมทูล
พระกรุณา แดหน้าคนกประดาเข้าเฝ้าทอดของชุดพระบาท มีพระราช
ปฏิสันถารแก่คนกประดาหลายประการ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้มีท้อง
ตราถึงพระยาศรีพิพัฒน์ฉบับหนึ่ง พระยากถันตัน พระยาจางวาง
รายามุดาฉบับหนึ่ง ให้หลวงศรีเด้นพาคนกประดากลับออกไปหา
พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพณเมืองสงขลา พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพได้มี
หนังสือถึงพระยากถันตันฉบับหนึ่ง ให้คนกประดาเชิญท้องตราไป
ณเมืองกถันตัน คนกประดากับพวกไปถึงเมืองกถันตันณวันอาทิตย์

เดือน ๓ แรม ๘ ค่ำ ปีกุนเอกศก คณภูปะดำให้คนไปบอกพระยา
 กัดนัคัน พระยาจางวาง รายามุตา ๆ ให้ศรีตวันกรมการนายไพร่มา
 รับแห่ทองคำ แด่หนึ่งคือพระยาศรีพิพัฒน์ ไปบ้านพระยากัดนัคันตาม
 ธรรมเนียม คณภูปะดำไปหาพูดกับพระยากัดนัคัน พระยาจางวาง
 รายามุตาเรียบร้อยเป้นปรกติ พระยากัดนัคันแบ่งแขวงขึ้นเมืองกัด
 นัคันให้แก่คณภูปะดำ ๕ ตำบล ที่ไร่นาผู้คนซึ่งเกี่ยวข้องอยู่แต่ก่อน
 พระยากัดนัคันได้คืนให้เสร็จแล้ว ไพร่บ้านพลเมืองก็เรียบร้อยด

ณวันจันทร์ เดือน ๑๓ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีมะเส็งโทศก พระยากัดนัคัน
 มีใบบอกมายังเมืองนครศรีธรรมราชฉบับหนึ่ง หลวงศรีปะตุกา
 อาหัดซึ่งไปฟังราชการอยู่ณเมืองกัดนัคันบอกมาฉบับหนึ่ง เจ้าพระ
 ยานนครศรีธรรมราชบอกนำสั่งเข้ามาณกรุงเทพ ฯ มีความว่า เดิม
 พระยากัดนัคันให้ทำบัญชีเก็บด้วยจะทำต้นไม้ทองเงิน ใช้คนไป
 บอกพระยาจางวาง รายามุตา คณภูศรีอินตารา ให้มารับตรา
 บัญชีก็ไม่มา ภายหลังว่าให้แบ่งแขวงให้เสร็จก่อน พระยากัด
 นัคันจึงแบ่งแขวงให้พระยาจางวางเท่ากับพระยากัดนัคัน รายามุตา
 ส่วนหนึ่ง คณภูศรีอินตาราส่วนหนึ่ง บรรดาด้วยในเมืองก็แบ่งให้
 เหมือนกัน ภายหลังคนร้ายก็เข้าอยู่ด้วย พระยาจางวาง รายามุตา
 คณภูศรีอินตารามาก ทำข่มเหงพันทางราษฎร ๆ มาฟ้องหลายราย
 พระยากัดนัคันว่ากล่าวก็ไม่ได้ พระยาจางวางใช้ให้รายามุตาขอ

ตราขอขมาพระห่มต่อพระยากดันทัน ๆ ว่าให้มาขอต่อเจ้าพระยานครศรี
 ธรรมราช พระยาจางวางว่าถ้าไม่ให้ตราจะทำให้ขุนไม่ให้บาย
 พระยาจางวางทำตราหนึ่งตั้งออกชื้อสุดค่านกดันทัน พระยากดันทัน
 กับพระยาจางวางไม่ไว้ใจกัน พระยากดันทัน พระยาจางวางขุดคู
 ทำคานามเพดาระสูง ๓ ศอก ๕ ศอกรอบบ้านทั้งสองบ้าน แดบ่าวพระ
 ยาจางวาง รายนมุกดา คนกู่ศรีอินดารา ทำข่มเหงพันแทงบ่าวพระยา
 กดันทันเนื่อง ๆ พระยากดันทันเหลือที่จะอดทนแล้ว ขอให้เจ้าพระ
 ยานครศรีธรรมราชหาตัวพระยาจางวางมาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช
 ราชการที่เมืองกดันทันจะได้เรียบร้อย

เจ้าพนักงานนำข้อความขนกกราบบังคมทูลพระกรุณา ความ
 ทราบฝ่าตอของชุดพระบาทแล้วโปรดเกล้า ๆ คำว่าว่า พระยากดันทัน
 พระยาจางวาง รายนมุกดา คนกู่ศรีอินดาราเป็นพี่น้องกัน แต่ก่อน
 ว่ารักใคร่กันจะช่วยกันรักษายบ้านเมืองให้เรียบร้อย จึงได้ตั้งแตงมี
 ยศบรรดาศักดิ์ออกไป ครั้นเหตุนการณ์เป็นชนเด็กน้อยจะรบเอาตัวมา
 ยึดไว้ก็ยังไม่ควร จะเป็นไปว่าเห็นแก่พระยากดันทันฝ่ายเดียว ต่อ
 ไปภายหน้าจะลำบากยาก จึงโปรดเกล้า ๆ มีท้องตราออกไปถึงเจ้า
 พระยานครศรีธรรมราช ว่าให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชมีหนังสือ
 ขูว่ากล่าวให้แข็งแรง ให้กรมการถือไปถึงพระยากดันทัน พระยา
 จางวางสักครั้งหนึ่งก่อน การเห็นจะพอดังบไปได้ เจ้าพระยานครศรี
 ธรรมราชจึงมีหนังสือให้หลวงประเทศดงครามถือไปถึงพระยากดันทัน

พระยาจางวาง รายนมุดา คณภูศรีอินดารา ทราบความแล้ว พระ
 ยาจางวางว่าการตั้งใครจะปรึกษากับพระยากงกันคน ถ้าผู้ใดทำผิดก็ให้
 ทำตามโทษ แต่ครั้งนั้นพระยาจางวางทำบุญเข้าแซก บุตรพระยา
 จางวางก็ไปหาพูดจาเป็นปรกติ แต่กิริยาพระยาจางวางกับพระยา
 กงกันคนไม่วางใจกันสนิท

ณวันอาทิตย์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีมืดตรีศก คณภูปะด้าเข้า
 มากรุงเทพฯ กล่าวโทษพระยาจางวาง รายนมุดา คณภูศรีอินดารา
 ภูสระวิมะ ว่าเก็บเอาที่หน้าสวนป่าไม้เรือนของคณภูปะด้า พวกคณภู
 ปะด้าอีก ๑๕ เจ้าของ คณภูปะด้าได้บอกพระยากงกันคน ๆ บังคับให้
 คินให้คณภูปะด้าแลพรรคพวก พระยาจางวาง รายนมุดา คณภูศรี
 อินดารา ภูสระวิมะ หากคินให้ไม่ ฝ่ายพระยากงกันคนก็บอกกล่าวโทษ
 คณภูปะด้าว่า คณภูปะด้าคิดไม่ตรงกับพระยากงกันคน คณภูปะด้าใช้
 คนไปคิดกับพระยาบาโหงย คณภูหลงฮำมัด คณภูดาเระ ณเมือง
 ตรีงกานู คณภูดาเระให้คนไปคิดกับรายา ๆ ฝ่ายเมืองถึงช่วยคณภู
 ปะด้าทำร้ายเมืองกงกันคน ครั้นถามคณภูปะด้า ๆ ว่าเมื่อคณภูปะด้า
 เข้ามาณกรุงเทพฯ คณภูหลงฮำมัดมีหนังสือมาว่า ขอให้ช่วยคิด
 อานให้คณภูหลงฮำมัดได้กลับมายู่เมืองกงกันคนเท่านั้น คณภูปะด้าจะ
 ได้คิดทำร้ายเหมือนหนังสือบอกพระยากงกันคนหามิได้ เจ้าพนักงาน
 นำไปบอกพระยากงกันคนแต่คำให้การทาบคณภูปะด้า ชนกราบ
 บังคมทูลพระกรุณา ความทราบฝ่าฝืนของชุดพระบาทแล้ว

ทรงพระราชดำริเห็นว่าพระยาภักดีนั้น คนกบฏปะดา ไม่สามารถจะ
 รัศ จะสมัครมานให้ตั้งนอกก็ตั้งกันแต่ปาก ใจต่อใจร้ายวานกัน
 แแต่ที่ไหนจะตั้งกันได้ จะต้องแยกบ้านเมืองจึงจะมีความดีชั่งต้อง
 ฝ่าย ครั้นพระยาตานถึงแก่กรรม จึงโปรดให้เลื่อนพระยาหนอง
 จิกไปเป็นพระยาตาน ให้พูดจาเกลี้ยกล่อมให้คนกบฏปะดาพาสักพรรค
 พวกมาอยู่เมืองหนองจิกใกล้เมืองสงขลา จึงจะสิ้นอริวิฆาตแก่กัน
 เมืองหนองจิกเป็นเมืองน้อยพวกคนกบฏปะดามาก บ้านเมืองจะ
 ได้บริบูรณ์มั่นคงชน คนกบฏปะดาพร้อมมาอยู่เมืองหนองจิก จึงโปรด
 เกล้าฯ ให้มีทองคำถึงเจ้าพระยาณรงค์รัชมรรชา พระยาดังขดา
 พระยาภักดีนั้น ให้พระยาไชยาทำหน้าเป็นข้าหลวงพาคนกบฏปะดาออก
 ไปเมืองภักดีนั้น แบ่งครอบครัวสักพรรคพวกคนกบฏปะดาขึ้นมาเมือง
 หนองจิก พระยาไชยาทำหน้าไปจากกรุงเทพฯ ฯ ณวันอาทิตย์
 เดือน ๑๑ แรม ๓ ค่ำ ปีฉลูตรีศก ถึงเมืองภักดีนั้นณวันเสาร์ เดือน
 ๒ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีฉลูตรีศก

ณวันพุธ เดือน ๕ แรม ๔ ค่ำ ปีชานจัตวาศก พระยาไชยา
 ทำหน้ามีใบบอกให้หลวงพิพิธภักดีถือเข้ามาว่า พระยาไชยาทำหน้า
 ได้เดือนคนกบฏปะดาที่จะให้พาสักพรรคพวกมาเมืองหนองจิก คนก
 ฎปะดาว่าคนที่จะมาขึ้นยังคิดไว้หน้าอยู่ ต่อเดือน ๖ เก็บเข้าในนาแล้ว
 จึงจะได้มา คนกบฏปะดาขอหนังสือพระยาไชยาทำหน้าไปเกลี้ยกล่อม
 พระยาบาโหงย คนกบฏหลงฮามัดณเมืองตรังกานูได้มาถึงเมืองภักดีนั้น

ณวันพุธ เดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชานจัตวาศก เป็นจำนวนคนตัวนาย
 ๓๕ โพร ๒๐๐ แขวงเมืองศรีสะเกษมาด้วย ๒๐ รวม ๒๓๕ คน พักอยู่
 หน้าบ้านคนกุปะด้า พระยาไชยาทำยหน้าได้ให้พระยาบาโห่งย คนกุ
 หดงฮามัด ถือน้ำพระพิพัฒน์ยศยาทุกเกล้า ๆ ถวาย แล้วพูดว่ากล่าว
 จะให้พระยาบาโห่งย คนกุหดงฮามัดมาอยู่เมืองหนองจิกก็อดเอื้อน
 อยู่ดูจะไม่สมควรมา ฝ่ายคนกุปะด้าก็คิดพลวเขื่อนแซไป คนกุปะด้า
 เขียนหนังสือสัญญามาให้พระยาไชยาทำยหน้ามีความว่า ถ้าคนกุปะด้า
 ได้เป็นเจ้าของเมืองถันตันจะให้เงินพระยาไชยาทำยหน้า ๓๐๐๐๐ เหยียด
 ชุนดำเรือภาษาดำม ๕๐๐ เหยียด เจ้าพนักงานนำหนังสือบอกพระยา
 ไชยาทำยหน้า กราบบังคมทูลพระกรุณาความทราบฝ่าธุสมเด็จพระ
 บาทแล้ว โปรดเกล้า ๆ ให้มีท้องตราถึงเจ้าพระยาณรงค์ไชยสงครามราช
 ธิบดีหนึ่ง ถึงพระยาดังชดาธิบดีหนึ่ง ว่าเมื่อคนกุปะด้าเข้ามา
 ณกรุงเทพฯ ๆ นั้นพระยาถันตันกับบอกกล่าวโทษเข้ามา ครั้นถาม
 คนกุปะด้า ๆ ก็ไม่รับ แล้วคนกุปะด้าว่าพระยาถันตันบอกกล่าว
 โทษเข้ามา เป็นความมหันตโทษไม่จริง จะทำราชการอยู่ในบังคับ
 พระยาถันตันต่อไปไม่ได้ ขอพาดม้ศพรศพพวกมาอยู่เมืองหนองจิก
 จึงโปรดเกล้า ๆ ให้พระยาไชยาทำยหน้า เป็นข้าหลวงออกมาแบ่ง
 ครอบครองเมืองถันตันมาอยู่เมืองหนองจิก ครั้นมาถึงเมืองถันตัน
 ขอหนังสือพระยาไชยาทำยหน้าไปเกลี้ยกล่อมพระยาบาโห่งย คนกุ
 หดงฮามัดมาแล้ว คนกุปะด้าคิดกลับกลายจะไม่ไปเมืองหนองจิก

ประการหนึ่งพระยาจางวางก็เกิดอริวิวาทกับพระยากันหันอยู่ คนก
 ประดา กับพระยาจางวางจะคิดการอย่างไรก็เดินถึงกัน แต่ข้าหลวงมี
 อยู่เมืองกันหัน พระยาจางวางจึงจะทำเป็นคนดีอยู่กับพระยา
 กันหัน ถ้าไม่แยกคนกประดา กับมัครพรคพวกมาเสียให้ได้ ก็จะก่อ
 เหตุใหญ่รบกับพระยากันหันอีก การก็จะยืดยาวไป ให้เกณฑ์
 ไพร่เมืองนครเมืองสงขลาเมืองตะ ๒,๐๐๐ ให้พระยาเด่นหามนตรี
 พระสุนทรนุรักษ์คุมลงไปสมทบกับพระยาไชยาทำยหน้าเมืองกันหัน
 พระยากันหันพระยาจางวางคนกประดาเห็นไพร่พลกองทัพยกมามาก
 พระยากันหันพระยาจางวางคนกประดาจะได้เกรงอำนาจ การจึงจะ
 ดำเร็จได้ แต่เมื่อจะยกไปนั้นให้กิตติศัพท์ว่า ดั้นเทศกาดนาแล้ว
 ถึงกำหนดคนกประดาจะพาครอบครัวมัครพรคพวกขึ้นมาเมืองหนองจิก
 เจ้าพระยานครพระยาดังขดาให้พระยาเด่นหามนตรีพระสุนทรนุรักษ์ คุม
 มาช่วยพระยาไชยาทำยหน้า รบครอบครัว คนกประดาจ่ายเสบียง อาหาร
 มิให้ขาด

หลวงพิพิธภักดีรับท้องตรากราบถวายบังคมตาไปจากกรุงเทพ ฯ
 ณวันจันทร์ เดือน ๒ แรม ๘ ค่ำ บิขานจัตวาศก วา่งท้องตราเมืองนคร
 ศรีธรรมราชเมืองสงขลา แล้วไป เมืองกันหัน พระสุนทรนุรักษ์
 คุมไพร่เมืองสงขลาไปถึงเมืองกันหัน ณวันพุธ เดือน ๘ อุตราดารท
 ขัน ๔ ค่ำ บิขานจัตวาศก พระยาเด่นหามนตรีคุมไพร่เมืองนครศรี
 ธรรมราชไปถึงเมืองกันหัน ณวันเสาร์ เดือน ๘ อุตราดารทแรม ๘ ค่ำ

เป็นที่หวงแหนพระราชกรณียกิจเมืองยะหริ่ง พระยาเยหริ่งจึง
พาบุตรกับแขกนายไพร่ไปอยู่เมืองยะหริ่ง ครั้นพระยาเยหริ่งป่วย
ถึงแก่กรรมแล้ว หวดงสุนทรราชาบุตรหลานพาดม้คพรรคพวกกดบ
ไปอยู่ด้วยพระยาถนคณเมืองถนคณ

ณปีมะโรงอัฐศกจุลศักราช ๑๒๓๘ พระยาถนคณบุตรประดาบ่วย
ถึงแก่กรรม พระยาถนคณบุตรชายชื่อ ตนกูปุเตะ ๑ ตนกุมะเตะ ๑
ตนกุนคอรอนัน ๑ ตนกุดบาดู ๑ รวม ๔ คนอยู่ณเมืองถนคณ โปรด
เกล้าฯ ตั้งให้ตนกูปุเตะบุตรผู้ใหญ่เป็นที่พระยาถนคณ ทำราชการแทน
บิดาสืบต่อไป พระยาถนคณแต่กรรยาได้ไปมาเยี่ยมเยียนพระยา
ถนคณมิได้ขาด พระยาถนคณได้รับบุตรพระยาถนคณ ชื่อตนกูปุเตะ
ซึ่งเป็นหลานนั้นไปอยู่เมืองถนคณ พระยาถนคณได้บุตรหญิงพระ
พพรภักดีเป็นภรรยาคนหนึ่ง

ณปีมะแมเอกศกจุลศักราช ๑๒๒๓ ปี พระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค ด้วยกระบวนเรือ
พระที่นั่งกลไฟ ทอดพระเนตรหัวเมืองบักซ์ใต้ชายทะเลไปถึงเมือง
ถนคณ เมื่อเสด็จประทับ ณพลับพลาแหลมต้นเมืองสงขลา พระยา
ถนคณพาตนกูปุเตะบุตรเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายตัว จึง
โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสัญญาบัตร ตั้งตนกูปุเตะเป็นที่
พระวิฆาธิบดีบุตรบุรุษ พิเศษ ผู้ช่วยราชการเมืองถนคณ

ณปีมะเด็งเอกศกจุตศักราช ๑๒๓๑ ในรัชกาลที่ ๕ ๗ พณ ๗
 เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน จัดเรือกลไฟชื่อ
 ประพาสอุดรต์ยามให้หลวงโกษาอิศหาก เปนข้า้หลวงออกไปรับ
 พระรัชฎาธิบตีบุตรบุรุษ พิเศษเข้ามาเฝ้าทอดอองชุดพระบาท เรือ
 ประพาสอุดรต์ยามไปจากกรุงเทพ ๗ ณวันพฤหัสบดีเดือน ๗ ๕
 ๒ ค่ำปีมะเด็งเอกศก กลับมาถึงกรุงเทพ ๗ วันอาทิตย์เดือน ๗
 แรม ๑๒ ค่ำปีมะเด็งเอกศก เปนจำนวนคนเมืองถันตัน พระ
 รัชฎาธิบตีบุตรบุรุษ พิเศษ ๑ คน กุญ้อง ๕ ศัวัณกรมการ ๓๒
 กัปันจีน ๒ ไพร่จีน ๗ ไพร่แขก ๒๐ รวม ๗๐ คนเข้ามาเฝ้าท
 ดอองชุดพระบาท

ณวันจันทร์เดือน ๗ ๕ ๖ ค่ำปีมะเด็งเอกศก โปรดเกล้า ๗
 พระราชทานนามสัญญาบัตรให้พระรัชฎาธิบตีบุตรบุรุษ พิเศษ เปน
 พระยารัชฎาธิบตีบุตรบุรุษ พิเศษ ประเทศราชนฤบดินทร์ สุรินทร
 วิวงศ์ ผู้ว่าราชการแทนพระยาถันตัน พระราชทานดาบฝักทอง
 เต็ม ๑ โปรดเกล้า ๗ ให้เรือประพาสอุดรต์ยาม ไปส่งพระยา
 รัชฎาธิบตีบุตรบุรุษ พิเศษ ออกจากกรุงเทพ ๗ ณวันพุธเดือน ๘
 บุรพาดารทชน ๘ ค่ำปีมะเด็งเอกศก กลับมาถึงกรุงเทพ ๗ ณวัน
 เดาร์เดือน ๘ อุตราดารทชน ๒ ค่ำปีมะเด็งเอกศก

ณปีชวดอัฐศกจุตศักราช ๑๒๓๘ กำหนดแขกเมืองประเทศราช
 ดั่งคั้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทุกเกล้า ๗ ถวาย พระยา

กตัญญูแต่งตั้งให้หัวหน้าทยา นายไพร่คุมคัมไม้ทองเงินเครื่องราช
บรรณาการเข้ามา เดิมไปบอกมาว่าพระยากตัญญูแก่ชราแล้ว
ขอมอบราชการบ้านเมืองให้พระยารัษฎาธิบดินทรบุรุษพิเศษ ทำ
คัมไม้ทองเงินจัดเครื่องราชบรรณาการแทนพระยากตัญญูต่อไป

ครั้นแขกเมืองกราบถวายบังคมลา โปรดเกล้า ฯ ให้มีท้องตรา
พระच्छให้ตอบถึงพระยากตัญญูว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ก็ทรงพระราชดำริเห็นว่าพระยากตัญญูแก่ชราแล้ว จะทรงพระมหา
กรุณาชุบเลี้ยงพระยารัษฎาธิบดินทรบุรุษพิเศษขึ้นเป็นเจ้าเมือง จะ
โปรดเกล้า ฯ เพิ่มยศพระยากตัญญูขึ้นเป็นจางวางเมืองกตัญญู
ให้พระยากตัญญูปรึกษาศาสนาพิธีของศรีรัตนกรมการ ถ้าเห็นดีพร้อม
กันก็ให้มีหนังสือบอกเข้ามาให้ทรงทราบ

พระยากตัญญู รាយมุกดา พระยารัษฎาธิบดินทรบุรุษพิเศษ
จึงมีหนังสือบอกให้หัวหน้ามุกดา นายไพร่ ถิ่นมาทางเมืองนครศรีธรรม
ราช ฯ ส่งเข้ามาถึงกรุงเทพ ฯ มีความว่าพระยากตัญญู รាយมุกดา
พระยารัษฎาธิบดินทรบุรุษพิเศษ ปรึกษาศาสนาพิธีของเห็นชอบ
พร้อมกันแล้ว แต่พระยากตัญญูตั้งหัวหน้ามุกดามานอกหนังสือบอก
ให้กราบเรียน ฯ พณ ฯ ที่สมุหพระกลาโหมว่า ซึ่งโปรดเกล้า ฯ
ให้เพิ่มยศบรรดาศักดิ์ขึ้นพระเดชพระคุณเป็นต้นเกล้า ฯ แต่อักษร
ว่าจางวางนั้นขอเปลี่ยนให้เป็นอย่างอื่น

๑ พณ ๑ ที่สมุหพระกตาทิโหมได้ทราบแล้ว นำขึ้นกราบบังคม
 ทูลพระกรุณา ความทราบฝ่าฝืนของชุดีพระบาท จึงโปรดเกล้า ๑
 ให้เจ้าพนักงานกรมพระอาลักษณ์แต่งนามลงในสัญญาบัตรว่า พระยา
 เตชานุชิตมหิศรายานุกตวิบูลยภักดี ศรีสุตค่านมะหมัตริคณา
 มหาปธานาธิการ ผู้กำกับดูแลผิดแผกชอบในราชการเมืองกตันทัน
 เดรัจฉาแล้ว จึงโปรดเกล้า ๑ ให้พระอมรวิดิยสรเดชเจ้ากรมทหาร
 ฝืนใหญ่กับพระยาราชวงศ์จางวางกรมอาษาจาม พระเสนาหา
 มนตรีผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราช เปนข้าหลวงไปด้วย
 เรือรบชื่อพิทยัมรณยุทธ เสด็จสัญญาบัตรแต่ท้องตราตั้งพระยา
 กตันทันเป็นที่พระยาเตชานุชิต พระยารัชฎาธิบตีบุตรบุรุษพิเศษ
 เปนที่พระยากตันทันเมืองกตันทัน เรือรบใช้จักรออกจากกรุงเทพ
 ณวันอาทิตย์เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำปีชวดอัฐศก พระราชทานตั้งเดรัจฉ
 แล้วกลับมาถึงกรุงเทพ ๑ ณวันพฤหัสบดีเดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สำนักหอสมุด